

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Fakultet for Samfunnsvitenskap
Institutt for Landskapsplanlegging

Masteroppgave 2014
30 stp

Utemiljø for barn og unge i Jessheim sentrum

Outdoor Environment for Children and Youth in the
Centre of Jessheim

Anne Kamstrup Hovind

Anne Kamstrup Hovind

Utemiljø for barn og unge i Jessheim sentrum

Masteroppgave ved Instituttet for Landskapsplanlegging

FORORD

Denne masteroppgaven markerer avslutningen på et femårig studium i landskapsarkitektur ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Oppgaven er gjennomført våren 2014 og utgjør 30 studiepoeng.

Målet med oppgaven har vært å få innblikk i hvordan barn og unge kan inkluderes i planleggingsprosesser, og hvordan deres ønsker og behov kan innlemmes i de overordnede strategiene for utviklingen av et område. Min motivasjon for valg av tema og problemstilling var ønsket om å lære mer om hva slags muligheter barn og unge har til å kunne påvirke utformingen av sitt nær- og oppvekstmiljø.

Jeg ønsker å rette en stor takk til min veileder Kine Halvorsen Thorèn for gode diskusjoner og faglig veiledning gjennom hele prosessen. Takk også til daværende Miljøverndepartementet for tildeling av stipend på bakgrunn av oppgavens tema og problemstilling.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke:

- COWI, Helsefyr og avdelingen areal og landskap for kontorplass og gode kollegaer.

- Ullensaker kommune og plansjef Elisabet Frøyland for nyttig informasjon til oppgaven.

- Elever og lærere ved Jessheim skole og ressurscenter, Nordby ungdomsskole og Allergot ungdomsskole som deltok i barnetråkkregistreringen.

- Mamma og pappa for kost & losji, lokalkunnskap og korrekturlesing.

- Robin Larsson for tålmodighet og moralsk støtte.

- May Melbye for korrekturlesing.

Ås, 15. mai 2014

Anne Kamstrup Hovind

BIBLIOTEKSIDE

Tittel - Utemiljø for barn og unge i Jessheim sentrum

Title - Outdoor Environment for Children and Youth in the Centre of Jessheim

Forfatter - Anne Kamstrup Hovind

Hovedveileder - Kine Halvorsen Thorén, professor ved Instituttet for Landskapsplanlegging

Sidetall - 103 sider (+ 4 sider vedlegg)

Opplag - 8 stk.

Trykk - CopyCat, Helsefyr

Emneord - Landskapsarkitektur, overordnet planlegging, barn og unge, medvirkning, barnetråkk,

stedsanalyse, strategier, Jessheim, Ullensaker kommune.

Keywords - Landscape architecture, overall planning, children and youth, participation, child track,

analysis, strategies, Jessheim, the municipality of Ullensaker.

SAMMENDRAG

Utearealer som barn og unge benytter seg av, må ofte vike for utbygging i sentrumsområder. Dagens samfunn oppmuntrer i større grad til medvirkning fra barn og unge i planleggingssituasjoner som berører dem, enn hva det har vært gjort tidligere. Dette fordi det er utviklet et sterkere rettsvern knyttet til barn og unges rettigheter. Gjennom denne masteroppgaven ønsker jeg å tilegne meg kunnskap om hvordan barn og unge kan inkluderes i planleggingsprosesser, og hvordan deres ønsker og behov kan innlemmes i de overordnede strategiene for utviklingen av et område.

Oppgaven består av tre deler. Del 1 med bakgrunnsmateriale om barn og unge i stedsutvikling. Del 2 med registreringer og analyser av prosjektområdet Jessheim. Del 3 med forslag til strategier for den fremtidige byutviklingen på Jessheim.

Den første delen er et litteraturstudie som tar for seg de rettigheter barn og unge har i henhold til lovgivning til å medvirke i arealplanleggingssaker som berører dem. Her presenteres også de lover og regler som har betydning for barn og unges

rettigheter i forbindelse med stedsutvikling både på det globale, det nasjonale og det lokale nivået. I tillegg legges det vekt på hva barn og unge ønsker seg av tilbud og muligheter for uorganiserte aktiviteter i urbane områder.

Del 2 omhandler prosjektområdet Jessheim, med analyser og vurderinger av både metodikken og av resultatet. Jeg benytter meg av barnetråkkregistreringer og stedsanalyser, og ser nærmere på den videre utviklingen av Jessheim sentrum ut fra et barneperspektiv. Jeg undersøker hvordan man kan tilrettelegge for og ta hensyn til barnas ønsker og behov til utearealer i takt med den forventede ekspanderingen av Jessheim sentrum.

I del 3 presenteres ulike overordnede strategier for den fremtidige planleggingen av Jessheim sentrum, der ønsker og behov barn og unge har til utearealene ivaretas. I tillegg tar jeg stilling til hvilken strategi jeg anbefaler kommunen å inkludere i deres videre arbeid med sentrumsutviklingen. Til slutt gir jeg en oversikt over hvordan de ulike tiltakene kan realiseres gjennom planarbeid og finansiering.

ABSTRACT

Outdoor areas that children and young people make use of, must often give way to new development in downtown areas. Today's society encourages a greater degree of participation of children and young people in planning situations that can affect them, more than it has previously. This is due to a stronger legal protection relating to children and young people's rights. Through this master thesis, I want to gain knowledge about how children and young people can be included in planning processes and how their needs can be incorporated into overall strategies for the development of an area.

This master thesis consists of three parts. Part 1; Background material about children and young people in local development. Part 2; Registrations and analysis of the project area Jessheim. Part 3; Proposed strategies for the future urban development in Jessheim.

The first part addresses the rights of children and young people, according to law, to participate in land use planning issues that are affecting them. This part also presents the laws and regulations that affect children and young people's rights

according to area planning at a global, national and local level. Focus is also added to children and young people's wishes and desires regarding the offers and opportunities for unorganized activities in urban areas.

Part two concerns the project area Jessheim, with analysis and evaluations of both the method and the results. In this part I use the "children's tracks" method and location analysis. I am investigating the further development of Jessheim center from a child's perspective. I examine how to facilitate and pay attention to children's needs for outdoor areas in line with the expected expansion of Jessheim.

Part three presents different overall strategies for the future planning of Jessheim, which addresses the needs and wishes of children and young people regarding the outdoor areas. In this part consideration is taken into account of which strategy I recommend the municipality to include in their future work surrounding the development of the center of Jessheim. Finally, I give an overview of how the different proposals can be implemented through planning and financing.

INNHALDSFORTEGNELSE

Bibliotekside	
Forord	
Sammendrag	
Abstract	
Innholdsfortegnelse	s. 9

Innledning

0.1 Bakgrunn for valg av oppgave	s. 12
0.2 Mål og problemstilling	s. 13
0.3 Metode	s. 13
0.4 Oppgavens oppbygging	s. 14
0.5 Begrepsavklaringer	s. 14
0.6 Avgrensning	s. 15
0.7 Personvern	s. 15

DEL 1 Bakgrunnsmateriale

BARN OG UNGE I STEDSUTVIKLING

1.1 Barn og unges rettigheter	s. 18
1.2 Barn og unges ønsker og behov	s. 22
Oppsummering Del 1.....	s. 27

DEL 2 Registreringer og analyser

PROSJEKTOMRÅDET JESSHEIM

2.1 Presentasjon av Jessheim	s. 30
2.2 Metodebeskrivelse	s. 34
2.3 Analyser	s. 44
Oppsummering Del 2	s. 77

DEL 3 Forslag

STRATEGIER FOR FREMTIDIG BYUTVIKLING

3.1 Ulike alternativer på strategier	s. 80
3.2 Drøfting og anbefaling til valg av strategi ...	s. 86
3.3 Gjennomføring	s. 92
Veien videre	s. 95

Avslutning

Refleksjon	s. 98
Etterord	s. 99
Litteraturliste	s. 100
Bideliste	s. 102
Figurliste	s. 103
Vedlegg	s. 104

Innledning

INNLEDNING

0.1 Bakgrunn for valg av oppgave

PERSONLIG MOTIVASJON

Minmotivasjon for valg av temaet i masteroppgaven, var ønsket om å lære mer om hva slags muligheter barn og unge har til å kunne påvirke utformingen av sitt nær- og oppvekstmiljø. Det fjerde år av utdannelsen tok jeg som utvekslingsstudent i Uppsala i Sverige. Der hadde jeg blant annet faget "Stadsrum för barn och unga", hvor jeg ble presentert for hvordan man kan planlegge gode utearealer for barn og unge i urbane områder. Dette ga meg inspirasjon til å jobbe videre med temaet, og også et ønske om å benytte metoder som forsikrer at planleggingen tar hensyn til de unge sine interesser.

AKTUALITETEN FOR SAMFUNNET

Planleggingen av byer og tettsteder bærer i dag preg av transformasjon av allerede bebygde arealer og fortetting innenfor eksisterende byggegrenser, fremfor å bygge ned dyrket mark eller skogsarealer. Dette fører til en konflikt mellom behovet for ny bebyggelse og ønsket om sentrumsnære grønne parker og andre offentlige utearealer. Ofte er det utearealer som barn og unge benytter seg av, og som planleggerne kanskje ikke er klar over har så stor betydelse for barna, som må vike for den nye bebyggelsen.

Det er utviklet et sterkere rettsvern knyttet til barn og unges rettigheter. Dagens samfunn oppmuntrer derfor i større grad til medvirkning fra barn og unge i planleggingssituasjoner enn hva det har vært gjort tidligere. Omfanget av slike medvirkningsprosesser varierer, og kan gjelde generelle eller spesielle situasjoner. Dessverre er det ofte tilfelle at prosessene har så minimalt med medvirkning fra de unge at deres meninger ikke har noen påvirkning på resultatet, og hensikten med barnas bidrag blir dermed borte.

PROSJEKTOMRÅDET

Det ble naturlig for meg å ta utgangspunkt i mitt eget oppvekstmiljø på Jessheim i Ullensaker kommune da jeg skulle velge prosjektområde for denne oppgaven. Dette fordi jeg selv var vitne til en enorm utvikling av mitt nærmiljø da jeg var ung, og fordi utviklingen og ekspanderingen fortsatt er høyaktuell i dag.

Byen Jessheim ligger nord for Oslo og i nær tilknytning til Norges hovedflyplass på Gardermoen. Før flyplassen ble åpnet i 1998, var Jessheim et tettsted med ca. 9 000 innbyggere og inneholdt kun de mest nødvendige og ettertraktede sentrumsfunksjonene (Hovind 2014). Per 1.1.2011 var innbyggertallet steget til ca. 16 700 (Ullensaker kommune 2014c).

Fra 1998 og frem til i dag har Jessheim og områdene rundt gjennomgått en stor forandring og kategoriseres nå som en by. Utviklingen er sterkt knyttet til alle arbeidsplassene og tilgjengeligheten til andre deler av Norge, samt resten av verden, noe som flyplassen har ført med seg. Og det er forventet en fortsatt økning av antall innbyggere i lang tid fremover, noe som setter krav til etableringer av flere boliger og offentlige tilbud i sentrumsområdene. Dette gjør Jessheim høyaktuell for temaet i denne oppgaven. Hvordan kan man sikre at det bevares attraktive utearealer for barn og unge på Jessheim i takt med det økende behovet for nye boliger og sentrumstilbud?

0.2 Mål og problemstilling

MÅL

- Få innsyn i barn og unges rettigheter ved arealplanlegging, samt kunnskap om deres ønsker og behov for utearealer.
- Bli kjent med barnetråkkmetoden som redskap i et konkret stedsutviklingsprosjekt.
- Benytte innhentet data til å foreslå overordnede strategier for å ivareta barn og unges ønsker og behov i et konkret stedsutviklingsprosjekt.

PROBLEMSTILLING

Hvordan tilrettelegge for utviklingen av attraktive utearealer for barn og unge i Jessheim sentrum, som samsvarer med deres ønsker og behov?

UNDERPROBLEMSTILLINGER

1. Hvilke rettigheter, ønsker og behov har barn og unge i arealplanleggingen?
2. Hvordan bruker barn og unge uteområdene på Jessheim i dag, og hva savner de?
3. Hvilken strategi for den overordnede planleggingen på Jessheim imøtekommer barnas behov?

0.3 Metode

For å få mer kunnskap om barn og unges rettigheter, ønsker og behov gjennomførte jeg først en litteraturstudie, som også fungerte som et teoretisk grunnlag for de videre undersøkelsene mine. Den valgte litteraturen fant jeg ved søk på internett, bøker jeg har blitt kjent med gjennom tidligere undervisning, samt tips fra veileder og andre fagpersoner.

Plansituasjonen og de fysiske omgivelsene på Jessheim ble jeg kjent med gjennom dokumentstudier. Jeg har studert Ullensaker kommunes kommuneplan, samt flere kommunedelplaner og strategiske dokumenter som kommunen har utarbeidet i forbindelse med den fremtidige sentrumsutviklingen. I tillegg har jeg fulgt med i de to lokalavisene, Romerikes Blad og Eidsvoll Ullensaker Blad, hvor det jevnlig har vært skrevet om framtidsutsiktene for Jessheim sentrum.

Videre har jeg vært i møte med plansjef i Ullensaker kommune, Elisabeth Frøyland, hatt samtaler med min far, tidligere ordfører og varaordfører Tron Erik Hovind, samt deltatt på et åpent møte om

byutviklingen på Jessheim i regi av kommunen. Jeg har også vært på befaringer og gjort observasjoner på Jessheim.

For å få innblikk i hva barn og unge på Jessheim mener om sentrumsområdene i dag, og hva de ønsker skal skje med disse arealene i fremtiden, gjennomførte jeg en barnetråkkregistrering hos seks skoleklasser på tre ulike skoler lokalisert i tilknytning til Jessheim sentrum. Jeg utviklet en egen tilnærming av barnetråkkmetoden, etter å ha studert og vurdert ulike veiledere. Videre gjennomførte jeg stedsanalyser for å få et faglig innblikk i sentrumsområdene. Begge disse metodene er detaljert beskrevet i Del 2.

Som en konklusjon på oppgaven, har jeg oppsummert den innhentede kunnskapen, diskutert problemstillingen og kommet med forslag og anbefalinger om hva som kan gjøres for bedre å inkludere barn og unge i sentrumsområdene på Jessheim. Jeg har benyttet meg av skjematiske figurer og inspirasjonsbilder for å formidle mine forslag til forbedringer. Dette er ment som videre inspirasjon for kommunen og noe jeg håper de tar i betraktning i sitt videre arbeid med sentrumsutviklingen.

0.4 OPPGAVENS OPPBYGGING

Figur 1.

0.5 BEGREPSAVKLARINGER

Begreper som går igjen i oppgaven og som er sentrale for en god forståelse, er listet opp nedenfor.

BARN OG UNGE - Der oppgaven omtaler barn og unge, er definisjonen den samme her som i FN's konvensjon om barnets rettigheter (FN's barnekonvensjon 1989 s. 9) "ethvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivning som gjelder for barnet".

BARNETRÅKK - En metode for medvirkning og bedre planlegging for barn og unge, ved at barna selv registrerer sitt eget arealbruk. Metoden er inspirert av elgetrakk, som benyttes til å vurdere naturverdier og biologisk mangfold (Norsk Form 2010).

BYROM - Utearealer i urbane områder. Ulike byrom dannes fordi elementer avgrensner og definerer et område.

BARRIERE - Fysiske elementer (for eksempel en vei eller en jernbanelinje) eller sosiale faktorer (for eksempel ubehagelige personer) som forhindrer gjennomføringen av en ønsket aktivitet.

FASTE MÅLPUNKTER - Tilbud og aktiviteter som er fast lokaliserte og som man kan benytte seg av jevnlig, som for eksempel butikker, ungdomsklubb eller fotballtreninger.

MYKE TRAFIKANTER - De som ferdes som fotgjengere, syklist eller med andre former for fremkomstmidler som ikke er motoriserte.

SENTRUMSFUNKSJONER - Alle tjenester vi benytter oss av, som for eksempel bank, kino, butikker, servering og andre servicetilbud.

STEDSANALYSE - Definisjonen brukt her er den samme som i Miljøverndepartementets veileder for stedsanalyser; "Stedsanalyse er en systematisering av kunnskap for å forstå stedets historie, situasjon og framtidsmuligheter" (Skjeggedal 1993 s. 3).

STEDSUTVIKLING - "Prosesser og tiltak som skaper attraktive lokalsamfunn for de fasboende, for besøkende og tilreisende, og for næringslivet på stedet" (Distriktsenteret u.å.).

STRATEGI - "En plan av handlinger med hensikt å nå et spesifikt mål. Strategi handler mer om *hva som skal gjøres* enn om *hvordan noe skal gjøres*" (Wikipedia, 2013).

UORGANISERTE AKTIVITETER - Uformelle aktiviteter som ikke er knyttet til faste tider og organisasjoner, og som styres av de unge selv.

URBANE OMRÅDER - Byer eller større tettsteder som er tett befolket, og har en tydelig menneskeskapt struktur.

0.6 AVGRENSNING

NIVÅ

Oppgavens problemstilling har et overordnet nivå, og retter seg mot utviklingen av en kommunedelplan.

TEMATISK

Denne oppgaven er avgrenset tematisk til å se på barn og unge under 18 år, og deres ønsker og behov av uorganiserte aktiviteter i nærmiljøet. Temaet presenteres både generelt og spesifikt i Jessheim sentrum.

GEOGRAFISK

Utgangspunktet for den geografiske avgrensningen av prosjektområdet i oppgaven, er gjort på bakgrunn av hvilke muligheter de fysiske omgivelsene rundt Jessheim sentrum har til å utvikles. Avgrensningen er gjort slik at Jessheim Storsenter ligger sentrert og de tre skolene som takket ja til å delta i barnetrakkregistreringen, ligger innenfor planområdet. Dette er nærmere beskrevet i Del 2 s. 33.

0.7 PERSONVERN

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) sikrer personvern i forskningsprosjekter i henhold til gjeldende lovverk. På bakgrunn av mitt analysearbeid som innebærer innsamling av data fra barn og unge, gjennomførte jeg i forkant av arbeidet med masteroppgaven en meldeplikttest på NSD sin nettside. Resultatet fra testen viste at mitt arbeid falt utenfor meldeplikten.

Jeg har bevisst unngått å fotografere barn og unge i forbindelse med mitt arbeid, fordi publisering av bilder der barn og unge kan gjenkjennes, krever samtykke fra foreldre. Dette gjør at mine egenproduserte bilder kan være noe misvisende med tanke på aktiviteten til barn og unge på de ulike utearealene. Jeg har derfor beskrevet dette med ord.

Del 1. Bakgrunnsmateriale

BARN OG UNGE I STEDSUTVIKLING

Delkapittelet tar for seg de rettigheter barn og unge har, i henhold til lovgivning, til å medvirke i arealplanleggingssaker som berører dem. I tillegg legges det vekt på hva barn og unge ønsker seg av tilbud og muligheter for uorganiserte aktiviteter i urbane områder.

1.1 BARN OG UNGES RETTIGHETER

Det har de senere årene blitt mer og mer fokus på å inkludere barn og unge i planleggingen av uteområder, da de utgjør en stor og viktig del av brukergruppen. Planmyndigheter begrunner ofte de valgene og løsningene de velger, med at sikkerheten, samholdet og muligheten for utvikling hos barn er ivare tatt på best mulig måte. Men er dette tilfelle? Praksisen er ofte at de voksne planlegger *for* barn og unge, og ikke *med* dem. Mange voksne mener de har kunnskap nok for å kunne planlegge gode uteområder for yngre, basert på egne erfaringer. *Vi har jo alle vært barn en gang.* Men i takt med at samfunnet utvikler seg, forandres også de ønsker og behov barn og unge har til omgivelsene rundt seg. Det må derfor legges større vekt på å inkludere de yngre, som ikke er myndige enda og derfor ikke har stemmerett, i planleggingsprosessene ved bruk av tilpassede metoder. *Barn er selv eksperter når det kommer til hva de ønsker seg og ikke!*

Den videre teksten tar for seg de lover og regler som har betydning for barn og unges rettigheter i forbindelse med stedsutvikling, både på det globale, det nasjonale og det lokale nivået.

GLOBALT

I november 1989 vedtok De forente nasjoner "FNs konvensjon om barnets rettigheter" (FNs barnekonvensjon 1989) for å ivareta barns interesser. Land som skriver under på denne konvensjonen, forplikter seg til å respektere alle menneskers rett og krav på frihet, rettferdighet og fred i verden. Og det er staten som har ansvaret for at konvensjonen blir fulgt.

Konvensjonen er inndelt i flere artikler som beskriver barnas rettigheter. Formålet med konvensjonen er å tilrettelegge for best mulige oppvekstvilkår og muligheter til utvikling blant barn, og bygger på prinsippet om at barnets beste alltid skal komme først i alle situasjoner. Konvensjonen beskriver barns rettigheter til beskyttelse, utvikling, ytringsfrihet og deltakelse, og utdyper at disse rettighetene gjelder alle barn, uansett hvem de er eller hvor de kommer fra (FNs barnekonvensjon 1989).

Artikler i konvensjonen som er sentrale når det gjelder barn og unge og stedsutvikling er:

- Artikkel 3. Barnets beste
- Artikkel 12. Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening
- Artikkel 31. Hvile og fritid

Gjennom disse artiklene sikres det, med hjemmel i lov, at barnets beste blir tatt hensyn til i alle handlinger som berører barnet, at barns synspunkter i saker som gjelder dem, blir vektlagt og tatt i betraktning, samt at barn blir respektert og oppmuntret til deltakelse i lek og fritidsaktiviteter (FNs barnekonvensjon 1989).

Selv om det er gitt sterke internasjonale føringer, viser det seg at disse ikke alltid blir fulgt optimalt. Mange områder har gjennom tidene blitt planlagt og utviklet med mål om å integrere barn og unge i samfunnet, uten at de yngre har blitt inkludert i selve planprosessen. Freeman og Tranter har skrevet boken "*Children & their urban environment*" (2011), der de belyser stedsutvikling i et barneperspektiv. I følge Freeman og Tranter har myndighetene og ulike organisasjoner mye å hente når det gjelder å inkludere barn og unge i selve prosessen, selv om det i dag er bedre enn det har vært tidligere. I boken trekker Freeman og Tranter frem tilfeller der barn og unge er blitt tatt med i planprosesser kun for at planleggerne senere skal kunne dokumentere at barna har vært inkludert, det vil si at barnas mulighet til å bidra har vært minimal, og tilfeller der barna kun får delta i prosessen ved enkelttilfeller, noe som svekker kvalitetssikringen på forslagene. Hvordan kan planleggerne vite at prosjektet blir slik barna ønsket seg det, når barna

ikke får være med å si sine meninger underveis? Det holder ikke med ett møte og en barnetegning for å realisere barnas store drøm! Planleggere, arkitekter og trafikkingeniører inkluderer alt for sjeldent barn og unge i sine prosjekter, hverken via direkte kontakt med barna eller ved å ta i bruk utarbeidede veiledere med fokus på stedsutvikling for yngre (Freeman & Tranter 2011).

I følge arkitekten Jan Gehl, i boken "*Byer for mennesker*" (2010) er det gjennom den fysiske planleggingen av ulike byer og tettsteder vi i størst mulig grad har mulighet til å påvirke menneskenes bruks- og adferdsmønster. Det er derfor viktig at vi tar med barn og unge i disse vurderingene, dersom det er dem vi ønsker å planlegge for. "Utan barnets informasjon får vi vuxna inte syn på platser med særskilda betydelse i barnens specifika kultur" (Lenninger 2012b s. 18).

Freeman og Tranter (2011) forklarer at man ved å betrakte verden gjennom barns øyne, får et nytt perspektiv på hvordan de yngre ser på og opplever omgivelsene rundt seg. Det er undersøkelser som dette som er med på å forankre gode planløsninger og som sikrer at utformingen blir gjort i henhold til barn og unges ønsker og behov. Det burde derfor være helt elementært å ha med barn og unges synspunkter i enhver planprosess som berører dem.

Det finnes ingen fasit på hva en by eller et tettsted behøver for å tilfredsstille barn og unges ønsker til aktiviteter utendørs. Det finnes så klart mange ting som går igjen, som for eksempel skateparker, fotballbaner og grønne parker, men det er ikke nok å bare plassere ut elementer som dette og håpe på at det blir benyttet etter planleggerens hensikter. Hvert enkelt individ har sine ønsker og behov i sitt nærmiljø, og det er derfor viktig å inkludere de barna som skal bruke det området som planlegges, og ikke bare planlegge ut i fra generelle løsninger knyttet til alder, kjønn eller bakgrunn (Freeman & Tranter 2011).

NASJONALT - NORGE

Barnekonvensjonen er innlemmet i norsk lovgivning. Norge ratifiserte "*FNs konvensjon om barnets rettigheter*" januar 1991 (FNs barnekonvensjon 1989), og er dermed forpliktet til å følge denne i nasjonal lovgivning.

Planleggingen i Norge styres av plan- og bygningsloven, vedtatt av Stortinget, med formål om å "*fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner*" (§ 1-1. Plan- og bygningsloven). I lovens formål er det også fastslått at det skal tas hensyn til barn og unges oppvekstvilkår i alle plan- og byggesaker.

Plan- og bygningsloven pålegger kommunestyret "*å sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen*" (§ 3-3. Plan- og bygningsloven). Videre pålegger loven kommunen "*å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge*" (§ 5-1. Plan- og bygningsloven). Loven stiller også krav til at barns behov skal ivaretas ved utarbeidelse av reguleringsplaner (§ 12-7. Plan- og bygningsloven). Opplagte farer for barn, som for eksempel usikre dammer i områder hvor barn ferdes, kan kommunen med loven i hånd kreve sikret (§ 28-6. Plan- og bygningsloven).

For å styrke barn og unges interesser i planleggingen, har regjeringen i tillegg utarbeidet rikspolitiske retningslinjer, som ble vedtatt i 1989 (Retningslinjer for barn og planlegging 1989). Formålet med disse retningslinjene er å synliggjøre barn og unges interesser i planleggingen, gi kommunene grunnlag for å ivareta barnas interesser, samt muligheten til å vurdere barnas interesser opp mot andre hensyn dersom det skulle oppstå konflikter.

Norge har også en lov om barneombud (Barneombudsloven 1981), der formålet er å fremme barns interesser i samfunnet. "*Ombudet har til oppgave å fremme barns interesse overfor*

det offentlige og det private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstvilkår (§ 3. Barneombudsloven).

LOKALT - ULLENSAKER

På lokalt nivå har hver og en kommune, etter plan- og bygningsloven § 3-3 (Plan- og bygningsloven 2008), ansvaret for at barna inkluderes i den lokale planleggingen. I Ullensaker kommune (hvor denne oppgavens prosjektområde er lokalisert), er dette ivaretatt ved at en i administrasjonen er oppnevnt til å uttale seg på vegne av barn og unge (Hovind 2014), samt at det er etablert et Barn- og unges kommunestyre (*Barn og unges kommunestyre (BUK) 2012*).

Ullensaker kommune har oppnevnt en i administrasjonen til å gjennomgå alle forslag til reguleringsplaner og komme med uttalelser på vegne av barn og unge. Dette er en form for indirekte medvirkning for barn og unge.

Barn- og unges kommunestyre (BUK) ble opprettet i 2001 (*Barn og unges kommunestyre (BUK) 2012*), og er et organ hvor barn og unge kan komme med innspill på politiske spørsmål og fordele midler stilt til rådighet. Her sitter to representanter fra alle elevrådene på barne- og ungdomsskolene i kommunen, og møtene ledes av ordføreren. BUK

møtes minimum tre ganger i året, og strukturen på møtene er profesjonell og presentasjonsformen tilpasset deltakernes aldersnivå. Det avholdes også ett fellesmøte i året mellom BUK og Kommunestyret (Ullensaker Herredstyre 2011).

I forbindelse med rulleringen av nåværende kommuneplan holdt barn og unges kommunestyre et møte hvor de kom med konkrete innspill til hva barn og unge i kommunen ønsker seg. Dette var blant annet bedre kollektivtilbud, tryggere skoleveier og uteområder som er tilrettelagt for alle. På møte ble det også fastslått at dersom disse målene skal oppnås, må barna selv bidra i og være aktive i planleggingen, gjennom for eksempel elevrådsarbeidet på skolene (Ullensaker kommune 2008).

Alle barne- og ungdomsskolene i kommunen har et elevråd, med representanter fra hver klasse fra og med 5.klasse og oppover, samt en lærer som hjelper til med gjennomføringen av arbeidet (Ullensaker kommune 2012). I elevrådet tas det opp saker, hovedsakelig knyttet til skolehverdagen, som elevene ser på som viktig. Elevrådet representerer elevene, og gjennom en slik organisasjon lærer barn og unge hvordan demokrati og medbestemmelse praktiseres (Utdanningsdirektoratet u.å.). I Ullensaker ble det avholdt et elevrådsseminar

hvor representanter fra alle skolenes elevråd deltok, der byutviklingen på Jessheim ble diskutert (Ullensaker kommune 2013c).

Ullensaker kommune har i forbindelse med sitt planarbeid med kommunedelplaner på Jessheim, gjennomført flere medvirkningsprosjekter som inkluderer barn og unge. I flere av tilfellene er medvirkningsprosessene integrert i et skolefag, og utføres i løpet av skoletiden. 4.trinn på Gystadmarka skole kom med sine innspill og ønsker knyttet til utformingen av skolens nærmiljø. 8.trinn ved Nordby ungdomsskole har skrevet tekster som beskriver deres ønsker om hvordan Jessheim skal se ut i 2050 (flere av disse tekstene er inkludert i byplanen (Ullensaker kommune 2013a)). 10. trinn ved Nordby ungdomsskole har laget modeller av hvordan de ønsker at områder i Jessheim sentrum skal være (Ullensaker kommune 2013c). Elevene på barneskolen Jessheim skole og ressurscenter utarbeidet høsten 2013 en rapport som ble overlevert personlig av elevrådet til ordføreren. Den inneholdt elevenes egen kartlegging av trafiksikkerheten til og fra skolen (Ullensaker kommune 2014b). Alle disse nevnte medvirkningsmetodene er gode eksempler på hvordan barn og unge kan inkluderes i planleggingen til et lokalsamfunn.

AVSLUTNING

Barn og unges rettigheter i planleggingen er fokusert både globalt (FNs konvensjon om barnets rettigheter), nasjonalt (Plan- og bygningsloven og rikspolitiske retningslinjer) og lokalt (praktiske medvirkningsoppgaver). For at barn og unges interesser og behov skal bli ivaretatt på best mulig måte, er det viktig at planleggerne inkluderer barna i planleggingsprosessene, slik at det blir tydeliggjort hva barna ønsker seg i det konkrete stedsutviklingsprosjektet.

Bilde 4: I Barn og unges kommunestyre er det de yngre som entrer talerstolen.

Bilde 5: Barn og unge avlegger sine stemmer på saker som tas opp i Barn og unges kommunestyre.

1.2 BARN OG UNGES ØNSKER OG BEHOV

Gehl (2010) skiller på *nødvendige* og *valgfrie* aktiviteter. Han mener at nødvendige aktiviteter, som å dra på skolen, jobben og butikken, er noe vi gjør uansett, uavhengig av vær og vind, og kollektivdekningen, eller om det er godt eller dårlig tilrettelagt for ferdsel og opphold. Valgfrie aktiviteter derimot, som det å spasere, nyte utsikten eller å møte andre mennesker ute på gata, er noe vi kan velge om vi vil gjøre eller ikke, og valget baseres da ofte på graden av tilrettelegging for den ønskede aktiviteten. Er området trygt? Er omgivelsene hyggelig og tiltalende? Og er det godt tilrettelagt for og tatt hensyn til befolkningens ulike ønsker og behov?

I offentlige gater og byrom møtes ulike aldersgrupper, kulturer, etniske bakgrunner, og man har ulike erfaringer, ønsker og behov. Som planleggere og designere er det vår oppgave å imøtekomme alle disse ulike ønskene innenfor ett og samme område, og vi må derfor finne ut hva det er ønske om. Og skal barn og unge inkluderes i de urbane utemiljøene, må vi spesifikt undersøke hva de ser på som gode byrom.

Den videre teksten tar for seg ulike erfaringer som er gjort knyttet til barn og unges hverdag i urbane områder. Hvilke situasjoner må de unge tilpasse

seg, hva slags miljø omgis de av i dag, og hva anses som gode urbane utemiljøer for barn og unge?

BARN OG UNGES URBANE HVERDAG

HEVAS-undersøkelsene (helsevaner blant skoleelever) (Samdal et al. 2009) viser at barn og unge (6., 8. og 10. klassinger) var mindre fysisk aktive i 2005 sammenliknet med i 1997. Stillesitting foran datamaskinen har mye av skylden for dette. I følge Freeman og Tranter (2011) er også noe av grunnen til nedgangen i aktivitetsnivået til barn og unge at den uorganiserte aktiviteten de siste årene er blitt kraftige redusert. Der de yngre tidligere måtte komme seg frem på egenhånd til fots, med sykkel eller på ski, blir de i dag skyssset hit og dit (dette gjelder hovedsakelig i mer rurale områder, og ikke midt i byen) fordi foreldre mener dette sparer tid i en ellers hektisk hverdag. Foreldre kjører barna sine selv om det ikke er snakk om store avstander, for at hverdagskabalene skal gå opp. Men det de voksne her glemmer er at barna da blir mindre selvstendige, får mindre erfaring til å klare seg på egenhånd, i tillegg til at mer stillesitting kan føre til blant annet diabetes og andre typer sykdommer (Freeman & Tranter 2011).

Andre konsekvenser av denne økte bilbruken er at det er lite miljøvennlig, og at det blir mindre folk og aktiviteter i de offentlige byrommene (gater,

torg og parker). Dynamikk, aktivitet og bevegelse skaper spennende og attraktive utearealer, som igjen tiltrekker flere mennesker. Barn og unge og deres aktivitet i byrommet har en stor del av æren for denne dynamikken og tiltrekningskraften. Som Anna Lenninger (2012a s. 34) beskriver det *“En stad utan barn som leker blir på sikt en død stad”*. Så dersom vi ønsker oss attraktive og livlige sentrumsområder, må vi inkludere barn og unges ønsker og behov i planleggingen, slik at de også vil benytte seg av utearealene. Jan Gehl påpeker i boken *“Byer for mennesker”* (2010) at dersom målet er å sikre levende og attraktive sentrumsområder, må man inkludere ulike varianter av oppholdsmuligheter og attraksjoner i byrommet, slik at man skaper variasjon og et tilbud til alle.

“Space acts as the nexus where society and place converge in the child’s life” (Freeman & Tranter 2011 s. 5). Oppveksten er med på å forme barn og unges utvikling og selvstendighet, der både de sosiale og geografiske omgivelser spiller en sentral rolle (Freeman & Tranter 2011). Uteområder er dynamiske med tanke på de ulike aktivitetene som utspiller seg der, og hvilke mennesker som oppholder seg der ved ulike tider på døgnet. I følge Freeman og Tranter (2011) har denne dynamikken innvirkning på om områder oppleves som trygge

eller utrygge for de yngre, og også om foreldrene lar barna sine ferdes og oppholde seg på ulike områder alene eller ikke. Det er derfor viktig at det planlegges gode og trygge utearealer for barn og unge, slik at de har muligheter for å utvikle seg, samt føle en tilhørighet til stedet og miljøet de har vokst opp i. Gode og trygge utearealer er avhengig av trafiksikkerhet, god belysning og et yrende folkeliv.

Barn som vokser opp i leiligheter i større tettsteder og byer, har andre forutsetninger for å leke og bevege seg fritt utendørs, enn barn som vokser opp i hus med mer landlige og naturlige omgivelser. Mens man på landet er omgitt av offentlige, naturlige og lett tilgjengelige arealer så langt øyet kan se, er man i mer bebygde områder avhengig av at det tilrettelegges for offentlige tilgjengelige torg og parker slik at man kan oppholde seg utendørs. Spesielt for barn og unge er slike utearealer helt sentrale for deres mulighet til lek og aktivitet, og det er derfor viktig at det planlegges byrom som er sikre og gir en følelse av trygghet slik at barna kan få utfolde seg fritt og kreativt, selv om det er begrenset med arealer.

For barn og unge er faste lekekamerater og utearealer i tilknytning til der de bor med på å skape en trygghetsfølelse. I dag er det stor

variasjon i hva slags familieforhold barn vokser opp i, noe som er med på å påvirke barnas oppvekst og utvikling. Noen barn bor i ett hjem, med eller uten søsken, og to foreldre, mens andre veksler mellom flere hjem, ofte med “nye” voksne og barn å forholde seg til. I følge Freeman og Tranter (2011) øker denne andelen av barn som bor i to hjem. Barna må lære å forholde seg til ulike utearealer og nabolag i hverdagen, og klassekameratene bor kanskje på andre siden av byen. Dette fører til at dagens planarbeid må ta hensyn til andre forutsetninger enn tidligere, både ulike familiesituasjoner og organisering av hverdagen.

GODE UTEAREALER

Det har i de senere årene vært en tendens til at barn og unge i større grad er blitt henvist til områder planlagt og utformet spesielt med tanke på lek, som for eksempel skolegårder, lekeplasser og skateparker, og at barn er mindre velkomne på offentlige områder som kjøpesentre, parker og andre urbane byrom (Freeman & Tranter 2011).

I følge Freeman og Tranter (2011) ønsker barn og unge å utøve ferdighetene sine på offentlige områder hvor det er andre mennesker tilstede, og ikke på bortgjemte skateparker som er plassert der fordi arealene var “til overs”. Barn og unge ønsker å være en del av et fellesskap, og ikke å skjermes fra

Bilde 6.

andre aldersgrupper (Freeman & Tranter 2011). *“Står valget mellom at færdes i den øde gade og i den livlige gade, vælges i næsten alle tilfælde gaden med liv og aktiviteter. Turen bliver mere interessant og opleves mere tryk”* (Gehl 2010 s. 35). Dette gjelder ikke minst for barn og unge. De ønsker å være der det skjer og ha folk rundt seg for å kunne føle seg trygge. Barn og unge ønsker å ta del i samfunnets fellesskap, og ikke å leke på avgrensede, inngjerdede områder som “aper i bur”. Gehl (2010) fremhever *sosial bærekraftighet* som sentralt for å etablere gode sentrumsområder. Han mener at forskjellige grupper i samfunnet har like rettigheter og muligheter for ferdsel, opphold og aktiviteter i det offentlige rom, noe som også innebærer barn og unge.

Barn og unge kan sitte, leke og oppholde seg hvor som helst og når som helst, uavhengig av klima, materialer og elementer. Gehl (2010) skiller mellom *primære* og *sekundære* sitteplasser, der primære sitteplasser er stoler, benker og liknende, mens sekundære sitteplasser er steder man uformelt og spontant kan sette seg ned på for å hvile eller å vente. Slike sekundære sitteplasser kan for eksempel være trapper, steiner eller skulpturer, og barn og unge bruker gjerne disse aktivt i sin spontane lek. Offentlig kunst blant annet appellerer på en helt annen måte til barn enn til voksne, og barna

vil gjerne ta, klatre og sitte på ulike skulpturer. Dette betyr at utearealer blir brukt på mange ulike måter, og ikke alltid slik planleggere og designere av området hadde i tankene. Barn liker å utforske og teste ut på egen hånd, og begrenses kun av fantasien (og samfunnets restriksjoner).

BEGRENSNINGER

Lek og opphold for barn og unge i offentlige bymiljøer er i dag dessverre ofte preget av ulike former for begrensninger. Oppfatningen blant mange voksne, eldre og offentlige instanser er at lek ikke hører hjemme i de urbane områdene. Resultatet av dette kan man for eksempel se i parker eller andre grønt områder, der det er satt opp skilt med påskriften *“ikke gå på gresset”* eller *“ballspill forbudt”*, eller at gjerder eller andre hindringer avgrenser grøntarealene fra gangveien. Dette begrenser barns bevegelsesfrihet, det er lite inviterende og er med på å skape statiske uteområder kun med tanke på det estetiske. Er det slik vi ønsker at de urbane uteområdene skal være? Kun for syns skyld, og ikke for opphold, ferdsel og livskvalitet?

Freeman og Tranter (2011) konstaterer at det i dag er flere hjem hvor det ikke bor barn enn tidligere. Freeman og Tranter mener dette har ført til en lavere toleranse blant voksne for at barn og unge

oppholder seg og leker i gater eller andre offentlige uterom som i utgangspunktet ikke er planlagt for dem.

Det at barn og unges frihet og mulighet til lek og utfoldelse i nabolaget har blitt kraftig redusert de siste tiårene, henger i følge Freeman og Tranter (2011) i tillegg til den nevnte lavere toleransen, sammen med at barn og unge i dag trives så godt i skolegården sin, også etter skoletid. Her kan de delta aktivt i lek med andre barn uten at naboen vifter med armen, og skolegården blir dermed en viktig arena for fysisk aktivitet blant barn.

Toleransen blant voksne, at barn og unge er til stede og deltar i det offentlige byrom, viser seg derimot å være betydelig større når det kommer til midlertidige aktiviteter, som for eksempel festivaler, markeder eller andre høytider, sammenliknet med en helt vanlig hverdag. Arrangementer som dette

Figur 2.

er interessante og inkluderende for mennesker i alle aldre, inkludert barn og unge, og er med på å skape dynamiske og livlige byrom (Freeman & Tranter 2011).

Freeman og Tranter (2011) beskriver hverdagen for barn og unge i dag som svært fragmentert. Ulike offentlige tilbud, som for eksempel kjøpesenter, bibliotek, fotballbaner og grønne parker, er alt spredt fra sentrum og utover i ulike retninger. Dette gjør det vanskelig for barn og unge å ferdes rundt til ønskede målpunkter på egenhånd. Hverdagen for dem som bor i større tettsteder eller byer, *“delas upp i isolerade öar som bara nås med bil”* (Rasmusson 2012 s. 5). I følge Gehl (2010) er tendensen i de fleste byer i dag at myke trafikanter nedprioriteres i de offentlige byrommene, og at motoriserte kjøretøy får større plass. For at barn og unge skal ha mulighet til å røre seg fritt og uavhengig av voksne i byer og tettsteder, er de

avhengige av sammenhengende, bilfrie strekninger mellom hjemmet og de ulike målpunktene, som for eksempel skole, parker, lekeplasser og liknende (Guwallius 2012).

MAN LÆRER AV Å ERFARE

“Först genom att testa sina gränser kan man bli en mogen människa. Det är därför det är så viktigt att ta risker” skriver Petter Åkerblom i sin kronikk *“Leken i fara- vuxna största hotel”* (2012 s. 49). For å kunne lære seg hva som er rett og galt, hva som gjør vondt og ikke, er barn avhengige av å kunne teste ut litt på egenhånd og erfare av dette. For å vite at det gjør vondt å ramle og slå seg, må barn oppleve dette basert på egne handlinger og ikke ved at foreldre eller andre voksne forteller dem det. Vi kan for eksempel ikke forvente at barn kjenner til fordelene og farene knyttet til naturen, om de aldri har fått noen erfaring med den (Freeman & Tranter 2011).

Foreldre og voksne er redde for at barn skal bli utsatt for risiko, og velger derfor heller å ekskludere dem fra alt de anser kan være farlige for barna. Dette fører til at man for eksempel i skolegårder velger å fjerne alt som kan medføre at barn slår seg eller får vondt, og barna får dermed ikke erfart på egenhånd hva som er skadelig og ikke. Slike måter å unngå mulig risiko på gjør at barn og unge

blir hindret i sin lek. Freeman og Tranter (2011) hevder at dersom omgivelsene blir farligere tar individene mer hensyn, men dersom omgivelsene blir gjort tryggere, tar individene flere sjanser.

TILRETTELEGGING FOR BARN OG UNGE

Freeman og Tranter (2011) påpeker hvor viktig det er at barn og unge er tilstede og synlige i hverdagsmiljøet i de sentrumsnære områdene, for å gjøre de som har ansvaret for sentrumsutviklingen, oppmerksomme på sine aktiviteter. Politikere og andre som har ansvaret for planleggingen i et lokalsamfunn, får tilsendt innsigelser og annen muntlig eller skriftlig informasjon fra personer og innbyggere som har meninger om planprosesser i kommunen. For barn og unge, som ikke er myndige, og dermed ikke har en slik mulighet til medvirkning, er det ikke like enkelt å komme med innspill til den fremtidige planleggingen. Men ved at barna viser sin tilstedeværelse i samfunnet, og er synlige i politikerne og planleggenes hverdag, enten når de går til og fra jobb, skal ut på møter, eller titter ut at kontorvinduet sitt, får politikere og planlegger øynene opp for denne gruppen og ser at også de er en del av lokalsamfunnet og må inkluderes i planleggingen av de offentlige byrommene.

Planleggere må tilrettelegge for uteområder der barn og unge kan oppholde seg og leke fritt, og ikke avgrense lekearealene deres ved å gjerde inn lekeapparater eller gi så mange restriksjoner at leken til slutt blir mer organisert enn uorganisert. Det er viktig at alle tilbud er tilgjengelig og tilrettelagt for alle barn og unge, uavhengig av bosted, etnisk bakgrunn og kultur. *“By using varied architecture, landscaping and spatial arrangements, diverse needs can be provided within a single city square”* (Freeman & Tranter 2011 s. 101). Typisk i dagens planlegging er at ulike idrettsanlegg og andre offentlige tilbud rettet mot barn og unge samles og lokaliseres et stykke utenfor sentrum. Det planleggerne her ofte glemmer er at barna også trenger noen tilbud som er lokalisert i de mer sentrumsnære, lett tilgjengelige områdene.

Kontakt med naturen er viktig for at vi skal føle oss bra og for at vi skal kunne opprettholde en god helse (Freeman & Tranter 2011). Det er viktig at barn har tilgang til naturlige omgivelser, slik at de lærer hvordan *“villmarken”* kan være og ikke bare de store, sterile og harde flatene i byrommene. *“Barn blir estetiska analfabeter om de bara hänvisas till gummilandskap. De mister kontakten med den naturliga världen”* sier Helle Nebelong i et intervju i tidsskriftet *Movium* (Olsson 2012 s. 51). Med *gummilandskap* refererer Nebelong til den

Bilde 7.

nå hyppige bruken av gummiassfalt i tilknytning til lekeplasser, noe som benyttes fordi det er billig i drift, fallsikkert som underlag, og designerne kan utfolde seg fritt ved bruk av kunstige hauger eller andre unaturlige terrengformer. *“De färgglada leklandskapen skulle lika gärna kunna ligga inomhus i köpcentra. De har ingenting med uteliv, upplevelse av natur eller landskapsarkitektur att göra”* (Olsson 2012 s. 51).

Freeman og Tranter (2011) foreslår at i stedet for å plassere ut lekeapparater med skrikende farger midt i sentrum, noe som i tillegg kan virke sjenerende for forbigående og andre som oppholder seg i nærheten, kan man benytte seg av offentlig kunst. Dette appellerer både til voksne som ser det estetiske i det, samt barn som blir nysgjerrige og ønsker å utforske elementene på sine egne måter. Det er her viktig at vi lar barna få utløp for sin nysgjerrighet og ikke hindrer dem i å utforske.

For at et uteområde skal være attraktivt og tilpasset barn, betyr ikke det at det nødvendigvis må inneholde spesifikke elementer laget med tanke på barnelek, som for eksempel ulike former for lekeapparater. Løst materiale, som kvister, steiner og løv, er populært å leke med for barn, da det her kun er fantasien som kan sette en stopper for

leken. Her er det ingen gitt forklaring på hvordan leken skal gjennomføres, som det for eksempel er med en huske eller en klatrevegg. Og om det løse materiale i tillegg er tungt eller vanskelig å flytte på, kreves det at barna må samarbeide. Lek som dette fremmer barnas utviklings- og samarbeidsevne, og det favoriserer ingen barn fremfor andre (som for eksempel ulike organiserte fysiske aktiviteter kan gjøre med tanke på hurtighet og kroppsvekt). Det blir også mindre skille mellom ulike aldersgrupper, kjønn og funksjonsevne i denne typen lek (Freeman & Tranter 2011).

Farer som er knyttet til trafikk og belysning er noe planleggere kan gjøre noe med, og tilrettelegge for slik at det blir trygt for de yngre (samt alle andre) å ferdes og å oppholde seg på disse arealene. I følge Guwallius (2012) er det gjennom forskning vist at det først er når barna har blitt ni år de kan vurdere ulike trafikksituasjoner med tanke på risiko og sikkerhet. Men dette krever at barna har erfaringer med trafikken, gjennom aktiv deltakelse og ikke bare gjennom et bilvindu i baksetet. For at barn og unge skal kunne ferdes rundt på egenhånd uten å være avhengige av foreldre som skysser dem hit og dit, må det finnes et godt tilbud med trygge gang- og sykkelmuligheter. Gehl (2010) påpeker at dersom man bygger flere og/eller bredere bilveier, inviterer man til økt biltrafikk, men dersom man

gir mindre plass til motortrafikken og mer plass og et bredere tilbud til de myke trafikantene, vil flere prioritere gang og sykkel som fremkomstmetode. Dette er i tillegg mer bærekraftige alternativer, samt at det har en positiv virkning på bylivet. Har en by eller et tettsted ønske om at flere mennesker skal benytte seg av sentrumsområdene til fots, kreves en tilnærmet sammenhengende struktur som byr på korte gåavstander mellom ulike målpunkter, attraktive romforløp og en passende variasjon av funksjoner (Gehl 2010)

Når man planlegger gode utemiljøer for myke trafikanter, er det i følge Jan Gehl (2010) viktig å ta hensyn til den menneskelige skalaen, det vil si at man planlegger og utformer områdene med ønske om å tilfredsstille menneskets ulike sanser. Aktivitet i gaterommene skaper trygghetsfølelse blant dem som ferdes på gatene. Det samme gjelder transparente første etasjer, for eksempel kontorer eller butikker med store vinduer, eller utsyn (og noe innsyn) fra boliger (Gehl 2010). Dette gjør at de som ferdes og oppholder seg på gateplan, ikke føler at de er alene.

Det er også viktig å inkludere en viss variasjon når man planlegger og utformer offentlige uterom, slik at det skapes et variert tilbud av aktiviteter. Dette fører til dynamiske områder, som innbyggere

gjærne besøker igjen og igjen fordi det oppleves annerledes fra gang til gang, og man unngår å gå lei. Barn og unge er viktige bidragsytere i slike dynamiske uterom.

AVSLUTNING

Barn leker og oppholder seg hvor som helst og når som helst! En indikator på et godt nabolag er at det tillates og oppmuntres til uorganisert lek og aktiviteter slik at barn møtes, noe som igjen fører bedre samhold mellom foreldre og voksne (Freeman & Tranter 2011). En indikator på et godt sentrumsområde er i følge Freeman og Tranter (2011 s. 95): *“it feels “full”, it has a sense of happening, it abounds with life and activity”*. For som Maria Kylin (2012 s. 62) skriver *“en stad, miljö, värld eller ett samhälle, där leken är hotad och där barn inte längre kan röra sig fritt, är en plats där vi själva inte kommer att stanna länge”*.

Byer og tettsteder som er tilrettelagt for barn og unges ønsker og behov er ikke bare bærekraftige med tanke på barna, men også en mer bærekraftig by som helhet. Et godt eksempel er tilrettelegging av gode og trygge transportmidler for barn, som innebærer ferdsel til fots, med sykkel eller offentlig transport (Freeman & Tranter 2011). Levende, trygge, bærekraftige og sunne byer er blitt et felles ønske når det gjelder byplanleggingen de siste årene (Gehl 2010).

I følge Gehl (2010) må planleggingen ta hensyn til livet i gatene for at det skal resultere i levende og attraktive utemiljøer, og dette igjen må inkluderes i en tidlig fase av planleggingen.

OPPSUMMERING DEL 1

Fra litteraturstudiet tar jeg med meg følgende elementer inn i det videre arbeidet med å tilrettelegge for attraktive uteområder for barn og unge på Jessheim:

- Barn og unge har rett til ytringsfrihet og deltakelse.
- Inkludere barn og unges synspunkter i planprosesser som berører dem.
- Barn og unges deltakelse i offentlige byrom skaper attraktive utearealer for alle aldersgrupper.
- Uteområder benyttes ofte av barn og unge på andre måter enn voksne.
- Bruk av skilt, samt lav toleranse blant voksne, skaper begrensninger for barn og unges mulighet for opphold og lek.
- Hverdagen til barn og unge er i dag fragmentert fordi de offentlige tilbudene er geografisk spredt.
- Barn og unge lærer og erfarer utfra egne handlinger.
- Barn og unge ønsker en variasjon av utearealer, uforutsigbare løsninger og trygge gang- og sykkelveier.

Del 2.
Registreringer og
analyser

PROSJEKTOMRÅDET
JESSHEIM

Her presenteres prosjektområdet Jessheim, med analyser og vurderinger av både metodikken og av resultatet.

2.1 PRESENTASJON AV JESSHEIM

Figur 3.

Jessheim er kommunesenteret i Ullensaker kommune og ligger ca. 35 km nordøst for Oslo sentrum (*Finn kart* u.å.). Ullensaker er en del av Akershus fylke, i tillegg til regionen Øvre Romerike der Jessheim også fungerer som regionsenteret. Kommunen har et areal på ca. 250 km², og per 1.1.2014 et innbyggertall på 32 438 personer. Ullensaker er en landbrukskommune med et vakkert kulturlandskap preget av bølgende åser, spennende raviner og grytehullsjøer dannet på slutten av siste istid. I tillegg til kommunesenteret Jessheim har kommunen de mindre tettstedene Kløfta, Nordkisa, Borgen, Sand, Algarheim og Mogreina (Ullensaker kommune 2014c).

I løpet av drøye ti år har Jessheim gått fra å være et tettsted til nå å bli definert som en by. Utviklingen har ført til store forandringer i sentrumsområdene, hovedsakelig knyttet til en tettere og høyere bebyggelsesstruktur og et høyere antall innbyggere. Åpne ubebygde arealer har måttet vike for det økende behovet av nye boliger og flere offentlige tilbud.

Den videre teksten presenterer den historiske utviklingen av Jessheim frem til i dag. Det legges frem planer og styringsdokumenter som er aktuelle for denne oppgavens problemstilling, samt en forklaring på oppgavens geografiske avgrensning.

JESSHEIM I ET HISTORISK PERSPEKTIV

Den fysiske forandringen av Jessheim fra opprinnelsen av og frem til i dag beskrives i byplanen som en utvikling *fra et veikryss til en by*. Før i tiden livnærte befolkningen i dette området seg av jord- og skogbruk, og fra midten av 1700-tallet og til langt inn på 1900-tallet var det militæret med base på Gardermoen som ble assosiert med bygda. I 1854 åpnet det som i dag er Jessheim stasjon, et stoppested på Hovedbanen, noe som tilrettela for mer handelsvirksomhet. Jordbruket var fortsatt en viktig inntektskilde for befolkningen, i tillegg til transport av jordbruksvarer, trelast og skysstjenester for militæret (Ullensaker kommune 2013a).

Etableringen av jernbanestasjonen la grunnlaget for en tettstedsutvikling med handel og serveringstilbud, først rundt stasjonsområdet, men etter hvert også langs det som i dag er Storgata. Krysset mellom Trondheimsveien og Gardermoveien la senere grunnlaget for den videre veksten. Flere veier ble bygd i takt med ny bebyggelse, og i 1978 ble E6 flyttet og lagt utenfor Jessheim sentrum (Ullensaker kommune 2013a).

JESSHEIM I DAG

I dag er Ullensaker kommune sammen med nabokommunen Nannestad i vest, vertskap for

Norges hovedflyplass, Oslo Lufthavn Gardermoen. Forsvaret og landbruket var tidligere de viktigste arbeidsplassene i kommunen, men etter at hovedflyplassen åpnet i 1998, har den, sammen med handel, hotell/konferanse og transport/logistikk blitt det dominerende innen næringslivet (Ullensaker kommune 2014d).

Flyplassen med sine mange arbeidsplasser og tilgjengeligheten den skaper både innad i Norge og ut i verden, har vært med på å gjøre Ullensaker kommune til et attraktivt og populært område å bosette seg. Muligheten til å bo i landlige omgivelser og med akseptabel pendleavstand til jobb i Oslo gjør at mange velger Ullensaker som bosted. Ullensaker er en av de kommunene i Norge som vokser raskest. 1.1.1999 var innbyggertallet 19 603 (Statistisk sentralbyrå 2000), mot i dag godt over 32 000. Jessheim-området hadde per 1.1.2011 ca. 16 700 innbyggere (Ullensaker kommune 2014c). Juni 2012 fikk Jessheim status som by (Ullensaker kommune 2014d).

Ullensaker kommune har mål om å legge til rette for etablering av ca. 500 nye arbeidsplasser, samt utbygging av ca. 350 nye boliger per år med et tidsperspektiv frem til år 2020 (Ullensaker kommune 2008).

Jessheim sentrum har den noe særegne kvaliteten at storsenteret er lokalisert midt i sentrumskjernen, og ikke i utkanten som er tilfellet i mange andre tettsteder. En slik sentral lokalisering styrker ikke bare den fysiske opplevelsen av sentrumsområdet, det styrker også de sosiale mulighetene. I stedet for at storsenteret "tømmer" sentrumsområdet for folk, utnyttes den tiltrekningskraften storsenteret har på folk, til å opprettholde aktiviteten og populariteten av sentrumsområdet. På den andre siden resulterer et storsenter i at folk oppholder seg mer innendørs, og det blir lite aktivitet i gate- og byrommene. God planlegging og etablering av trygge og attraktive utearealer er derfor nødvendig for å unngå at Jessheim blir en "dø" by, altså at all aktivitet kun foregår innendørs.

PLANER OG STYRINGSdokumenter

Gjeldene kommuneplan for Ullensaker kommune ble revidert i 2008 (samfunnsdelen) og 2009 (arealdelen), og har et fremtidsperspektiv til 2020 (Ullensaker kommune 2008). Samfunnsdelen er retningsgivende for den fremtidige utviklingen og saksbehandlingen i kommunen, mens arealdelen er juridisk bindende og fastsetter arealbruken i kommunen. I forordet til kommuneplanen står det: *"Mennesket vil stå i sentrum og det er med dette utgangspunktet planen er utviklet. Spennet i hva innbyggerne ønsker er stort. Kommunen vil gjøre*

sitt for å bidra til at lokalsamfunnet kan realisere mange av disse ønskene" (Ullensaker kommune 2008 s. 3).

Kommunens visjon og ønske er å være en vekstkommune som er *tilgjengelig, attraktiv og handlekraftig*. Med tilgjengelig menes gode muligheter for å reise til og fra kommunen, men også innad i kommunen gjennom kollektivtilbud og trygge gang- og sykkelforbindelser. I tillegg skal universell utforming vektlegges, slik at det er mulig for alle å bevege seg. Det legges også opp til et mangfoldig tilbud av møtesteder, slik at flest mulig kan finne det som passer for dem. For å være en attraktive og handlekraftig kommune har Ullensaker satsningsområder innen kultur, bæree- og handlekraftighet, og det å ha innbyggerne i fokus. Målene til Ullensaker kommune er å utvikle bærekraftige bysamfunn og tettsteder, og å tilby innbyggerne velfungerende tjenester tilpasset befolkningen. Det gjennomføres en innbygger- og brukerundersøkelse hvert andre år for å få innblikk i hvordan innbyggerne oppfatter Ullensaker som bokommune (Ullensaker kommune 2008).

Ullensaker kommune har en ung befolkning i forhold til landet sett under ett. Det er andelen av de aller yngste som øker mest, men også andelen skolebarn og pensjonister øker mer enn gruppen mellom 19

Bilde 9.

Bilde 10.

og 66 år. I kommuneplanen fremheves det rike kultur- og idrettslivet i Ullensaker. I tillegg påpekes det at kapasiteten ikke er tilstrekkelig med tanke på den økende befolkningen. I kommunen bygges det i dag flest nye rekkehus og leiligheter. Ved etableringen av slike mer konsentrerte boformer og boligområder er det ønske om å inkludere flere felles møteplasser (parker, lekeplasser og friområder) slik at det skapes samhold og trygghet (Ullensaker kommune 2008).

Innen folkehelse ønsker Ullensaker kommune å etablere gode vaner hos barn og unge. Det satses på funksjonelle uteområder ved skolene og barnehagene, tilrettelegging av trygge gang- og sykkelforbindelser, og bevaring av bynære utmarksområder. *“Utearealer, sentrale friområder, parker og gangveier må utformes slik at de kan brukes av alle. De må innrettes slik at alle kan føle seg trygge uansett alder, funksjonsnivå og tid på døgnet”* (Ullensaker kommune 2008 s. 15)

I kommuneplanen er det fastsatt at Jessheim skal vokse innover med fortetting rundt kollektivknutepunktet, og vokse utover gjennom etablering av nye bydeler (Ullensaker kommune 2008). Ullensaker kommune har i tillegg til kommuneplanen flere tematiske og geografiske kommunedelplaner.

Et høringsforslag til ny byplanen for Jessheim lå ute til høring i perioden mai-september 2013 (Ullensaker kommune 2013a). Ullensaker kommunen jobber nå med å løse de innsigelsene som kom inn, før planen kan fremmes for sluttbehandling. Jeg henviser derfor til et høringsforslag når jeg videre i denne oppgaven omtaler Jessheims byplan.

Byplanen har et fremtidsrettet perspektiv frem til år 2030, og påpeker (basert på vekstprognoser) at Jessheimområdet innen den til vil ha over 30 000 innbyggere, i tillegg til 13 000 arbeidsplasser. Kommunen ønsker å dra nytte av de mulighetene en slik vekst medfører, både med tanke på det beste for innbyggerne og for regionen som helhet. *“Byen skal utvikles med et tydelig sentrum med nødvendige funksjoner, gode byrom og trivelige møteplasser. En slik bystruktur legger til rette for gående/syklende og for å betjene byen med et godt kollektivtilbud”* (Ullensaker kommune 2013a s. 2).

Blant de sentrale føringer i arbeidet med byplanen finner vi blant annet rikspolitiske retningslinjer knyttet til barn og unges interesser i planleggingen. Ullensaker kommunen fremhever at de ønsker å *“sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle*

kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov” (Klima- og Miljødepartementet 1989).

Videre beskrives Jessheim som et kompakt område med korte avstander mellom de nødvendige sentrumsfunksjonene, og at den forventede befolkningsveksten medfører at det må sikres gode, offentlige møteplasser (for eksempel byrom, parker og rekreasjonsområder) i planområdet. I byplanen er visjonen for Jessheim formulert slik: *“Jessheim- et tilgjengelig og levende regionsenter. Utviklingen av Jessheim skal preges av innovasjon, åpenhet, mangfold, toleranse, demokrati og med den menneskelige dimensjon i fokus”* (Ullensaker kommune 2013a s. 10). Og hovedmålet er at *“Jessheim skal styrkes som regionsenter- med et bredt handels-, kultur- og servicetilbud”* (Ullensaker kommune 2013a s. 10).

Andre planer og styringsdokumenter som har og vil få innvirkning på den fremtidige sentrumsutviklingen av Jessheim, og som blir tatt i betraktning i mitt videre arbeid er:

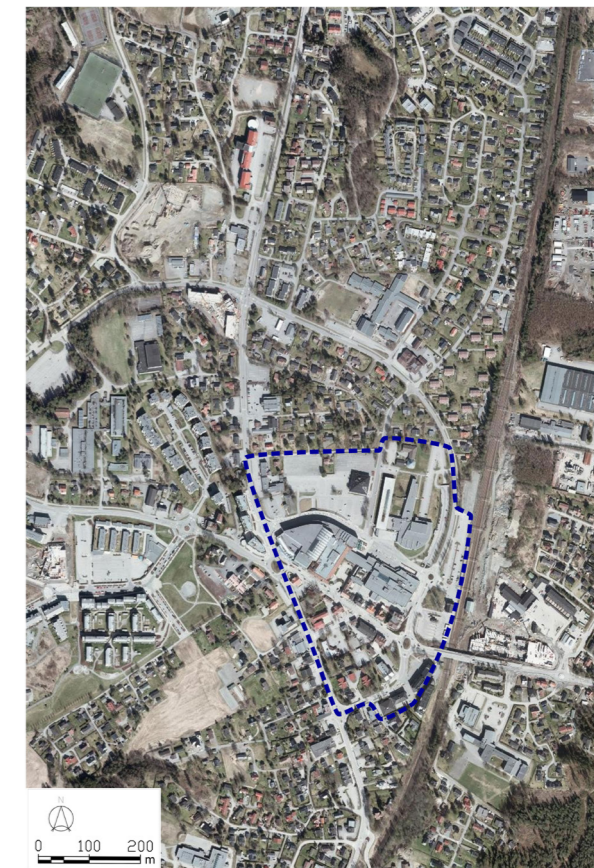
- Jessheim ble i 2010 utnevnt til sykkelby, på bakgrunn av et målrettet arbeid og en godkjent plan for det overordnede sykkelveinettet i kommunen (Ullensaker kommune 2013e). I planen *“Sykkelbyen Jessheim”*, som ble utarbeidet i 2004 (Asplan Viak), fremheves det at topografien og det at alle viktige målpunkter ligger innenfor en radius på ca. 5 km, legger godt til rette for bruk av sykkel i Jessheimområdet.
- I 2013 startet byggingen av Tverrveien østover fra Jessheim Kirke og på tvers av jernbanelinjen. Når veien står ferdig, vil den avlaste en del av trafikken som i dag går gjennom sentrumskjernen i Jessheim.
- Ullensaker kommune arbeider med en kommunedelplan for Gystadmarka, som er et nærings- og skogsområde nordøst for Jessheim sentrum. Området skal utvikles og etableres som en ny bydel. Kommunen har også en kommunedelplan under utvikling for et større skogsområde sørøst for Jessheim (*“Jessheim sørøst”*), der det planlegges boliger og grøntarealer, samt en ny omkjøringsvei for å lede trafikken utenfor Jessheim sentrum (Ullensaker kommune 2013b).
- Parallelt med utarbeidelsen av byplanen foregår et planarbeid rundt stasjonsområdet og rådhusplassen i Jessheim sentrum, hvor det i følge fremdriftsplanen skal foreligge et

planforslag før sommeren 2014. Formålet med planarbeidet er å utvikle fremtidsrettede løsninger for trafikk- og kollektivknutepunktet, skape attraktive byrom og møteplasser, samt å underbygge en helhetlig grønnstruktur. Det jobbes blant annet med utformingen av en ny tverrforbindelse for myke trafikanter over eller under jernbanelinjene ved Jessheim stasjon (Ullensaker kommune 2013d).

GEOGRAFISK AVGRENSNING

Som tidligere nevnt, er utgangspunktet for den geografiske avgrensningen av prosjektområdet i denne oppgaven gjort på bakgrunn av hvilke muligheter de fysiske omgivelsene rundt Jessheim sentrum har til å utvikles. Jessheim Storsenter, Rådhuset og Kulturhuset, som i dag utgjør den indre sentrumskjernen, ligger sentrert i planområdet. De tre skolene som takket ja til å delta på barnetråkkregistreringen, er alle lokalisert innenfor planområdet.

Kartet i Figur 4 representerer den geografiske avgrensningen. Der oppgaven videre omtaler dagens sentrumskerne på Jessheim, henvises det til den blå stiplede markeringen på kartet.

Figur 4: Geografisk avgrensning (hele kartet), med en markert sentrumskerne.

AVSLUTNING

Da Jessheim var et lite tettsted, var det masse løkker, hager og andre utearealer i de sentrumsnære områdene som inviterte barn og unge og ga dem mulighet til å leke og oppholde seg fritt. På grunn av sentrumsutviklingen og behovet for nye boliger og arbeidsplasser forsvinner flere og flere av disse arealene som barna benytter deg av. Samtidig øker andelen av barn og unge som vokser opp i leiligheter og dermed ikke har tilgang til egne private hager eller andre utearealer. Hvordan skal disse barna kunne leke og oppholde seg utendørs når alle arealene bygges ned?

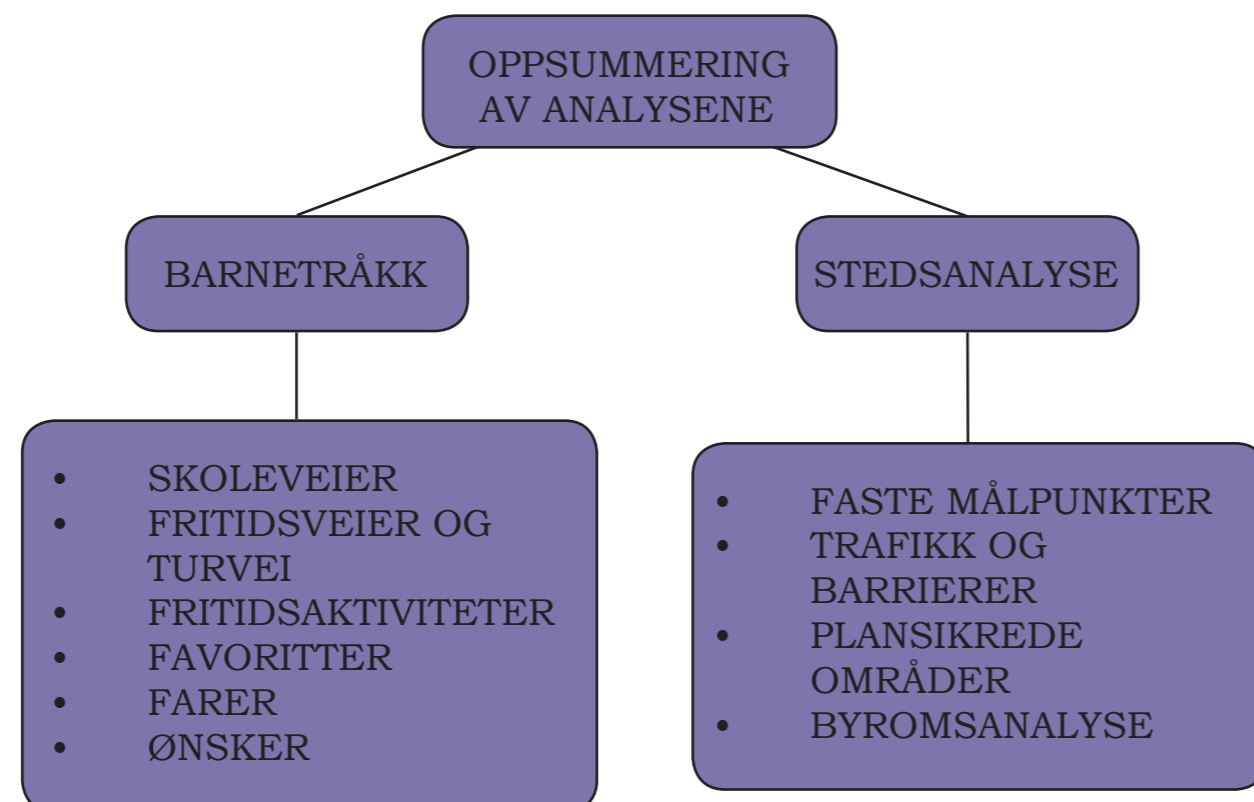
I denne oppgaven ser jeg nærmere på den videre utviklingen av Jessheim sentrum ut fra et barneperspektiv, og undersøker hvordan man kan tilrettelegge for og ta hensyn til barnas ønsker og behov til utearealer i takt med den forventede ekspansjonen.

2.2 METODEBESKRIVELSE

Metodene jeg har benyttet meg av i analysearbeidet, er barnetråkkregistreringer og stedsanalyser. Barnetråkkregistreringer er barn og unges kartlegging av egne aktiviteter, mens stedsanalyser er en faglig vurdering av et område. Ullensaker kommune har gjennomført flere medvirkningsprosjekter med barn og unge i forbindelse med spesifikke prosjekter, men ingen barnetråkkregistreringer. Metoden barnetråkk er en god måte å få barn og unge i tale på, og den sikreste måten å få en korrekt kartlegging av barnas aktiviteter på.

I den videre teksten presenteres barnetråkk og stedsanalyse som metode, og hvilke tilnærminger og valg jeg gjorde da jeg gjennomførte mitt analysearbeid. Resultatene presenteres først i underkapittel 2.3. Spørreskjemaet og kartene jeg benyttet i barnetråkkregistreringen, ligger som vedlegg til slutt i denne oppgaven.

Oppbygging av metoden

Figur 5.

2.2.1 Barnetråkk

I følge FNs barnekonvensjon har barn rett til å ytre sine meninger når det kommer til saker som berører dem (se tidligere underkapittel *Barn og unges rettigheter* s. 18). Derfor valgte jeg å benytte meg av metoden Barnetråkk i mitt arbeid med å inkludere barn og unge i den fremtidige stedsutviklingen på Jessheim. Metoden gjør at man får et bedre innblikk i hvordan barn og unge på Jessheim opplever sentrumsområdene i dag, samt at man blir oppmerksom på hva de ønsker seg for fremtiden. Barnetråkk går ut på at barna registrerer sine bevegelser og aktiviteter på et kart, i tillegg til at de markerer og forklarer hva de savner og hva de ønsker seg for fremtiden (Norsk Form 2010). Ved bruk av barnetråkkregistreringer har barn og unge muligheten til å medvirke i planprosesser som berører dem, samtidig som planleggere blir bevisste på barnas bevegelsesmønstre og behov for utendørsarealer, og kan forankre forslagene sine i barnas ønsker. Metoden er utviklet og tilpasset med tanke på gjennomføring i skoleklasser, noe som i følge Berglund og Nordin (2010) fører til at resultatene blir representative, da stort sett alle barn går på skolen, og skolene ofte bruker nærmiljøet i forbindelse med undervisningen.

For å få bedre kunnskap om idéene bak og hensikten med analysemetoden Barnetråkk, har jeg studert og

vurdert flere veiledere, dokumenter og erfaringer som er gjort ved tidligere gjennomføringer av metoden. Videre har jeg brukt denne informasjonen til å utvikle en egen tilnærming til metoden, slik at den ble best mulig tilpasset min problemstilling og den tidsrammen jeg hadde til rådighet.

Veilederne jeg har studert er Norsk Form sin Barnetråkkveileder fra 2010 (Norsk Form 2010), *Guide til barnkartor i GIS* av Berglund og Nordin (2010) og *Barnetråkk: Veileder til planveven* utarbeidet av Almhjell og Ridderström (2003). Jeg har i tillegg studert en artikkel skrevet om erfaringene som ble gjort etter en barnetråkkregistrering i Fredrikstad (Aradi 2010).

BAKGRUNN FOR METODEN

Eva Almhjell, fylkesplanlegger i Vestfold, utarbeidet i 1993 metodikken Barnetråkk. Utgangspunktet for metoden var erfaringer gjort etter registreringer av dyretråkk. Almhjell videreutviklet denne kartleggingen og gjorde den gjeldende også for barn og unges arealbruk (Norsk Form 2010). Når det skal vurderes og planlegges gode utearealer for barn og unge, er det barna selv som vet hvilke arealer de bruker. Derfor bør også registreringen av dagens bruk og de fremtidige ønskene gjennomføres av de unge. Metoden oppstod i Norge, men er senere blitt hentet opp og

videre utviklet også i andre land. Det finnes i dag en tilsvarende metode både i Sverige, "*Barnkartor i GIS*", og Finland, "*SoftGISchildren*" (Aradi 2010).

FORDELER MED BRUK AV BARNETRÅKK

Almhjell og Ridderström utarbeidet i 2003 en barnetråkkveileder til planveven (Almhjell & Ridderström 2003). I denne veilederen heter det at "*dersom barn og unges arealinteresser skal bli tatt hensyn til, er det viktig at det foreligger dokumentasjon av hvilke arealer som brukes, når og hvordan de brukes. Dette vil bidra til at barn og unges interesser vil synliggjøres i arealplanleggingen, og at det på et tidlig stadium blir mulig å ta hensyn til disse interessene. En arealdokumentasjon vil også gi kommunen og offentlige private utbyggere kunnskap om barns interesser generelt, og i det enkelte tilfelle spesielt*" (Almhjell & Ridderström 2003 s. 3). Det er i den faglige delen av planprosessen at barn og unge har mulighet til å medvirke. Etter at all informasjon er hentet inn, er det opp til politikerne å fatte vedtakene. Med andre ord; dersom barnas interesser skal bli tatt i betraktning i plansaker, er det avhengig av politikernes prioriteringer (Almhjell & Ridderström 2003).

Stiftelsen Norsk Form (2010) har utarbeidet en barnetråkkveileder for å inspirere, informere,

Bilde 11.

samt veilede planleggere (og andre) som ønsker å benytte seg av metoden. Forfatterne hevder at “ved å benytte seg av Barnetråkk som metode, får politikerne mulighet til å ta kunnskapsbaserte valg” (Norsk Form 2010 s. 4). Metoden kan benyttes i forkant av kommunale planer for å dokumentere barnas arealinteresser, samt gi barn og unge mulighet til medvirkning når det kommer til planleggingen av deres lokalmiljø. “Barnetråkkverktøyet imøtekommer statlige krav til medvirkning og bistår kommunene i arbeidet for å sikre barn og unge gode oppvekstmiljøer” (Norsk Form 2010 s. 5).

Videre begrunner Norsk Form hensikten bak et slikt metodevalg i forbindelse med planlegging “ikke bare fordi barn har rett til gode omgivelser, men også fordi byer trenger barn” (Norsk Form 2010 s. 4). For at et sted skal være attraktivt å ferdes i, samt oppholde seg i nærheten av, kreves en følelse av trygghet, integrering og et inntrykk av at man er velkommen. Dagens samfunn er, i tillegg til store mengder biltrafikk, preget av et mangfold innen kulturer og etniske bakgrunner. “Vi må legge til rette for gode og mange nok møteplasser for barn som deltakere, slik at dette fellesskapet skal kunne finne sted. I barnehager og skoler er integreringsarbeidet godt i gang, mens mye gjenstår på barns fritidsarenaer; i byen” (Norsk Form 2010 s. 4).

Det som ofte skjer når det er behov for omdisponering av sentrumsnære arealer, er at de yngre sine arealbehov overses eller nedprioriteres i forhold til voksnes interesser (Norsk Form 2010). Men det er ikke gitt at planleggerne vet at de tar verdifulle lekearealer fra barna, dersom ingen informerer dem om det. Derfor er bruken av en slik metode som Barnetråkk ønskelig. “Ved å tegne i kart, forteller barn og unge noe om hvordan de bruker lokalmiljøet sitt, hvilke veier de bruker, hvilke steder de er glad i og hvilke steder de opplever som problematiske. De gir kommunen oppdatert kunnskap for bedre planlegging. I tillegg får barn og ungdom med dette en tydeligere stemme i planprosessen” (Norsk Form 2010 s. 5).

I barnetråkkveilederen til Norsk Form (2010) kommer det frem at lærere og barnehagepersonell også kan registrere “barnetråkk”. De kan “registrere hvilke arealer som benyttes av barn den tiden de er i skole eller barnehage. De kan også registrere hvilke arealer som benyttes i det pedagogiske opplegget, eller som aktivitetsområder for skole- og barnehagebarna” (Norsk Form 2010 s. 14). I tillegg til at dette gir informasjon fra et annet perspektiv enn barnas, innebærer det også at de ansatte i skolen eller barnehagen blir satt inn i metoden og dermed kan være med å veilede barna når de skal gjennomføre sine registreringer (gitt at de voksne gjennomfører sine registreringer for barna).

Ulla Berglund og Kerstin Nordin publiserte i 2010 en svensk versjon av barnetråkkmetoden, “Guide til Barnkartor i GIS- ett verktyg för barns inflytande i stads- och trafikplanering” (Berglund & Nordin 2010). Guiden er inspirert av Eva Almhjells arbeid i Norge, og henvender seg til alle som ønsker å inkludere barns interesser i prosjekter som berører barna selv. Berglund og Nordin ønsket å utvikle en metode som både var barnevennlig og planleggingsvennlig, slik et det ikke blir for omfattende for barna å gjennomføre registreringer, samtidig som etterarbeidet for planleggerne ikke blir så stort at registreringene bare havner i en skuff (Berglund & Nordin 2010).

Både veilederen til Norsk Form (2010) og veilederen til Berglund og Nordin (2010) anbefaler at barna som deltar i barnetråkkregistreringene er fra ca. 10 år og oppover, det vil si fra og med 5. klasse på barneskolen. Norsk Form (2010) hevder at barn yngre enn 5. trinn på barneskolen er for umodne til å forstå sammenhengen mellom kart og omgivelser, og det må derfor benyttes andre metoder for å få disse barna i tale. Berglund og Nordin (2010) påpeker at metoden må tilpasses skolehverdagen, slik at det ikke blir sett på som en last fremfor noe positivt, både fra elevenes og fra lærernes side.

Hensikten med barnetråkkregistreringen er i følge Almhjell og Ridderström (2003 s. 8):

- Å gi barna selv anledning til å delta aktivt i den kommunale planleggingen
- Å synliggjøre barnas faktiske bruk av arealene her og nå, der de lever og bor, til ulike årstider
- Å bidra til at kommunen får faglig godt beslutningsunderlag i arbeidet med arealforvaltningen generelt, og i arbeidet med trafiksikkerheten i kommunen spesielt
- Å verne eller sikre arealer som er i bruk og/ eller er egnet til lek og utfoldelse i fremtiden
- Å gi barn trening i og praktisk erfaring med bruk av kart
- Å gi barna anledning til å vise solidaritet med fremtidens barn- det vil si å bidra til en bærekraftig utvikling (“tenke globalt- handle lokalt”)
- Oppfølging av L97 (daværende læreplanverk) ved å blant annet praktisere demokratiet i skolen

Renata Aradi (2010) har skrevet en artikkel der hun deler erfaringer gjort i forbindelse med barnetråkkregistreringer i Fredrikstad. Aradi motiverer studien med at det i takt med økende urbanisering blir mindre og mindre lekearealer igjen for barn og unge, og at det derfor er viktig å

kartlegge hvor disse arealene er slik at planleggere kan gjøre bevisste vurderinger.

Barnetråkkmetoden ble først utarbeidet av Almhjell med tanke på manuell gjennomføring. Deretter lagde Berglund og Nordin en digital versjon i Sverige (Berglund & Nordin 2010), og i 2006 digitaliserte Norsk Form og Statens kartverk også den norske versjonen, gjennom prosjektet “Digitale Barnetråkk” (Norsk Form 2010).

Da jeg skulle gjennomføre registreringene, valgte jeg, med bakgrunn i tidsaspektet og ressursene jeg hadde til rådighet, å benytte meg av den manuelle versjonen. Jeg har derfor i min videre vurdering av veilederne og erfaringene kun konsentrert meg om det som er aktuelt for den manuelle tilpassingen av barnetråkkmetodikken.

FORBEREDELSE

I “Barnkartor i GIS” (Berglund & Nordin 2010) er fremgangsmåten for prosessen listet opp og inndelt i ni steg. De tre første stegene er knyttet til forberedelsene, det vil si det som må gjøres før barna kan gjennomføre sine registreringer:

- Kontakte skolen god tid i forveien, både muntlig og skriftlig.
- Send brev til foreldre og elever når det gjelder

barn under 15 år.

- Informasjon og forberedelser i klassen noen dager før.

I forbindelse med min oppgave og ønsket om å gjennomføre en barnetråkkanalyse med barn og unge på Jessheim, begynte jeg forberedelsene tidlig. Jeg avgrenset først grovt det området jeg definerte som Jessheim sentrum, og som jeg ønsket å jobbe videre med. Deretter kontaktet jeg de fem aktuelle skolene som havnet innenfor min områdeavgrensning, på slutten av høstterminen 2013. På den måten fikk skolene god tid på seg, og kunne inkludere mitt ønske om å treffe elevene og gjennomføre registreringene i utarbeidelsen av undervisningsplanen for vårterminen 2014. Jeg tok kontakt på mail, der jeg forklarte hvem jeg er, samt beskrev temaet på masteroppgaven og ønsket om å inkludere barn og unge i analysedelen. De gode tilbakemeldingene jeg fikk resulterte i at jeg skulle få jobbe sammen med én 6. klasse, én 7. klasse, tre 8. klasser og én 9. klasse. Alle registreringene ble avtalt gjennomført i løpet av samme uke i slutten av januar, slik at jeg hadde god tid til å bearbeide resultatene i etterkant.

En viktig og sentral del av forberedelsene mine var å lage tydelige og godt lesbare kart, i tillegg til at spørsmålene skulle være lett forståelige

for de unge aldersgruppene og at vinklingen på spørsmålene var knyttet til min problemstilling. Jeg benyttet meg av veilederne til Norsk Form (2010), Berglund og Nordin (2010), og Almhjell og Ridderström (2003), erfaringene til Aradi (2010), samt diskusjoner med min veileder Kine Halvorsen Thoren og barneskolelærer Kari Kamstrup Hovind da jeg utarbeidet spørsmålene. På denne måten unngikk jeg typiske fallgruver, og var godt forberedt da jeg traff elevene.

Jeg valgte å ikke sende ut informasjonsbrev til foreldre og foresatte, da registreringene og resultatene skulle være anonyme, og gjennomføringen var inkludert i skolehverdagen. Denne avgjørelsen fikk jeg bekreftet ved å gjennomføre meldeplikttesten på nettsiden til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste.

Veilederen til Almhjell og Ridderström (2003) påpeker at barn ofte kan ha høye forventninger til resultater når voksne ønsker å høre deres meninger om noe. Barn kan ofte forvente at dersom de foreslår noe, så skal det blir sånn. Barn kan også ha urealistiske tidsperspektiv, det vil si at de ikke forstår at planprosesser ofte tar lang tid og at man ikke kan se resultater med en gang. Det er derfor viktig å være konkrete og forklare situasjonen med barna før de deltar i registreringene, slik at man

unngår misforståelser og at barna blir skuffet i etterkant.

På grunn av mitt tidsaspekt og elevenes undervisningsplan la jeg ikke opp til noen informasjonsdag i forveien, men valgte heller å holde en kort powerpointpresentasjon da jeg møtte klassen, før elevene fikk utdelt registreringsskjemaene. Her presenterte jeg først meg selv og la opp til en diskusjon med elevene om hva en landskapsarkitekt er og hva vi jobber med. Videre gikk jeg gjennom bilder over sentrumsutviklingen på Jessheim, både i fortid, nåtid og eventuell fremtid, og understreket hvor viktig det er at barn og unge inkluderes i en slik byutvikling. Jeg forklarte hva en barnetråkkregistrering er, og at jeg ønsket å gjennomføre dette med dem for å få innblikk i deres ønsker og behov i Jessheim sentrum i fremtiden. Her fremhevet jeg at svarene de ga meg, ville bli benyttet i mitt arbeid med masteroppgaven, at det ikke direkte ville inngå i kommunens planarbeid, men at jeg håper kommunen vil la seg inspirere av mine funn og forslag. Jeg forklarte at det derfor var viktig at de tok seg god tid og svarte ærlige på spørsmålene jeg gav dem, for dette var en mulighet for dem til å uttrykke seg om hva de liker og hva de savner.

GJENNOMFØRINGEN

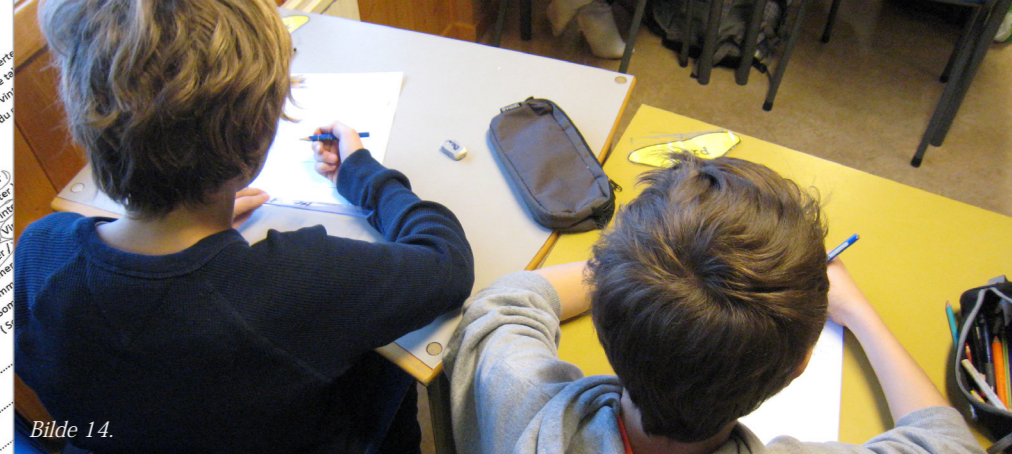
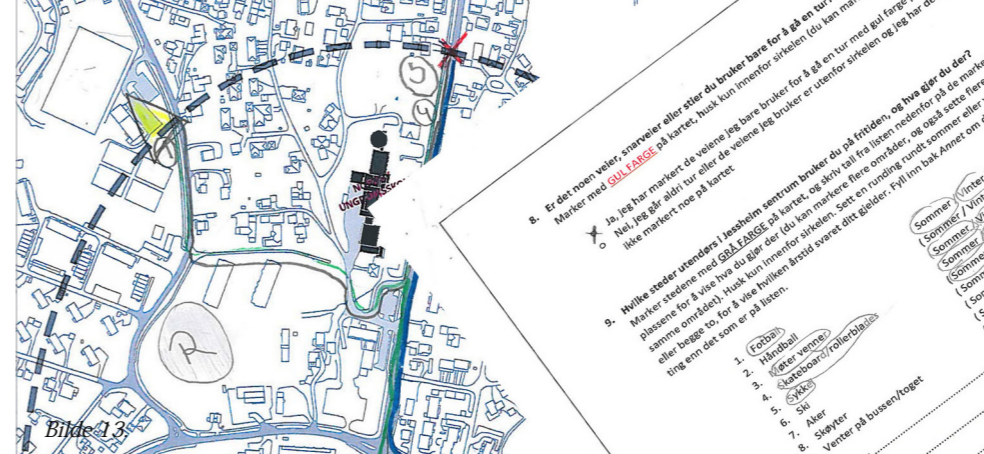
Når det gjelder gjennomføringen av selve registreringene har Berglund og Nordin (2010) listet opp to punkter:

- Barna gjennomfører sine registreringer, individuelt.
- Også lærere gjennomfører registreringene dersom man ser det viktig å inkludere deres erfaringer og synspunkter.

I planvevens veileder (Almhjell & Ridderström 2003) spesifiseres det at de ansatte i barnehagen/ på skolen kartlegger barnas bruk av arealer når de er i barnehagen/ på skolen, mens den registrering barna gjør selv kun gjelder de arealene barna benytter seg av på fritiden.

Jeg valgte i min tilnærming av metoden å kun la elevene, og ikke lærerne, gjennomføre registreringene da jeg anså elevenes svar som representative nok for mitt formål. Elevene fikk derfor selv svare på spørsmål knyttet til både skoletiden og fritiden.

Både Norsk Form (2010) og Almhjell og Ridderström (2003) foreslår at elevene arbeider i grupper når de gjennomfører registreringene, og at det er voksne til stede for å veilede og sørge for en

Bilde 14.

viss fremdrift i arbeidet. Elevene gjør registreringene på et felles papirkart, mens veilederen noterer barnas forklaringer underveis. Både Norsk Form (2010) og Aradi (2010) påpeker fordelene med at veilederne har kjennskap til analyseområdet, slik at de kan hjelpe barna med å finne bestemte plasser og å navigere seg frem på kartet. *“Utfordringen for den ansvarlige veilederen er å få barn og unge til å fortelle om sine aktiviteter, erfaringer og synspunkter og skrive disse ned så ordrett som mulig. Det er viktig at veileder ikke legger ord i munnen på barna”* (Norsk Form 2010 s. 11).

Da jeg gjennomførte barnetråkkregistreringene, valgte jeg en tilnærming der elevene svarte individuelt på kart og spørreskjema, men at vi gikk gjennom ett og ett spørsmål i plenum og at elevene kunne diskutere med hverandre når de svarte. Dette gjorde jeg for at alle barna skulle få like muligheter til å svare (for noen er det vanskeligere å ytre sine meninger når mange andre hører på), men samtidig ha mulighet til å hjelpe hverandre om man ikke kjenner seg igjen på kartet eller ikke husker hva man synes er skummelt eller bra. Det at jeg gikk gjennom og viste ett og ett spørsmål på tavla, og at elevene i samme takt svarte på ett og ett spørsmål, var for å unngå misforståelser og at alle sammen skulle kunne svare på spørsmålene på samme grunnlag. For når enkelte elever ba

om en grundigere forklaring, eller eksempler på hva de kunne svare, tok jeg dette i plenum slik at alle fikk samme informasjon. Registreringene tok to timer per barneskoleklasse og én time per ungdomsskoleklasse.

Selve registreringene foregår ved at barna svarer på noen spørsmål, enten ved å markerer på et kart eller ved å skrive noen linjer. I Barnetråkk-veilederen (Norsk Form 2010) foreslås det at barna registrerer følgende:

- Tegner inn skoleveien og fritidsveier.
- Markerer hvilke områder de bruker til lek og opphold i fritiden.
- Peker ut favorittstedene og problemstedene i nærmiljøet.
- Foreslår fysiske tiltak og endringer.

Aradi mener elevene i tillegg til punktene listet opp over, bør registrere hvilket kjønn de er. Aradi ser det som svært viktig å kunne vurdere forskjellen mellom kjønn, når man skal utforme utearealer, da jenter og gutter ofte har ulike ønsker og behov (Aradi 2010).

Elevene jeg besøkte, fikk utdelt hvert sitt A3-kart med det avgrensede planområdet på, i tillegg til et spørreskjema med 14 spørsmål. Kartet var i svart/

hvitt, og hovedveiene, skolene og de sentrale, offentlige bygningene var fremhevet. Det ble i tillegg lagt frem fem eksemplarer av et ortofoto over tilsvarende område, som elevene kunne benytte seg av om det var vanskelig å orientere seg. På spørsmålene krysset elevene av for hvilket kjønn de er, hvilket klassetrinn og hvilken skole de går på. Videre markerte de hvilke veier de bruker for å komme seg til og fra skolen, hvilke veier de bruker på fritiden og hvilke veier (om det er noen) de bruker når de bare er ute for å gå seg en tur, for eksempel når de lufter hunden. Elevene krysset også av for hvordan de kommer seg til og fra skolen, og markerte på kartet dersom det er noen farlige eller skumle plasser i tilknytning til skoleveien. Deretter beskrev og lokaliserte elevene ulike fritidsaktiviteter, favorittplasser og arealer de anser som farlige i Jessheim sentrum. Til slutt fikk elevene foreslå forandringer eller nye tilbud, samt beskrive og plassere disse der de mener det er behov for noe nytt. Gjennom hele registreringene ble det benyttet forhåndsdefinerte symboler, bokstaver og tall som elevene plasserte rundt omkring på kartet, og det fremgikk i spørsmålsteksten om man kunne gi ett eller flere svar på spørsmålet.

Da Aradi (2010) gjennomførte registreringene i Fredrikstad, ble elevene bedt om å markere på kartet hvor de bor. Dette for at de da hadde noe

kjent å referere til når de på de videre spørsmålene skulle navigere seg rundt på kartet.

Jeg anså elevenes bosteder som irrelevante for mitt formål med barnetråkkregistreringene, da Jessheim sentrumsområde er mitt fokusområde, og valgte derfor å ikke inkludere markering av hjemsted som en del av analysen. Jeg valgte å slå en sirkel rundt sentrumsområdet på Jessheim, og ba elevene begynne markeringene sine på innsiden av sirkelen. På denne måten unngikk jeg at husene som ligger i ytterkanten av kartet ble markert av barna, og jeg fikk kun svar knyttet til området jeg anser som sentralt med tanke på min problemstilling.

For å komplettere barnetråkkregistreringen og gi barna muligheten til å gi mer utdypende og beskrivende svar, valgte Aradi (2010) i tillegg til barnetråkkregistreringen å benytte seg av andre metoder. Det ble brukt foto, der elevene tok bilder for å få frem sine opplevelser av uterommene, og elevene fikk i oppgave å skrive artikler for å beskrive nærmiljøet. Også Berglund og Nordin (2010) foreslår kompletterende metoder, som for eksempel gåturer eller gruppeintervju i etterkant av registreringene.

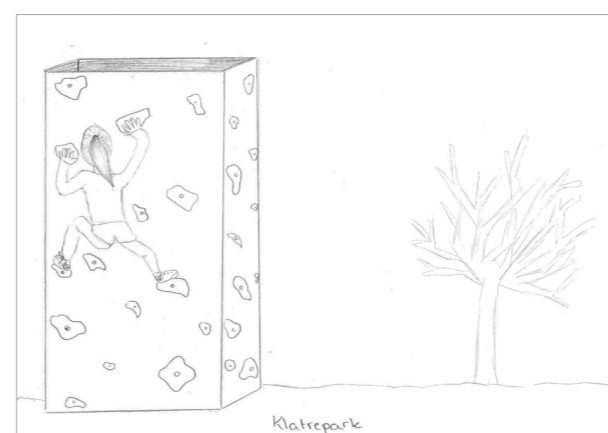
Jeg hadde også litt supplering av informasjonsinnhentning i forhold til barnetråkkmetoden slik den er beskrevet. Da jeg besøkte de to barneskoleklassene, satte jeg av litt mer tid til gjennomføringen av barnetråkkregistreringene enn hos elevene på ungdomsskolen. Dette for at jeg kunne bruke mer tid på å forklare og veilede barna gjennom registreringene. Vi brukte ikke like lang tid som jeg hadde beregnet, så på slutten av timen bad jeg elevene om å tegne en tegning med overskriften "Mitt drømme Jessheim". Oppgaven hadde ikke mer forklaring enn dette, så barna fikk tegne og skrive fritt etter eget ønsket. Noen av disse tegningene er fremstilt til høyre (Figur 6 - 8).

ETTERARBEIDET

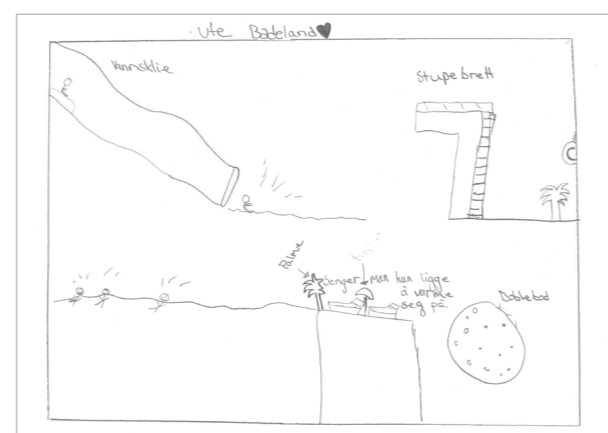
Resultatet etter barnetråkkregistreringene er samlede temakart som viser barnas ulike arealbruk. Ut i fra disse kartene kan planleggere og andre se hvor barna mener det er behov for blant annet vedlikehold og utbedring av leke- og oppholdssteder, nye møteplasser og/eller aktivitetsarenaer, samt at planleggerne får mulighet til å inkludere dette i det kommunale arbeidet (Norsk Form 2010). Ved å la elevene utføre registreringene manuelt, innebærer det at de som gjennomfører barnetråkkanalysen får en del etterarbeid.

Figur 6.

Figur 7.

Figur 8.

Etter å ha gjennomført barnetråkkregistreringer hos seks skoleklasser, gikk jeg gjennom svarene til én og én elev og sammenstilte dette til ulike temakart som representerte hver klasse. Dette tok mye tid, men var nødvendig for å se sammenhengen og for at jeg skulle kunne inkludere elevenes synspunkter i mitt videre arbeid med sentrumsutviklingen på Jessheim.

Oppfølging av resultatene sammen med elevene som har deltatt i barnetråkkregistrering, er viktig for at medvirkningsprosessen skal være troverdig. Både den norske (Norsk Form 2010) og den svenske (Berglund & Nordin 2010) veilederen anbefaler at temakartene med de samlede resultatene vises frem og diskuteres i fellesskap i klassen, slik at eventuelle feil eller misforståelser kan rettes opp. Dette åpner også muligheten for at eventuell ny informasjon som ikke kom frem i registreringen, men som likevel er viktig med tanke på nærmiljøet til barna, kan komme frem. "Det er også viktig å vise deltakerne at den informasjonen de har bidratt med er interessant for kommunen - at de voksne gjerne lytter til deres synspunkter" (Norsk Form 2010 s. 19)

På grunn av tidsrommet jeg har til rådighet i mitt arbeid, har jeg dessverre ikke mulighet til å reise tilbake til skolene og diskutere funnene jeg har

gjort. Men jeg avtalte med elevene da jeg var på besøk at jeg skal sende den ferdige utgaven av oppgaven digitalt til elevenes lærere, og så kan han/hun plukke ut det essensielle og vise elevene hva registreringene de gjennomførte bidro til. Dette ble tatt godt i mot av elevene.

ERFARINGER GJORT VED BRUK AV BARNETRÅKK Norsk Form (2010) og Berglund og Nordin (2010) skriver i sine veiledere at resultatene fra en slik type registrering som Barnetråkk ikke kan ses på som statistikk, da det er et begrenset antall barn som deltar. De påpeker at resultatene fra én barnetråkkregistrering ikke kan brukes for å generalisere hva alle barn og unge ønsker seg i sine nærmiljø uavhengig av hvor de bor. Ønskene og behovene er blant annet avhengige av de lokale forholdene, forutsetningen og stedegne kvalitetene som hvert enkelt område innehar.

Selv om resultatene ikke viser en statistikk, antyder Norsk Form (2010) samtidig at svarene fra flere ulike registreringer kan beskrive en tendens for situasjonen her og nå. Og Berglund og Nordin (2010) mener at dersom registreringene blir gjennomført på flere ulike steder, utarbeides en viss generell kunnskap om hvordan barn bruker sitt nærmiljø og hva slags synspunkter de har om det. Det beste utgangspunktet og grunnlaget

for en vellykket stedsutvikling, der man er sikret at barn og unges synspunkter er inkludert, får du ved å gjennomføre en barnetråkkregistrering i tilknytning til det spesifikke område som skal utvikles.

Man må ta i betraktning at resultatene etter en barnetråkkregistrering kan inneholde eventuelle feilkilder. Det kan for eksempel være at veileders synspunkter er med på å påvirke barnas registreringer, ved at det blir stilt for konkrete eller veiledende spørsmål (Berglund & Nordin 2010), eller at elevene tolker analysen som om det er "riktige og gale" svar og svarer i håp om å tilfredsstille dem som gjennomfører undersøkelsen (Norsk Form 2010).

Erfaringer gjort ved bruk av barnetråkkmetoden er at det ikke alltid er de samme områdene barna faktisk bruker og de områdene de voksne tror at barna bruker. "Barn leker fortsatt også der det ikke er lov til å leke" (Almhjell & Ridderström 2003 s. 12).

Da Berglund og Nordin (2010) gjennomførte Barnkartor i GIS i et tettsted i utkanten av Stockholm, gjorde de seg erfaringen at en til to skoleklasser med informanter var tilstrekkelig når resultatet av analysene skulle brukes som grunnlag

Bilde 15.

for planlegging av for eksempel en bydel eller et mindre tettsted. En annen erfaring som ble gjort i forbindelse med registreringer i Fredrikstad var at dersom barnetråkkregistreringen på en eller annen måte kan inkluderes i pensumet og evalueringen av et fag, legger elevene mer innsats i registreringer (Aradi 2010).

Erfaringene jeg sitter igjen med etter å ha gjennomført min tilnærming av Barnetråkk-registreringene, er at barn helt ned i 10-års alder er gode til å lese og å forstå kart. Nesten ingen av elevene benyttet seg av ortofotoene.

Ved å gi elevene mulighet til å diskutere med hverandre og hjelpe hverandre, er det fort gjort at svarene elevene gir, er påvirket av andre medelever. Noen elever prater høyt og gir dermed tips til de andre elevene om hva man kan svare, noe som kan være positivt for de som er litt mindre kreative og egentlig hadde tenkt til å svare blankt. Mens det kan være en feilkilde for resultatet, da svaret ikke representerer enkeltelevens ønske.

Barn og unge kan tolke det som sies og måten man stiller spørsmål på helt bokstavelig, og det er derfor viktig for dem som formulerer teksten at man er tydelig og presis, og at man har vurdert ulike muligheter for å kunne bli misforstått.

Elevene slet med å forstå at det var utearealer som skulle markeres, og ikke for eksempel kjøpesenteret og håndballhallen. I tillegg var det vanskelig for elevene å la være å markere utenfor sirkelen, selv om jeg repeterte flere ganger at det var områdene innenfor sirkelen jeg var interessert i å vite mer om. Det at jeg inkluderte og lot arealene utenfor sirkelen være synlige, må ha noe av skylden for det, selv om min tanke var at det ble lettere for elevene å navigere på kartet dersom man kunne se områdene også utenfor planavgrensningen.

Barnetråkk er et godt verktøy for å få innblikk i hva barn og unge anser som gode eller dårlige utearealer. Selv om noen av forslagene til forbedringer kan være noe overdådige og urealistiske, gir resultatene rom for tolkning og mulighet for inspirasjon hos planleggere og designere.

Bilde 16.

AVSLUTNING

Resultatene etter en slik barnetråkkregistrering kan ikke alene gi svar på hvordan det fysiske utemiljøet til barn og unge bør være. Det er her snakk om å gjøre helhetsvurderinger av de fysiske oppvekstvilkårene. Barnetråkk som metode er en måte å skape kommunikasjon mellom barn, unge og voksne på (Norsk Form 2010). For å kunne oppnå en suksessfull barnetråkkregistrering er man i følge Aradi (2010) avhengig av å ha med seg engasjerte ledere og veiledere som kan være med å oppmuntre barna til å delta.

Ved å studere ulike veiledere og erfaringer som er gjort ved bruk av barnetråkk som analyseverktøy, kunne jeg utvikle mine egne tilnærminger og tilpasse metoden etter tidsrommet og ressursene jeg hadde til rådighet. Jeg fikk på den måten mulighet til å plukke opp ulike tips og samtidig unngå ikke ubetydelige fallgruver.

2.2.2 Stedsanalyser

I tillegg til barnetråkkregistreringen valgte jeg å gjennomføre en stedsanalyse for å få en faglig tilnærming og vurdering av prosjektområdet. I Miljøverndepartementets stedsanalyseveileder fra 1993 (Skjeggedal) presenteres stedsanalyse som en systematisering av kunnskap for å forstå et sted.

I veilederen står det at en "stedsanalyse må begynne med å avgrense stedet som er aktuelt. Det finnes ingen entydig definisjon av et sted. Avgrensingen må ta utgangspunkt i situasjonen og analysens formål" (Skjeggedal 1993 s. 6). Jeg valgte i mine stedsanalyser å bruke det samme kartutsnitt som i barnetråkkregistreringen, men lot være å inkludere den stiplede sirkelen. Det vil si at jeg analyserte områder som også lå utenfor den avgrensningen barna fikk, men fortsatt innenfor det samme kartutsnittet. Grunnen til at jeg gjorde det slik, var fordi flere av elevene som deltok i barnetråkkregistreringene markerte områder som lå utenfor den stiplede avgrensningen, og jeg anså det derfor som viktig å også inkludere disse arealene i den faglige vurderingen. Det var jo en grunn til at elevene satte sine markeringer også på disse områdene.

"Stedsanalysens formål og sammenhengen den inngår i, må avgjøre innholdet i og omfanget av temaene som behandles" (Skjeggedal 1993 s. 11) Valget av de ulike temaene jeg analyserte gjorde jeg etter at barnetråkkregistreringene var gjennomført. Da hadde jeg fått innblikk i hvilke arealer barna benytter seg av, hva de gjør, hva de ønsker å gjøre og hva de synes er farlig. Og det ble naturlig å gjennomføre faglige vurderinger av de temaene og områdene som viste seg å gå igjen i flere av registreringene til elevene som deltok.

Temaene jeg valgte å analysere er listet opp nedenfor:

- Faste målpunkter – *Hvilke fast lokalisert tilbud finnes for barn og unge? Henger dette sammen med hvilke veier de benytter seg av?*
- Trafikk og barrierer – *Hvordan er trafikksystemet innenfor planområdet tilrettelagt for myke trafikanter? Er det noe som hindrer den ønskede ferdsele, og dermed oppleves som en barriere? Har trafikken en sammenheng med lokaliseringen av de farlige og ubehagelige områdene i barnetråkkregistreringen?*

- Plansikrede områder – *Hva er de ulike arealene plansikret som i kommuneplanen? Samsvarer dette med de ønskene barna har til de ulike arealene?*
- Byromsanalyse – *Hvilke kvaliteter har utvalgte byrom på Jessheim i dag? Henger dette sammen med hvilke områder barna ser på som sine favorittområder?*

Gjennomføringen av stedsanalysene ble gjort ved å studere foto, kart og plankart, i tillegg til flere befaringer og observasjoner i planområdet. Jeg benyttet meg av de erfaringene jeg har gjort ved tidligere gjennomførte stedsanalyser i løpet av min utdanning da jeg gjennomførte disse stedsanalysene. Resultatene fra analysene er fremstilt på kart, og supplert med fotografier for at leserne skal få en bedre forståelse.

"Siste trinn i analysen er å diskutere og vurdere hvilke konklusjoner analysen gir grunnlag for å trekke. Dette må ses i forhold til den oppgaven analysen er utarbeidet for å løse" (Skjeggedal 1993 s. 17). Som en oppsummering av stedsanalysene sammenliknet jeg funnene jeg gjorde her med resultatene fra barnetråkkregistreringen.

Bilde 17.

2.3 ANALYSER

Her presenteres først resultatene fra barnetråkkregistreringen, og deretter resultatene fra den faglige stedsanalysen. Til slutt er en felles oppsummering av begge analysene.

2.3.1 Barnetråkk

SKOLEVEIER

Kartet (Figur 9) viser hvilke veier de 126 elevene som deltok på barnetråkkregistreringen bruker som skoleveier. Alle tre skolene ligger i ytterkant av planområdet. Naturlig nok er det veiene nærmest skolebygningene som samler opp de ulike skoleveiene og derfor blir benyttet av flest elever. Det er flere elever som må krysse gjennom sentrumskjernen på Jessheim for å komme seg til og fra skolen sin.

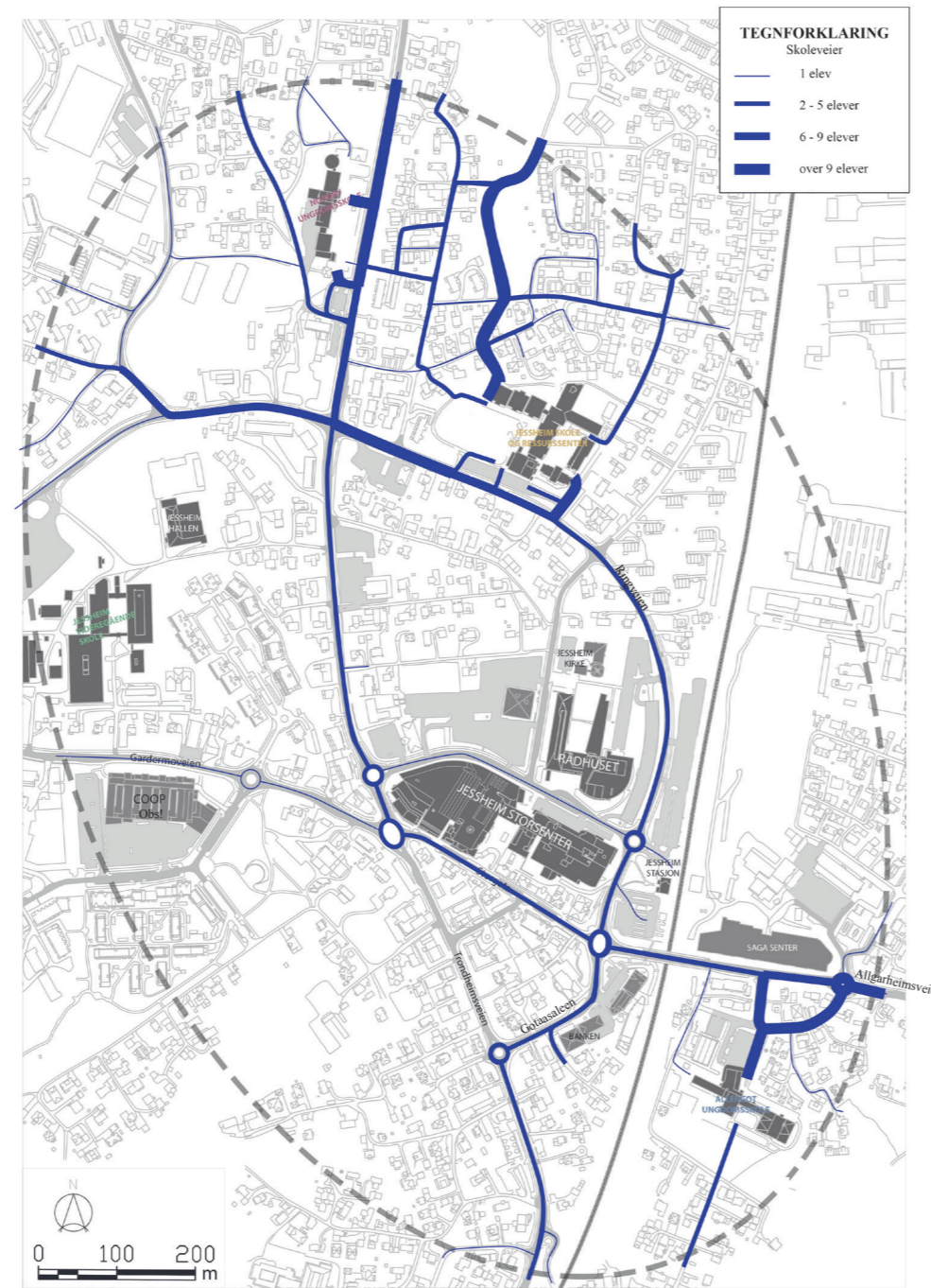
Elevene som sogner til Jessheim skole og ressurscenter, bor i utgangspunktet nord for Jessheim Storsenter, med hovedtyngden også nord for selve skoleområdet. Gang- og sykkelveien gjennom bolig- og skogsområdet nord for skolen er derfor en flittig brukt skolevei. I tillegg benyttes også flere av boligveiene og de nordlige delene av Trondheimsveien og Ringveien.

For elevene ved Nordby ungdomsskole er det også veiene i nordre del av planområdet som blir mest benyttet som skoleveier, da elevene som går her i utgangspunktet bor vest og nord for Jessheim sentrum. Elevene på Allergot ungdomsskole bor fortrinnsvis sør og øst for planområdet og ankommer derfor skolen via Allgarheimsveien, Gotaasalleen og sørfra langs Trondheimsveien.

Fordi skolene ligger mellom Jessheim sentrum og de boligområdene som sogner til hver enkelt skole, er hovedsakelig skoleveiene lokalisert i periferien av planområdet. Men ettersom fler og fler barn og unge nå bor i mer enn ett hjem på grunn av nye familiesituasjoner, er det også elever som må ferdes på kryss og tvers av planområdet for å komme seg til og fra skolen sin.

Skole	Klassetrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	23
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	22
Nordby ungdomsskole	8.klasse	24
Nordby ungdomsskole	8.klasse	19
Allergot ungdomsskole	8.klasse	17
Allergot ungdomsskole	9.klasse	21
Sum		126

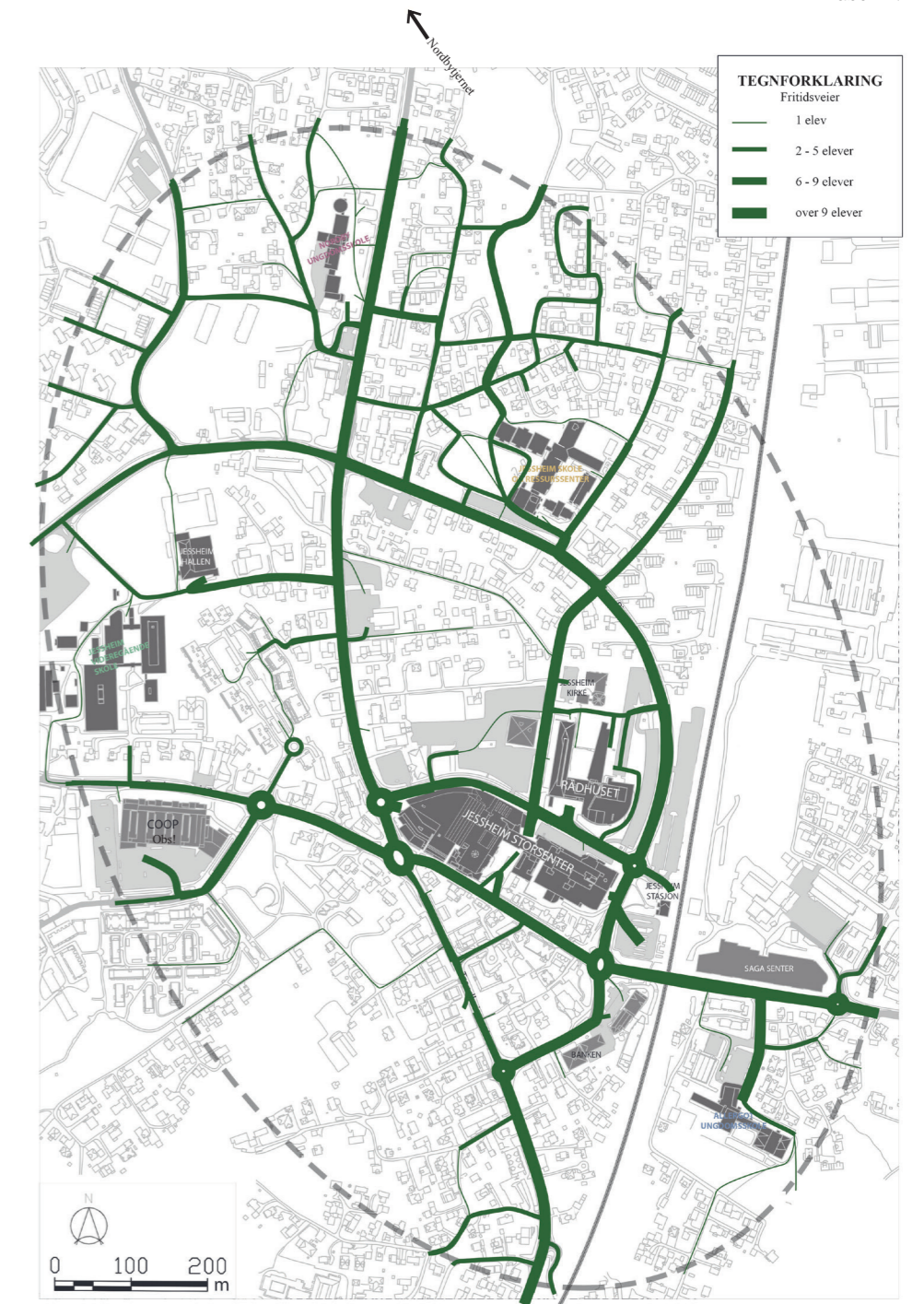
Tabell 1.

Figur 9.

Skole	Klassetrinn	Antall elever Fritidsveier	Antall elever Turveier
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	21	4
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	21	9
Nordby ungdomsskole	8.klasse	21	8
Nordby ungdomsskole	8.klasse	18	5
Allergot ungdomsskole	8.klasse	17	1
Allergot ungdomsskole	9.klasse	20	3
Sum		118	30

Tabell 2.

Figur 10.

Elevene ferdes til og fra skolen hovedsakelig ved gange, sykkel, buss eller ved å bli kjørt med bil. Sykkel blir mest benyttet på sommerhalvåret, mens gange og buss er mest brukt om vinteren. Det at elevene blir kjørt med bil gjelder hele året. Foreldre som skysser barna sine skaper økt biltrafikk, noe som igjen fører til at barn og unge som ferdes som myke trafikanter opplever utrygghet.

FRTIDSVEIER OG TURVEIER

Veiene elevene benytter seg av på fritiden er spredt utover hele Jessheim sentrum (se Figur 10). Interessant er det at de større hovedveiene blir mest brukt, mens færre barn og unge ferdes på de mindre veiene på fritiden. 118 av de 126 elevene som deltok i registreringen markerte sine fritidsveier innenfor planavgrensningen.

I tillegg til fritidsveiene ble også elevene bedt om å markere veier de bruker innenfor planområdet dersom de kun er ute for å gå en tur (som for eksempel å luften hunden eller bare for å komme seg ut å trekke litt frisk luft). Turveiene skiller seg fra fritidsveiene ved at det ikke er et fast målpunkt for turen, og man ender dermed turen der den startet. Kun 30 av de 126 elevene som deltok svarte på dette spørsmålet. Mange av elevene svarte (både muntlig og skriftlig) at de bruker turområdene rundt Nordbytjernet (ca. 500 meter nord for planavgrensningen) dersom de skal ut å gå en tur. De turveiene som ble markert, samsvarer med veiene som blir benyttet på fritiden, og resultatet av disse to spørsmålene er derfor presentert på samme kart.

Barna som deltok i barnetråkkregistreringen bruker generelt store deler av veinettet innenfor planområdet på fritiden. Hvilke veier som benyttes på fritiden, er mindre avhengig av hvor man bor, og heller mer avhengig av hvor målet for turen ligger. I motsetning til skoleveien, hvor målpunktet for turen er det samme hver eneste skoledag, har barna på fritiden ulike aktiviteter de skal på eller ulike venner de skal besøke.

Skole	Klassetrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	19
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	15
Nordby ungdomsskole	8.klasse	19
Nordby ungdomsskole	8.klasse	12
Allergot ungdomsskole	8.klasse	12
Allergot ungdomsskole	9.klasse	16
Sum		93

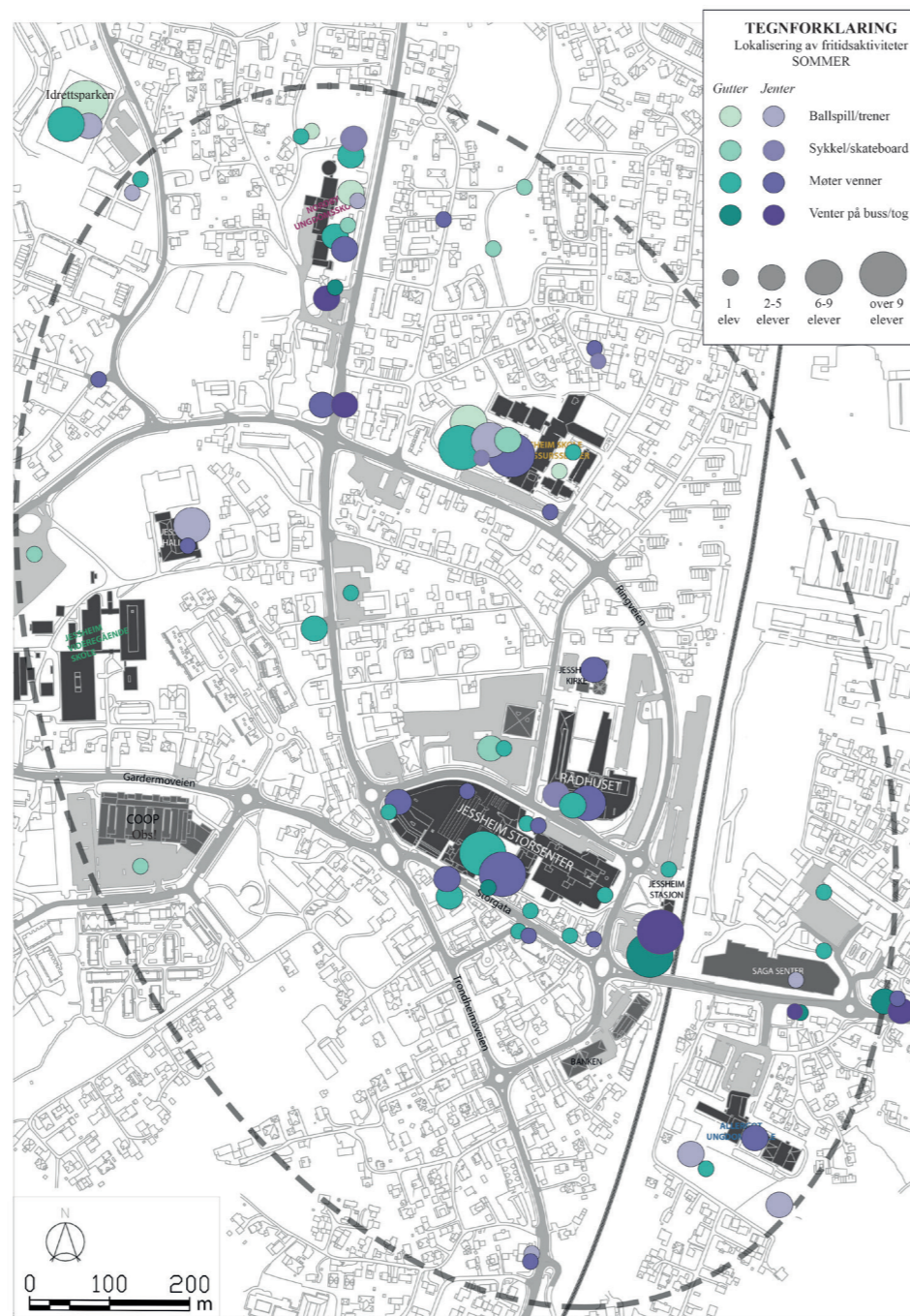
Tabell 3.

FRITIDSAKTIVITETER - SOMMER

For å få innblikk i hvor barn og unge oppholder seg i Jessheim sentrum i dag, ble elevene bedt om å markere sine aktiviteter innenfor planområdet. Spørsmålet spesifiserte at aktivitetene som skulle markeres var de som foregikk utendørs, men flere av elevene valgte likevel også å inkludere de aktivitetene som foregår innendørs. 93 av 126 elever svarte på spørsmålet knyttet til sommeraktiviteter. Kartet med resultatene (Figur 11) skiller mellom aktivitetene til jentene og guttene, for å kunne se om kjønn har betydning for hvilken aktivitet man utøver, og hvor man utøver den.

Områdene som utpeker seg som svært populære blant barn og unge på Jessheim i dag, er Idrettsparken (i nordvestre hjørne av planområdet), utearealene rundt Nordby ungdomsskole og Jessheim skole og ressurscenter, samt Jessheim Storsenter inkludert uteområdene. I tillegg venter mange av barna (både jenter og gutter) på bussen og toget ved Jessheim stasjon.

Det er flest gutter som oppholder seg på Idrettsparken. Her spiller de ball og møter venner. Rundt Nordby ungdomsskole og Jessheim skole og ressurscenter er det både jenter og gutter som tilbringer fritiden sin. Også her spiller de ball og møter venner. I tilknytning til Jessheim Storsenter er det mange barn og unge som møter vennene sine, en noe større andel jenter enn gutter. Det samme gjelder utenfor Rådhuset og Kulturhuset, hvor det også foregår noe sykkel- og skateboardsaktiviteter. Mange jenter spiller håndball i Jessheimhallen.

Figur 11.

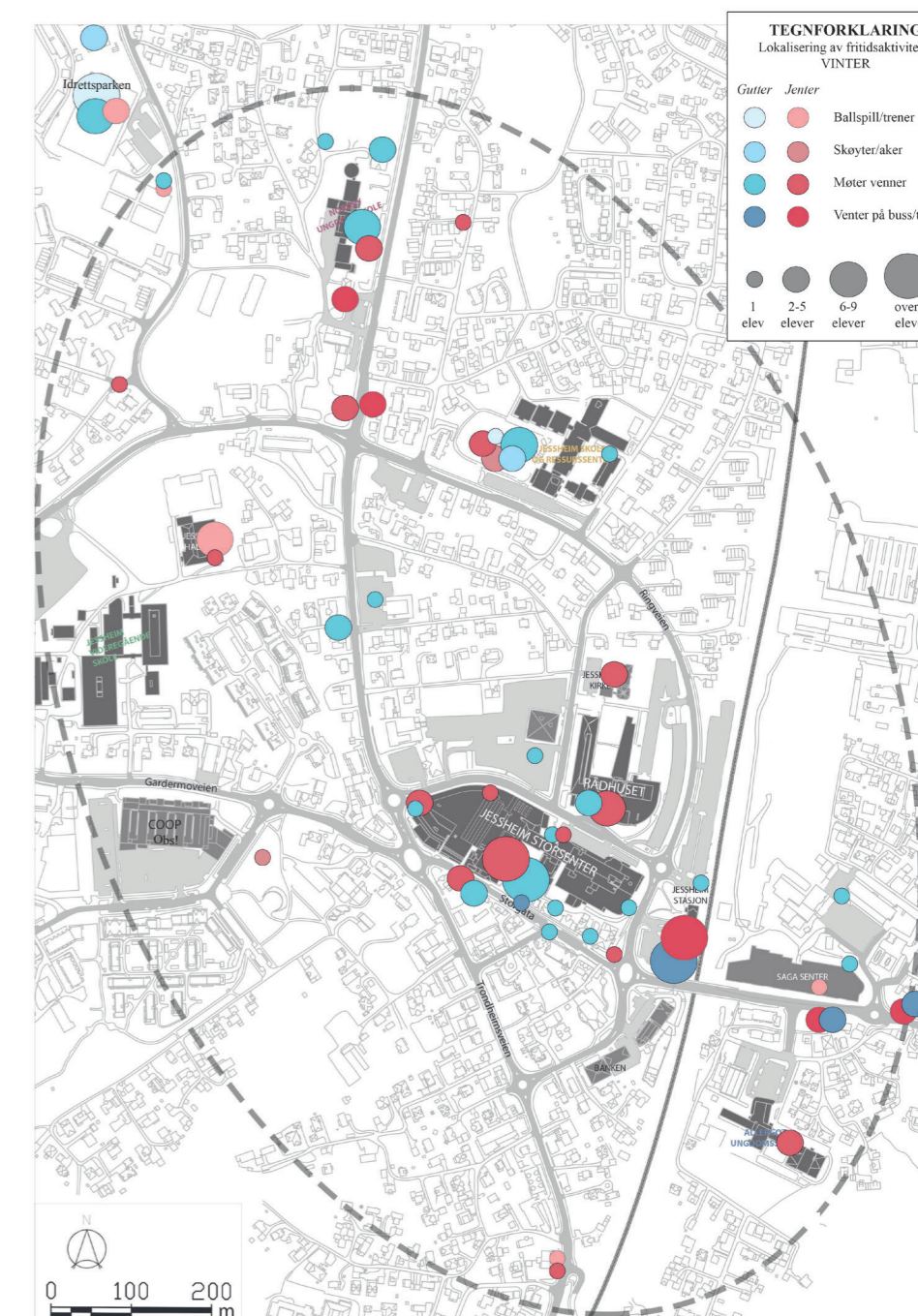
Skole	Klassetrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	13
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	16
Nordby ungdomsskole	8.klasse	18
Nordby ungdomsskole	8.klasse	11
Allergot ungdomsskole	8.klasse	15
Allergot ungdomsskole	9.klasse	17
Sum		90

Tabell 4.

FRITIDSAKTIVITETER - VINTER

Fritidsaktivitetene blant barn og unge innenfor planområdet er noe færre om vinteren enn om sommeren, men ellers er det fortsatt mange av de samme populære områdene og aktivitetene. Det er Idrettsparken, utearealene ved Nordby ungdomsskole og Jessheim skole og ressurscenter, og området rundt Jessheim Storsenter som peker seg ut. I tillegg er skøytebanen, nord for Idrettsparken, markert av flere gutter, mens jentene har markert at de akker i skolegården ved Jessheim skole og ressurscenter. 90 av 126 elever markerte hvor de utøver sine vinteraktiviteter i tilknytning til Jessheim sentrum (Figur 12).

Kunstgresset på Idrettsparken har undervarme og gjør det derfor mulig å spille fotball til alle årets tider. Dette er svært populært blant guttene. Det å møte venner og vente på bussen og/eller toget er noe barna gjør uavhengig av årstiden, derfor er disse aktivitetene å finne igjen på både sommer- og vinteraktivitetskartene.

Figur 12.

Skole	Klassetrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	11
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	19
Nordby ungdomsskole	8.klasse	16
Nordby ungdomsskole	8.klasse	10
Allergot ungdomsskole	8.klasse	11
Allergot ungdomsskole	9.klasse	19
Sum		86

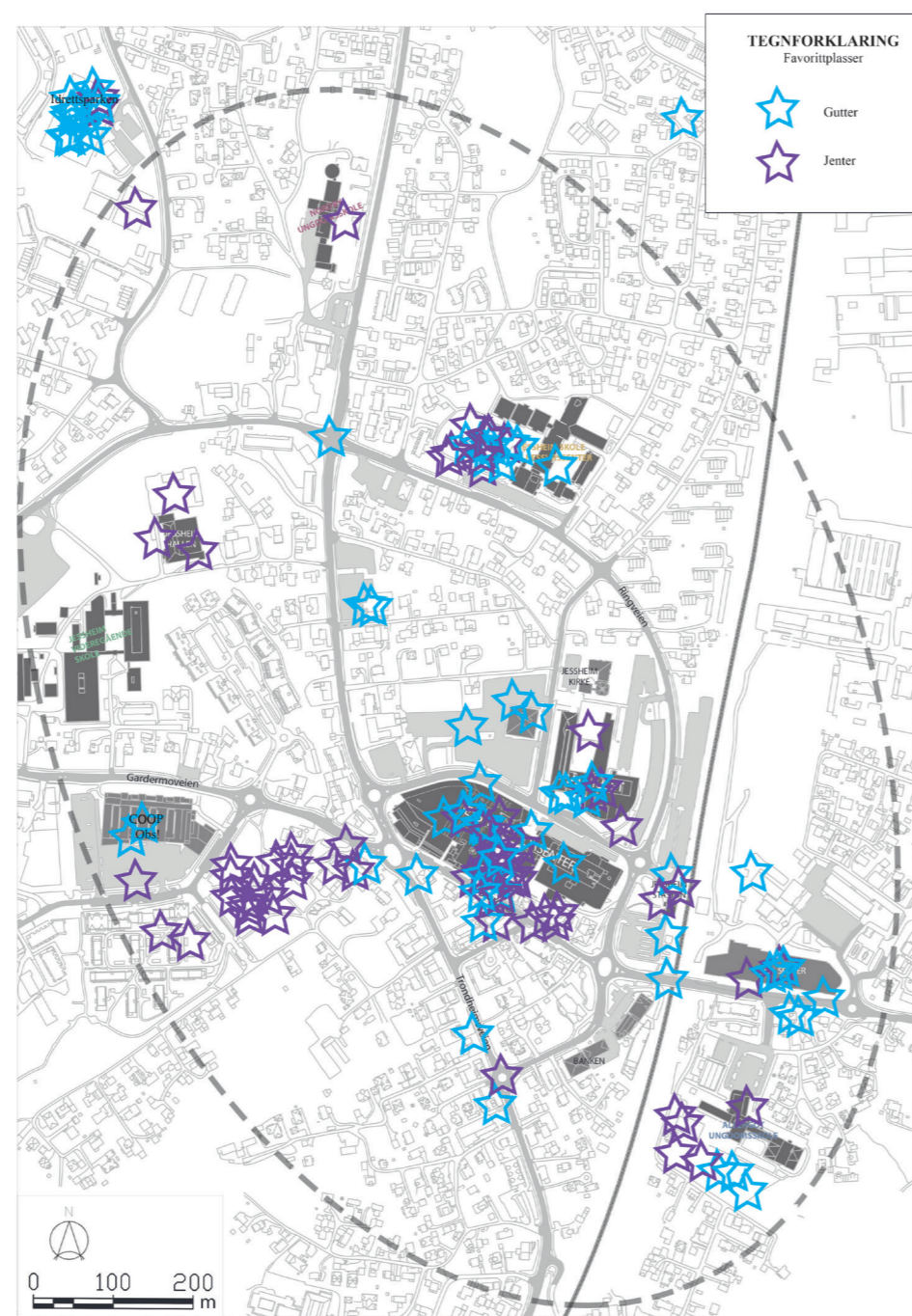
Tabell 5.

FAVORITTER

For å få et innblikk i hva barn og unge setter pris på av utendørsarealer innenfor planområdet, ble elevene bedt om å markere opp til tre steder de anså som sine favorittsteder. Også her skiller kartet som viser resultatet (Figur 13) mellom jenter og gutter, da det viste seg at jentene og guttene hadde ulike favorittområder. 86 av de 126 elevene som deltok i barnetråkkregistreringen markerte minst ett favorittområde innenfor planavgrensningen.

Igen blir Idrettsparken satt stor pris på av guttene. Og både jenter og gutter er glad i skolegården ved Jessheim skole og ressurscenter. Verdt å legge merke til at som favorittplass er det utearealene rundt Allergot ungdomsskole, og ikke Nordby ungdomsskole, som er markert, selv om det er ved Nordby ungdomsskole mange av fritidsaktivitetene utspiller seg (se kartene Figur 11 og 12). Uteområdet rundt Allergot ungdomsskole består av større, åpne gressflater, mens det rundt Nordby ungdomsskole domineres av asfalt. Jessheim Storsenter og arealene rundt er fortsatt svært populære, og mange av elevene har satt sine favorittmarkeringer her.

Et område som peker seg ut, og som ikke har vært markert av elevene på noen av de foregående kartene, er parken øst for COOP Obs!. Mange av jentene har markert dette området som sitt favorittsted. Det er en åpen og oversiktlig grønn park, med flere gode muligheter for å sette seg ned, både på benker og i gresset.

Figur 13.

Skole	Klassetrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	9
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	11
Nordby ungdomsskole	8.klasse	15
Nordby ungdomsskole	8.klasse	11
Allergot ungdomsskole	8.klasse	6
Allergot ungdomsskole	9.klasse	11
Sum		63

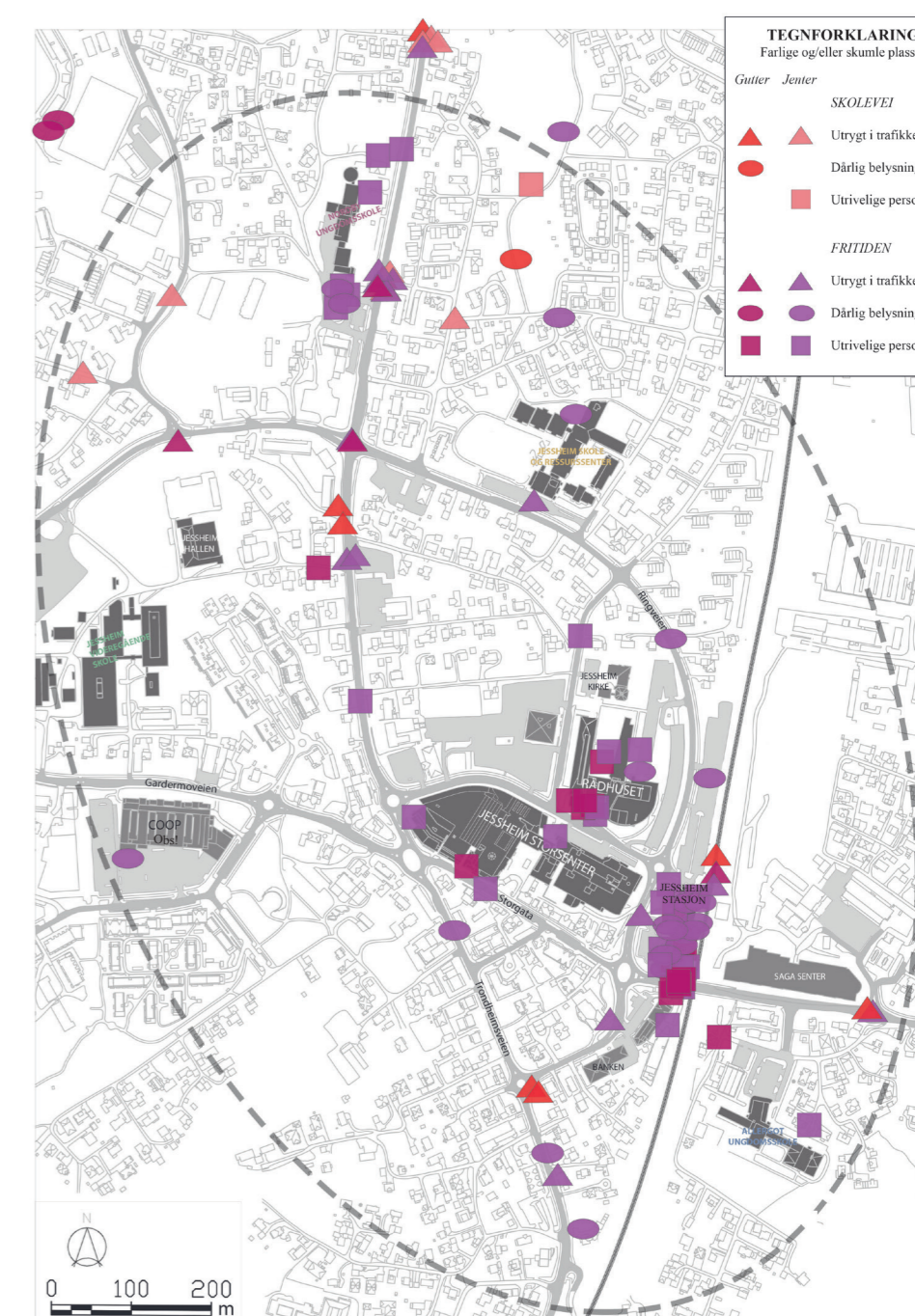
Tabell 6.

FARER

I barnetråkkregistreringen ble det stilt flere spørsmål rundt det om barna opplever noen steder innenfor planavgrensningen som farlige eller skumle. Med dette menes om barna føler ubehag og/eller er redde når de oppholder seg på eller passerer ulike områder. Og også om det er noen områder de vet er ubehagelige, og derfor ikke ferdes i nærheten av. I kartet med resultatene (Figur 14) skiller det på om farene er knyttet til skoleveien (det vil si der barna ferdes hver dag) eller fritidsveiene (der barna har større frihet til å velge hvilke veier de vil benytte). Det skiller også på om det er jenter eller gutter som ser på de ulike områdene som farlige. 63 av 126 elever svarte på ett eller flere av spørsmålene som omhandlet farer og/eller ubehag.

De farlige områdene elevene markerte langs skoleveiene sine, er hovedsakelig knyttet til trafikken. På resultatkartet (Figur 14) kan vi se flere grupper med trekkanter (betyr at her synes barna trafikken er utrygg) langs Trondheimsveien. Plasseringene av disse gruppene faller sammen med lokaliseringen til fotgjengerfeltene, og barna forklarer i barnetråkkregistreringen at bilene kjører fort her, og at de ofte ikke stopper for de myke trafikantene som vil krysse veien.

Elevene markerte i tillegg til farer knyttet til skoleveien, også områder de ser på som farlige og/eller ubehagelige andre steder i Jessheim sentrum. Markeringene og forklaringene til elevene er gruppert etter kategoriene utrygg trafikk, dårlig belysning, og områder der det oppholder seg personer de føler seg utrygge på. Områder som peker seg ut fordi flere barn har registrert dem som farlige og/eller ubehagelige, er arealene rundt Jessheim stasjon og arealene rundt Rådhuset. Det er i tillegg markert flere farlige og/eller ubehagelige områder, som kun representerer svaret til enkeltelever.

Figur 14.

Skole	Klassertrinn	Antall elever
Jessheim skole og ressurscenter	6.klasse	21
Jessheim skole og ressurscenter	7.klasse	19
Nordby ungdomsskole	8.klasse	18
Nordby ungdomsskole	8.klasse	16
Allergot ungdomsskole	8.klasse	15
Allergot ungdomsskole	9.klasse	17
Sum		106

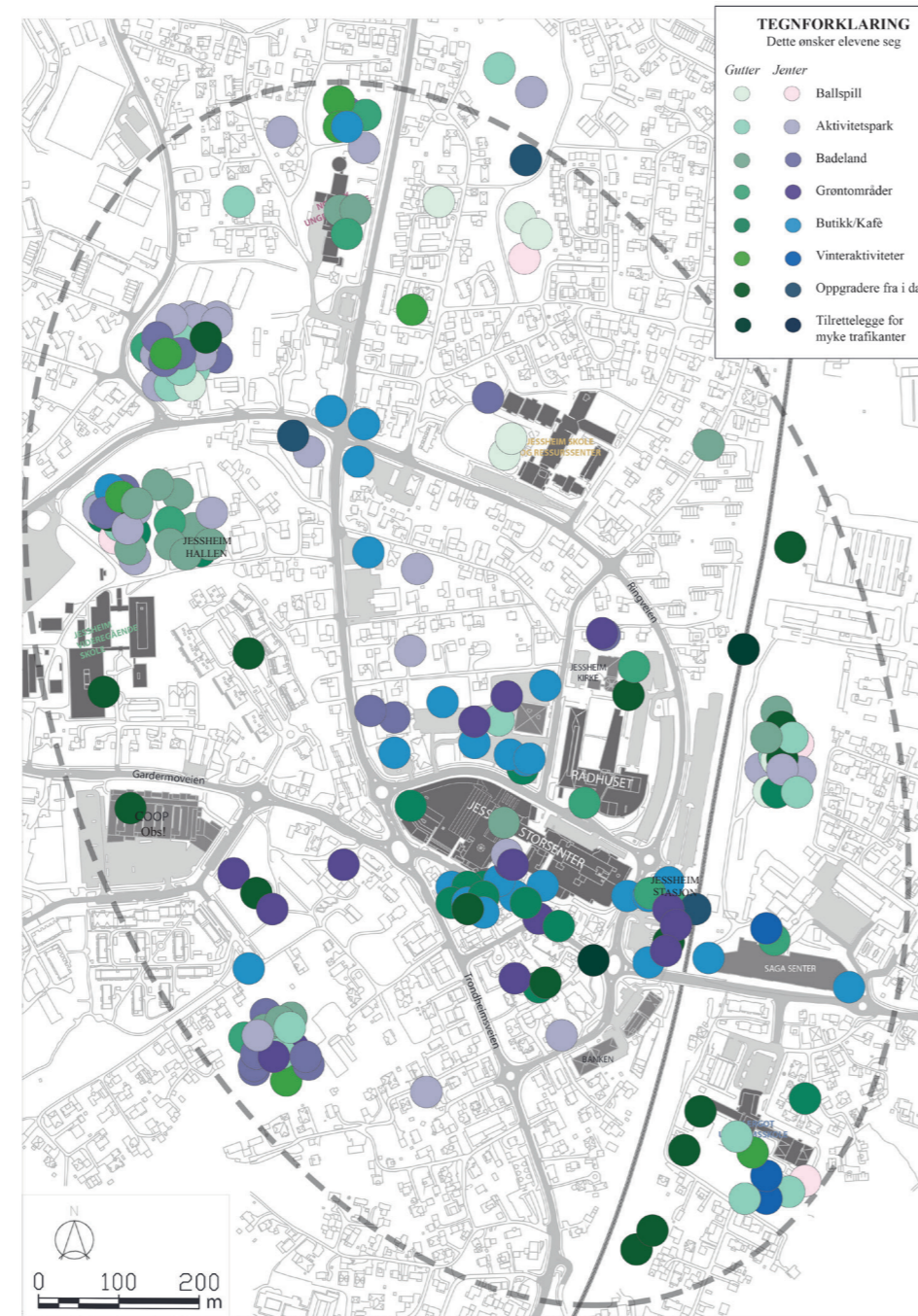
Tabell 7.

ØNSKER

Som avsluttende del i barnetråkkregistreringen fikk elevene komme med forslag til forbedringer av uteområdene på Jessheim. Er det noe de savner? Er det noe som burde ha vært annerledes? Og hvor ville de eventuelt gjort slike forandringer? 106 av de 126 elevene som deltok i registreringen svarte på dette spørsmålet, og hver elev fikk komme med opp til tre forslag på forbedringer. På resultatkartet (Figur 15) skilles det på om det var jenter eller gutter som kom med forslagene, og forslagene er gruppert i åtte ulike kategorier (se tegnforklaringen).

Ut fra kartet kan man se at mange gutter ønsker seg bedre eller flere tilrettelagte arenaer for ballspill, et badelandtilbud, samt flere butikker og kaféer fordelt utover på Jessheim. Jentene ønsker seg også badeland og flere butikker og kaféer. Og i tillegg savner de flere grønne områder og arenaer som tilbyr ulike former for aktiviteter (for eksempel en klatrepark, et dansestudio eller et tivoli).

Tendenser i lokaliseringene av de nye forslagene til barna er at de er spredt utover hele planområdet, og at mange av forslagene er plassert på arealer som ser tomme ut på kartet. Grunnen til at områdene fremstår som blanke på kartet barna benyttet i barnetråkkregistreringen, er at det er ubebygde arealer som for eksempel skogsområder, dyrket mark, anleggsområder eller grusflater. Områdene som peker seg ut fordi flere av barna ville gjøre forandringer der, er de åpne områdene vest og nord for Jessheimhallen, den dyrka marka sørøst for COOP Obs! og den tomme grusplassen nordøst for Jessheim stasjon.

Figur 15.

AVSLUTNING BARNETRÅKK

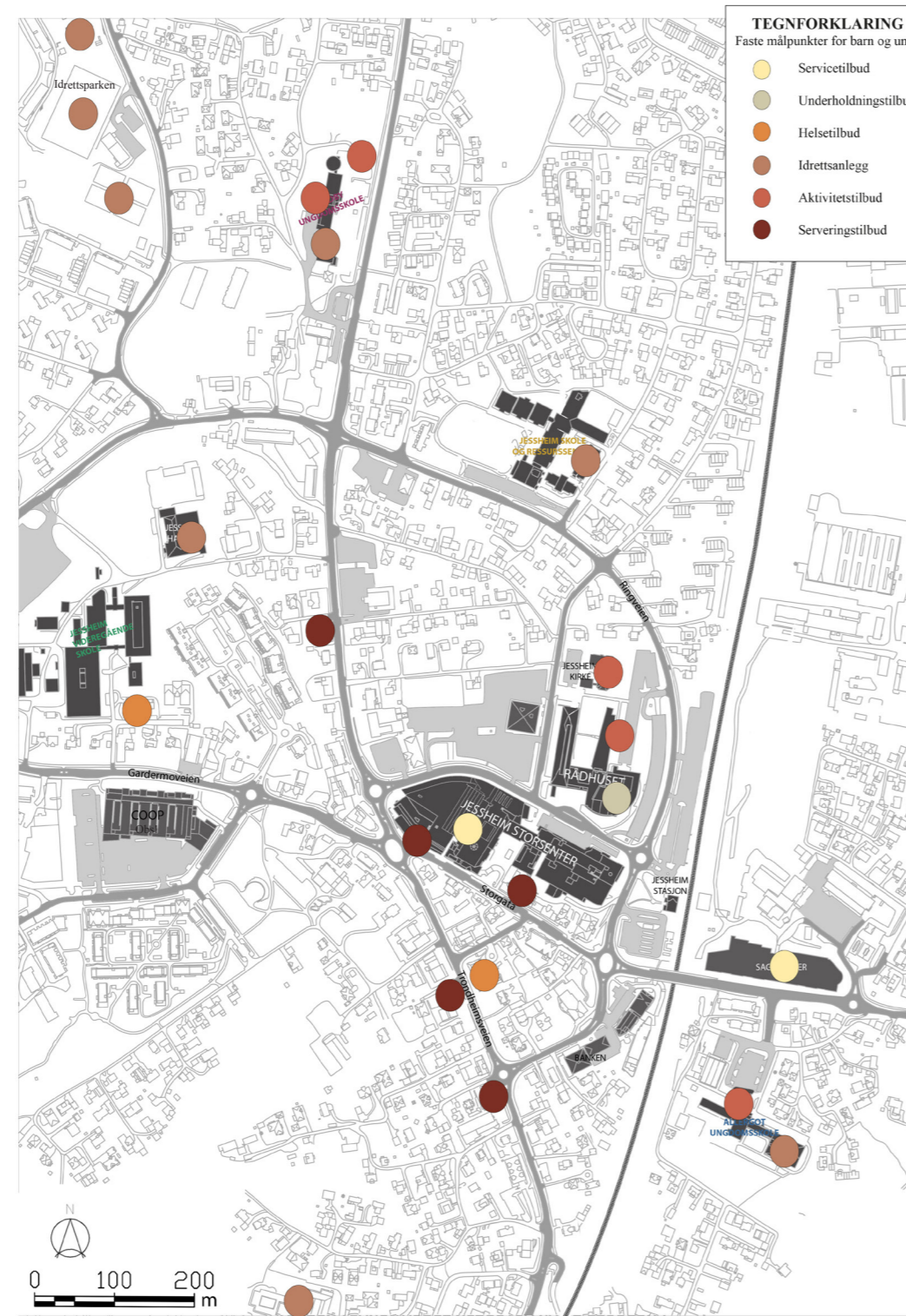
Barnetråkkregistreringen ga mye viktig informasjon, og var også utgangspunktet for hvilke stedsanalyser jeg valgte å gjennomføre. Ut fra resultatene fra barnetråkkene merket jeg meg at valget av skoleveier faller naturlig i forhold til bosted og lokaliseringen av skolen. Men hvorfor benytter barna seg av de fritidsveiene de gjør? Hva slags tilbud gjør at barna velger å utøve fritidsaktivitetene sine akkurat der de gjør det? Hva slags kvaliteter har de ulike områdene barna markerer som favoritter, og de områdene som de ønsker å gjøre en forandring på? Og hvordan er trafikksystemer på Jessheim organisert siden en stor del av farene barna opplever er knyttet til trafikken? For å kunne svare på disse spørsmålene ble fire ulike stedsanalyser valgt ut, og resultatene presenteres på de påfølgende sidene.

2.3 ANALYSER

2.3.2 Stedsanalyse

FASTE MÅLPUNKTER

Jessheim sentrum har mange populære tilbud som barn og unge benytter seg flittig av på fritiden. I denne analysen kartlegges de faste tilbudene barna benytter seg av, det vil si tilbud som alltid er der som for eksempel butikker, ungdomsklubben eller ulike organiserte aktivitetstilbud. Disse faste tilbudene som barna på Jessheim benytter seg av, kan ses i sammenheng med de kartlagte fritidsveiene i barnetråkkregistreringen. Alle de registrerte faste målpunktene ligger i tilknytning til de veiene som elevene markerte at de benytter seg av på fritiden. Flere av de faste målpunktene ble også markert av barna som favorittområder. Inndelingen av kategoriene som de faste målpunktene er vurdert under, er gjort utfra hva de ulike områdene har å tilby barn og unge.

Figur 16.

Bilde 18.

● SERVICETILBUD

Det største trekkplasteret, både for innbyggere og besøkende i Jessheim sentrum er Jessheim Storsenter (Bilde 18). Senteret er plassert "midt i hjertet av Jessheim by" og har med sine over 140 butikker, kaféer og restauranter et stort og bredt utvalg (Thon Eiendom u.å.). Et annet servicetilbud er Saga Senter øst for jernbanelinjen. Her er blant annet et treningssenter og flere butikker lokalisert på bakkeplan, mens øvrige etasjer består av leiligheter. Det samme gjelder COOP Obs! vest for Trondheimsveien, der første etasje innehar dagligvarebutikk og kafé, mens resten er leiligheter. Servicetilbudene innenfor planområdet blir flittig brukt av barn og unge på fritiden (se barnetråkkregistreringene). De yngre ferdes til og fra Jessheim Storsenter, og mange anser dette som ett av sine favorittområder. Her treffes venner, og man tar del i det store fellesskapet. Og det yrende folkelivet fører til at området, både inne i senteret og utenfor, er dynamisk og forandrer seg fra dag til dag.

Bilde 19.

● UNDERHOLDNINGSTILBUD

Tilbudet innen underholdning i Jessheim sentrum er hovedsakelig knyttet til Ullensaker Kulturhus (Bilde 19), som er lokalisert sammen med Rådhuset. Her er det kinosaler, en stor scene som benyttes til ulike forestillinger, samt et større folkebibliotek. Kulturhuset er et fast målpunkt for barn og unge, både sommer og vinter. Flere av veiene elevene markerte som fritidsveier leder hit, og området ble også fremhevet som et av favorittområdene på Jessheim.

Bilde 20.

● HELSETILBUD

En helsestasjon for barn og unge i alderen 13-24 år (Bilde 20) hvor det tilbys råd og veiledning innen temaer de yngre er opptatt av, ligger sentralt plassert på Jessheim. Et annet helsetilbud for de yngre er skoletannlegen, som man kan benytte seg av frem til og med det året man fyller 18 år. Skoletannlegen på Jessheim ligger i tilknytning til Jessheim videregående skole.

Slike helsetilbud er viktige for barn og unges helse, men ikke noe de i utgangspunktet besøker veldig ofte. Det er kanskje derfor disse målpunktene ikke kommer tydelig frem på barnetråkkregistreringen. Barna bruker det så sjeldent at de ikke tenker på å registrere det. På kartet med fritidsveiene kan man likevel se at veien til skoletannlegen og helsestasjonen er markert, men kun av få elever.

Bilde 21.

● IDRETTSANLEGG

Ullensaker kommune har et rikt og variert idrettstilbud for barn og unge. Idrettsparken (Bilde 21) nordvest for sentrumskjernen er svært populær. Her er en stor kunstgressbane for fotball, samt flere mindre gressbaner. Det er også en tennisbane her, som om vinteren blir gjort om til skøytebane. Jessheimhallen, ved siden av Jessheim videregående skole, har et bredt tilbud av organiserte ballidretter innendørs. Begge ungdomsskolene, Nordby og Allergot, har svømmehaller som blir benyttet til organisert idrett utenfor skoletiden. Det samme gjelder gymsalene på barne- og ungdomsskolene i området, hvor barna blant annet har håndball-, langrenn- og taekwondotreninger. Barnetråkkregistreringene viser at alle disse tilbudene innen organisert idrett benyttes av barn og unge. Barna markert også veiene som går til og fra disse områdene som fritidsveier, og fremhevet flere av områdene som favorittsteder (spesielt Idrettsparken, da dette området også benyttes mye til uorganiserte aktiviteter).

Bilde 22.

● AKTIVITETSTILBUD

Ungdomsklubben Calypso (Bilde 22) ligger i tilknytning til Nordby ungdomsskole. Hit kommer ungdommer i alderen 13-18 år, og det tilbys bordtennis, biljard, fotballspill, diskotek, klatring, DJ-bu, kafé, kinosal, datarom og sminkerom. I tillegg har ungdomsklubben flere tilbud om aktivitetsgrupper. I Ullensaker Kulturhus kan barn og unge drive med musikk-, dans og teater, og Jessheim kirke har egne ungdomskor og idrettsgrupper. Aulaene på Nordby- og Allergot ungdomsskole benyttes til organiserte aktiviteter som skolekorps, teater og dans. Fordi ungdomsklubben ligger i nær tilknytning til Nordby ungdomsskole, er det naturlig nok flest elever herfra som har markert på barnetråkkregistreringene at de benytter seg av dette tilbudet. Den noe skeive lokaliseringen av ungdomsklubben kom også frem under registreringene, da elever ved Allergot ungdomsskole vil ha en ny ungdomsklubb nærmere seg.

Det at Ullensaker Kulturhus, Jessheim kirke og aulaene på de to ungdomsskolene blir benyttet av barn og unge, kommer tydelig frem ved at barna har markert disse veiene som sine fritidsveier, samt at områdene er markert på fritidsaktivitetskartene.

Bilde 23.

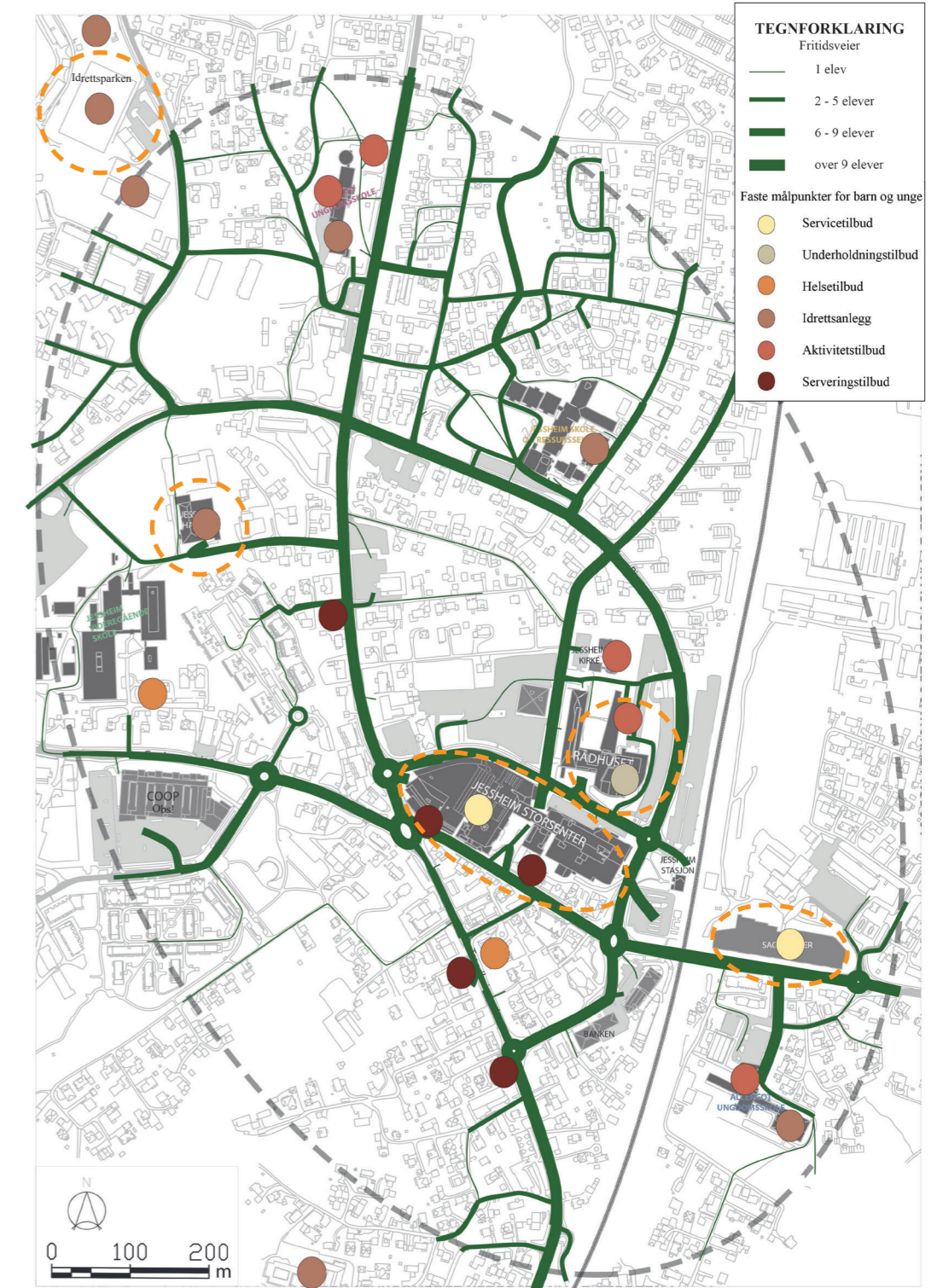
● SERVERINGSTILBUD

Ungdommene på Jessheim liker å treffes og omgås med hverandre i tilknytning til de mindre kioskene og noe uformelle spisestedene rundt omkring i sentrumsområdet. Dette er New Happy Grill med pizza og kebab, Hot Pizza og Pizzabakeren, en mindre kiosk langs Storgata (Bilde 23), og Burger King som er en del av Jessheim Storsenter, men som har inn- og utgang til Storgata. Alle disse serveringstilbudene ligger langs de større hovedveiene som elevene registrerte som fritidsveier. Noen av tilbudene ble også markert som favorittområder og områder hvor man treffer venner, både sommer og vinter.

KOBLING TIL BARNETRÅKKENE

De faste målpunktene viser en klar sammenheng med hvilke veier elevene som deltok i barnetråkkregistreringen benytter seg av på fritiden. De fleste tilbudene som barna benytter seg av er lokalisert langs de større hovedveiene gjennom planområdet, og derfor er det også naturlig at barna benytter seg av disse veiene. Det at de faste målpunktene er plassert så spredt, er også noe av grunnene til at barna har så vidt spekter av veier de benytter seg av.

De orange stiplede sirkelene på resultatkartet viser hvilke faste målpunkter som pekte seg ut som favorittområder hos mange av barna. En slik sammenheng tyder på at tilbudene har kvaliteter som barn og unge setter pris på.

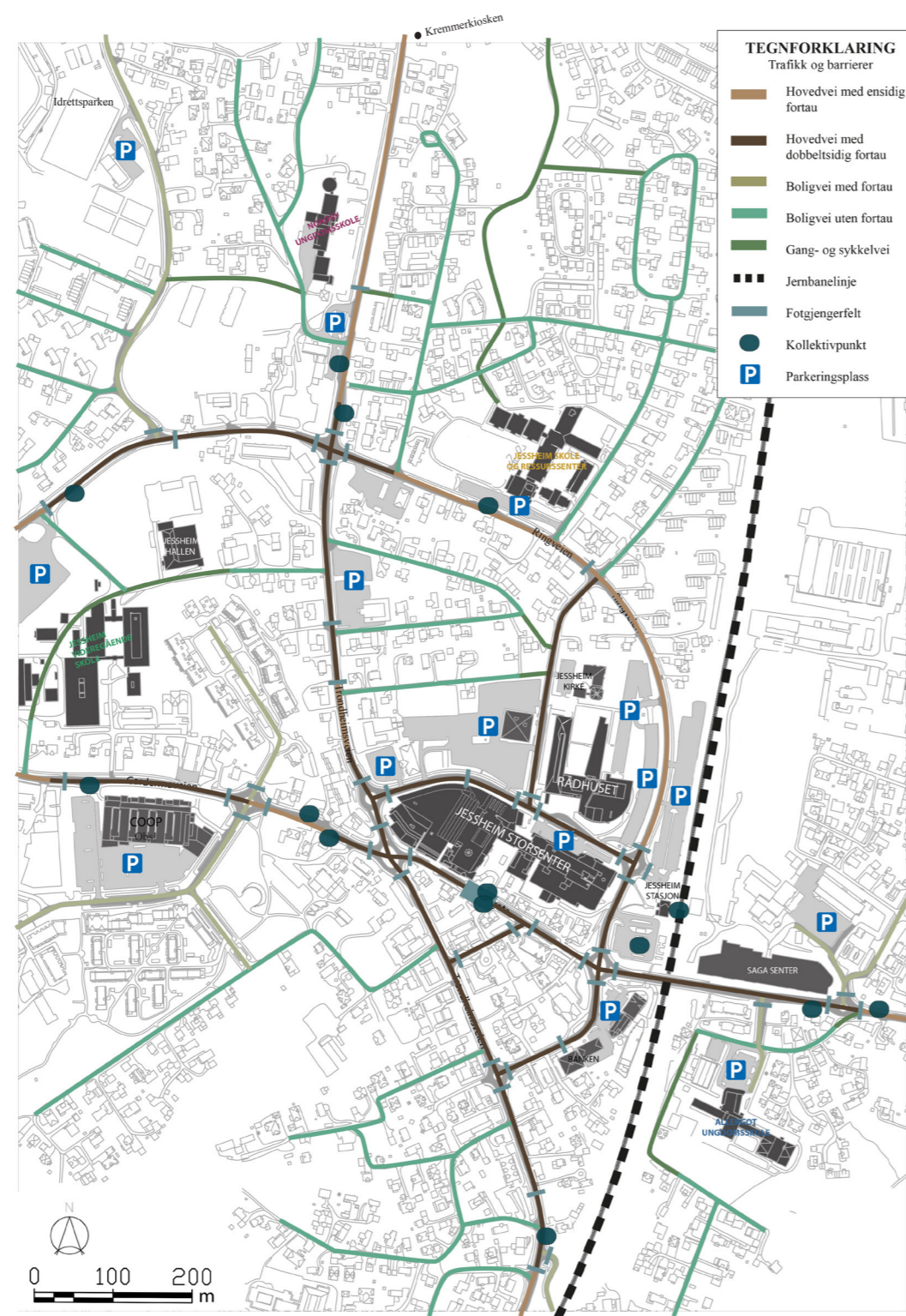

Figur 17.

TRAFIKK OG BARRIERER

Denne analysen kartlegger veisystemet i Jessheim sentrum, samt de barrierene som oppstår på grunn av trafikken. Med trafikk menes all ferdsel innenfor planområdet, både til fots, på hjul og på skinner. Og med barrierer henvises det til de hindringer som påvirker og tvinger ferdselen til å skje på bestemte måter, for eksempel at jernbanelinjen må krysses via en bro. Både trafikken og barrierene har innvirkning på barnas sikkerhet og bevegelsesmønster.

I barnetråkkregistreringen kartla elevene flere farlige og ubehagelige veistrekninger fordi biler kjører fort og fordi de savner belysning på kveldstid. Denne trafikk- og barriereanalysen er gjennomført for å se om det er sammenheng mellom de farene barna opplever og tilretteleggingen for ferdselen til myke trafikanter. Inndelingen av kategoriene er gjort ut fra trafiksikkerheten og trygghetsfølelsen man har som myk trafikant i området.

Figur 18.

Bilde 24.

HOVEDVEI MED ENSIDIG FORTAU

De større hovedveiene gjennom sentrumsområdet på Jessheim har alle enten ensidige eller dobbeltsidige fortau, avhengig av hva som er lokalisert langs veiene. Der det kun er offentlige tilbud på ene siden av veien, og bolig eller annet som ikke er aktuelt for allmennheten på andre siden, har hovedveiene ensidig fortau. Dette gjelder hovedsakelig de veiene som leder inn mot sentrumskjernen, som for eksempel Trondheimsveien i nord, der Nordby ungdomsskole ligger på ene siden av veien og boliger på andre, og Ringveien forbi Jessheim skole og ressurscenter. I tillegg er det flere mindre strekninger, der myke trafikanter kun har mulighet til å ferdes på en bestemt side av veien. Disse strekningene med ensidig fortau har minimalt med fotgjengerfelt, da hovedandelen av de myke trafikantene ikke har behov for å komme seg over til andre siden av veien. Hovedveiene representerer derfor en barriere, som bare kan krysses ved bestemte punkter.

Bilde 25.

HOVEDVEI MED DOBBELTSIDIG FORTAU

Der det er offentlige tilbud på begge sider av veien, er de større hovedveiene utstyrt med dobbeltsidig fortau og hyppige innslag av fotgjengerfelt, slik at de myke trafikantene kan veksle mellom hvilken side av veien de vil gå på. Dette er viktig for at gående og syklende skal kunne føle seg trygge og at sikkerheten er ivaretatt, samtidig som man kan ferdes etter eget ønske og behov. Enkelte steder i planområdet er fortauet adskilt fra bilveien ved bruk av trær og busker, noe som gjør ferdselen til de myke trafikantene enda et hakk tryggere. Også disse hovedveiene oppleves som barrierer for de som går og sykler, selv om det er bedre tilrettelagt og flere muligheter for å krysse den. Barnetråkkregistreringene viser at også langs disse hovedveiene med dobbeltsidig fortau opplever elevene at det er enkelte strekninger der det er utrygt å ferdes som myk trafikant.

Bilde 26.

BOLIGVEI MED FORTAU

De litt mindre trafikkerte veiene fra hovedveiene og inn mot boligområdene, har enten fortau på ene siden av veien eller ikke fortau i det hele tatt. På disse veiene er hastigheten på kjøretøyene lavere enn på hovedveiene. Der det er fortau på ene siden av veien, kan de myke trafikantene ferdes trygt og sikkert på et eget areal. Fordi boligveiene ikke er utformet for store mengder trafikk og derfor er noe smalere enn hovedveiene, oppleves ikke disse som like store barrierer som hovedveiene.

Barn og unge har markert disse veiene som skoleveier og fritidsveier, og fremhevet noen av strekningene der de syns det er utrygt med tanke på biltrafikken. Dette gjelder blant annet mangel på fotgjengerfelt der fortauet bytter fra å gå langs den ene siden av veien til å gå langs den andre.

Bilde 27.

BOLIGVEI UTEN FORTAU

Den største andelen av boligveiene i planområdet er anlagt uten fortau, det vil si at myke trafikanter og motoriserte kjøretøy benytter seg av de samme arealene. Sikkerheten til fotgjengerne ivaretas langs disse veiene i planområdet, ved bruk av skilt som bevisstgjør bilistene og signaliserer at dette er arealer som også barn og unge ferdes på.

Farene barna påpeker på disse strekningene er knyttet til dårlig belysning og enkelte strekninger der bilene, tross skiltingen, kjører så fort at det blir ubehagelig for de som ferdes som myke trafikanter.

Bilde 28.

GANG- OG SYKKELVEI

Gang- og sykkelveier separat fra den øvrige trafikken er det tryggeste og sikreste alternativet å ferdes på som myk trafikanter. Området rundt Jessheim sentrum har dessverre svært få slike separate alternativer. Det er enkelte avgrensede gang- og sykkelveier som fortsetter i enden av boligveiene, mens biltrafikken må snu og kjøre tilbake. Nord for Jessheim skole og ressurscenter bukker en gang- og sykkelvei seg gjennom boligområdene og et mindre skogsparti (Bilde 28). Her er det ikke tillatt med motoriserte kjøretøy. Det er også en gang- og sykkelvei mellom Idrettsparken og Nordby ungdomsskole, kun tilrettelagt for myke trafikanter. Gang- og sykkelveiene representerer ingen barriere for de myke trafikantene, da all ferdsel her foregår på deres premisser.

Bilde 29.

JERNBANELINJE

Jernbanelinjen krysser gjennom planområdet i nord-sør retning, og skaper en barriere mellom sentrumskjernen av Jessheim og det tilgrensende området i øst. Innenfor planområdet er det i dag kun én mulighet for å krysse jernbanelinjen, og det er via Algarheimsveien som går i bro. En fremtidig tverrvei fra Ringveien rett øst for Jessheim kirke er i dag under utbygging, og denne veien vil krysse jernbanelinjen via en kulvert (en kort tunnel). Utover dette er de nærmeste mulighetene for å krysse jernbanelinjen via en veibro rett utenfor kartets avgrensning i sør og et kryss i plan med jernbaneskinnene noen hundre meter lenger nord for utsnittet. Det er altså ingen kryssemuligheter av jernbanelinjen som gjelder kun for myke trafikanter, alle overgangene er felles for de myke og de motoriserte trafikantene.

Flere av elevene markert i barnetråkkregistreringen at jernbanen er noe de ser på som farlig og/eller skummelt, og at de ønsker seg flere muligheter for å kunne krysse denne barrieren.

Bilde 30.

FOTGJENGERFELT

Fotgjengerfelt skaper trygge og sikre muligheter for myke trafikanter til å krysse trafikkerte bilveier. I Jessheim sentrum er området rundt Storsenteret og sentrumskjernen godt utstyrt med mange skiltede overganger for fotgjengere. I tillegg er et større felt i Storgata belagt med brostein for å signalisere at her må kjøretøyene kjøre sakte og ta hensyn til den høye andelen myke trafikanter i området. Veiene som strekker seg lenger ut fra sentrum, er også godt tilrettelagt med relativt hyppige innslag av fotgjengerfelt, selv om det avtar noe jo lenger vekk fra sentrumskjernen man kommer. Fotgjengerfeltene er de myke trafikantenes muligheter for å krysse barrierene som veiene skaper.

Bilde 31.

KOLLEKTIVPUNKT

I barnetråkkregistreringen kom det frem at barna syns det er skummelt å krysse enkelte veier via fotgjengerfelt, fordi bilene kjører fort og stopper ikke alltid for de som vil krysse veien. Dette gjelder spesielt overgangen over Trondheimsveien ved Kremmerkiosken (rett nord for kartavgrensningen) og overgangen ved Nordby ungdomsskole. I tillegg savner barna et fotgjengerfelt mellom busstoppene ved Jessheim stasjon og Jessheim Storsenter.

En stor andel av elevene som deltok i barnetråkkregistreringen har markert at de opplever stasjonsområdet på Jessheim som farlig og/eller ubehagelig. Barna beskriver området som utrygt med tanke på trafikk (gjelder bussene, men også toget og jernbanelinjen), at det er dårlig belysning her og at det kan oppholde seg personer de føler seg utrygge på.

Bilde 32.

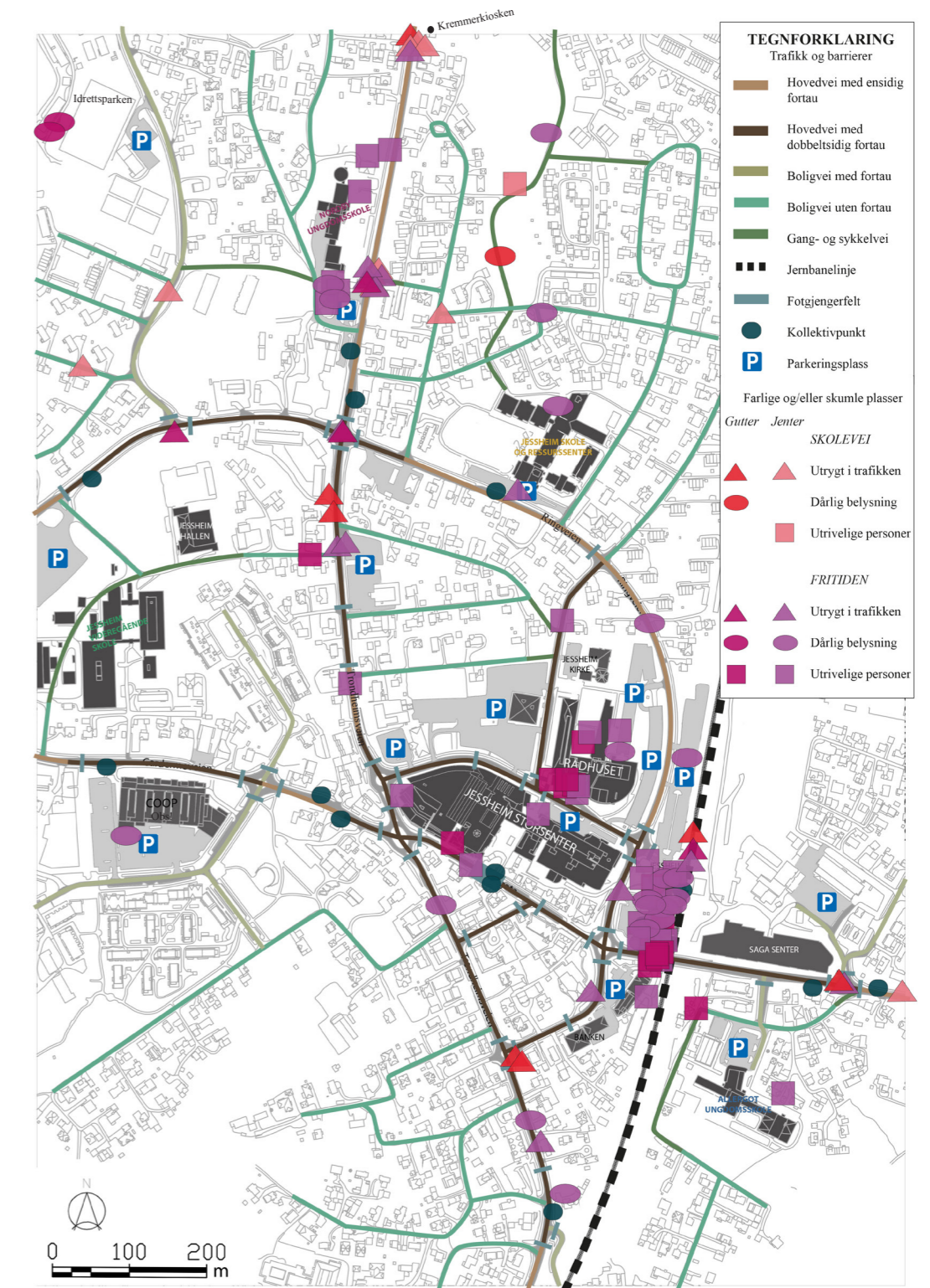
PARKERINGSPLASS

Jessheim sentrum domineres av mange, større og mindre parkeringsplasser, spesielt i nær tilknytning til Jessheim Storsenter og Rådhuset. Hovedandelen av parkeringsplassene ligger på gatenivå, men det er også parkeringskjellere i forbindelse med Storsenteret. I Storgata er det noe gateparkering langs veien. Store mengder parkerte biler kan oppleves som en barriere for myke trafikanter, da det skaper hinder for ferdsele.

Barnetråkkregistreringene viser at barn og unge benytter de store parkeringsarealene til å sykle og skate på, og at de møter venner her. I tillegg har barna kommet med mange forslag til hva som bør forandres og inkluderes på disse arealene i stedet for parkering.

KOBLING TIL BARNETRÅKKENE

Kartet i Figur 19 viser en klar sammenheng mellom lokaliseringen av farene elevene markerte i barnetråkkregistreringen, og trafikksystemet. Hovedandelen av farene som er kategorisert som *utrygg trafikk* er markert langs de større hovedveiene.

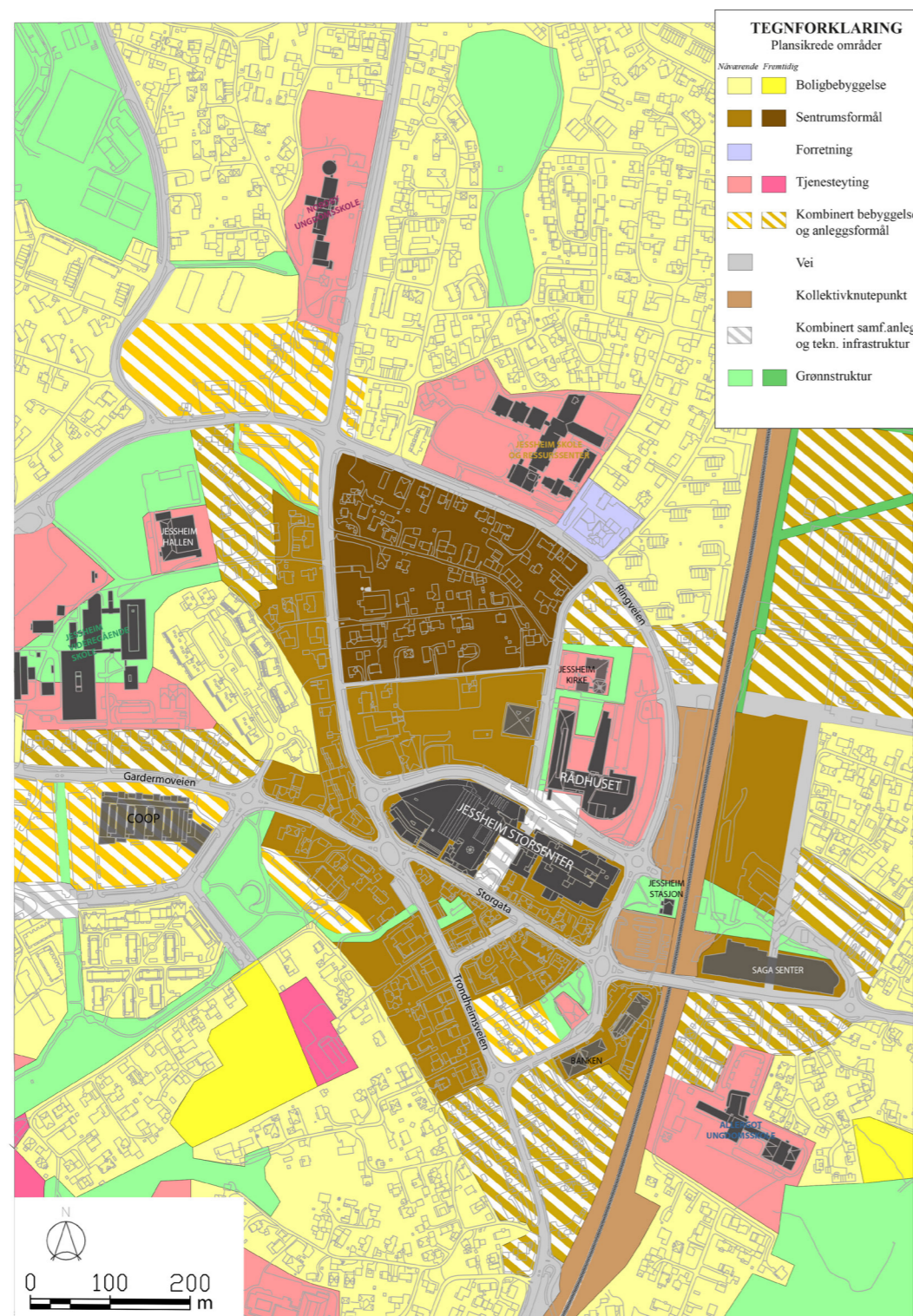

Figur 19.

PLANSIKREDE OMRÅDER

En analyse av de plansikrede områdene gir en oversikt over eksisterende situasjon, samt framtidsplanene for de ulike arealene. Ullensaker kommunes gjeldende kommuneplan (arealdel med bestemmelser/retningslinjer) ble sist revidert i 2009 (Ullensaker kommune 2014a). Et forslag til en kommunedelplan for Jessheim sentrum, *Byplan Jessheim*, har vært ute på høring, men er ikke politisk vedtatt enda. Denne analysen er basert på forslagene gitt i byplanen, samt gjeldende kommuneplan der oppgavens planområde strekker seg utenfor byplanens avgrensning.

I barnetråkkregistreringen kom elevene med forslag på nye tilbud og aktiviteter de ønsker seg på bestemte arealer. Denne analysen ser disse forslagene i sammenheng med hva slags formål de ulike arealene har i kommuneplanen (se Figur 21), for å få oversikt over hvilke arealer som eventuelt må omdisponeres dersom barnas forslag skal kunne virkeliggjøres. Inndelingen og grupperingen av de ulike kategoriene er den samme som i kommuneplanen.

Figur 20.

Bilde 33.

BOLIGBEBYGGELSE

Jessheim sentrum omgis av formålet *boligbebyggelse* på alle kanter, med alt fra eneboliger og mindre flermannsboliger til større leilighetskompleks. Det er ingen næringsvirksomheter på disse arealene. Et større område øst for oppgavens planavgrensning er i kommuneplanen avsatt til fremtidig boligbebyggelse, og en mindre del av dette er synlig i ytterkanten av analysekartet. I tillegg foreslår byplanen at et areal sørvest for sentrumskjernen, som i dag er dyrket mark (kornproduksjon), også benyttes til fremtidig boligbebyggelse.

På kartet elevene benyttet i barnetråkkregistreringen ser dette dyrkede arealet "tomt" ut, og mange av deres ønsker og forslag for fremtiden ble derfor blant annet plassert her. Ingen av barna foreslår nye boliger på arealet. Det de ønsker seg her, er blant annet ulike former for aktivitetsparker, et badeland eller et grøntområde.

Bilde 34.

SENTRUMSFORMÅL

Jessheim Storsenter og de andre butikkene sentrumsnært på Jessheim er plansikret som *sentrumsformål*. Byplanen foreslår i tillegg at hele det resterende området mellom Trondheimsveien, Ringveien og Rådhusveien skal omdisponeres fra dagens boligbebyggelsesformål til sentrumsformål.

I barnetråkkregistreringen kom barna med flere forslag på nyetableringer innenfor arealene som er plansikret som sentrumsformål. Det var blant annet ønske om flere butikker, kaféer, mer vegetasjon og grønne parker. På sentrumsområdet rett øst for jernbanelinjen ønsker barna seg en oppgradering fra dagens situasjon, ved for eksempel å etablere en aktivitetspark, et badeland eller et felles grøntområde.

Bilde 35.

FORRETNING

I kommuneplanens arealdel er kun et mindre område innenfor planområdet avsatt til formålet *forretning*. Arealet ligger nord for sentrumskjernen av Jessheim, og i dag holder male- og interiørbutikken Fargerike Sletvold til her (Bilde 35).

Barna plasserte ingen nye ønsker eller forslag på dette arealet.

Bilde 36.

  TJENESTEYTING

Barneskolene og ungdomsskolene i Jessheim sentrum, samt deler av Jessheim videregående skole, er i kommuneplanen avsatt til formålet *tjenesteyting*, i tillegg til Jessheimhallen, Herredshuset, Jessheim Kirke, Rådhuset og Kulturhuset. I byplanen foreslås det at et areal sørvest for Jessheim sentrum, som i gjeldende kommuneplanen er avsatt til boligbebyggelse, omdisponeres til tjenesteyting og at det skal etableres en barnehage der. Et større areal som så vidt er synlig innenfor planområdet i sørvest blir også i byplanen foreslått med formålet *tjenesteyting*, for en mulig lokalisering av et lokalt medisinsk senter.

På flere av arealene som i dag er benyttet til tjenesteyting, kom barna som deltok i barnetråkkregistreringen med ønsker om nye utforminger. Barna ønsker seg bedre tilrettelegging for ballspill, vinteraktiviteter, samt mer grønne arealer i skolegårdene. I tillegg foreslår flere at Jessheimhallen bygges om til et badeland. Barna har ikke kommet med noen innspill til arealet som byplanen ønsker avsatt til tjenesteyting for å etablere en barnehage.

Bilde 37.

  KOMBINERT BEBYGGELSE OG ANLEGGFORMÅL

Arealer med formålet *kombinert bebyggelse og anleggsformål* omgir, sammen med den tidligere omtalte boligbebyggelsen, sentrumsformålene på Jessheim. Områdene med kombinert bebyggelse og anleggsformål har bygninger med næringsvirksomhet i første etasje, og boliger og kontorer i etasjene over. Flere arealer innenfor planavgrensningen eksisterer med dette formålet i dag, i tillegg til at det i byplanen foreslås en stor andel nye arealer med kombinert bebyggelse og anleggsformål. Disse "nye" arealene er i dag etablert som eneboligområder, industriområder, og noe som næringsvirksomhet.

Også på arealene med kombinert bebyggelse og anleggsformål, lokaliserte elevene gjennom barnetråkkregistreringen ønsket om nye etableringer, som for eksempel badeland, grøntområder, ulike former for aktivitetsparker og mer tilrettelagte arealer for ballspill.

Bilde 38.

 VEI

Hovedveiene og noen av de større boligveiene gjennom planområdet er i gjeldende kommuneplan avsatt til formålet *vei*. Det samme gjelder den nye tverrveien fra Ringveien og østover under jernbanelinjen, som i dag er under utbygging. Registreringene barna gjorde i forbindelse med veisystemet, omhandlet hovedsakelig dagens opplevelser og erfaringer, fremfor forslag og ønsker på nye utforminger. Barna forbinder, som tidligere omtalt, flere av veistrekningene innenfor planområdet med farer og følelse av ubehag. Ett ønske som kom frem i forbindelse med veisystemet, var bedre tilrettelegging for myke trafikanter i Storgata.

Bilde 39.

 KOLLEKTIVKNUTEPUNKT

I gjeldende kommuneplan er jernbanelinjen, parkeringsplassen i tilknytning til stasjonen, samt bussterminalen sør for stasjonsområdet avsatt til formålet *kollektivknutepunkt*. I barnetråkkregistreringen kommer det tydelig frem at barna ønsker seg en forbedring og oppgradering av stasjonsområdet. Barna foreslår mer vegetasjon og et grønnere uttrykk da de bruker mye tid på å vente på bussen og toget her. De foreslår i tillegg etablering av flere butikker og kaféer som man kan benytte seg av mens man venter.

Bilde 40.

 KOMBINERT SAMFERDSELSANLEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR

To områder i nær tilknytning til Jessheim Storsenter, samt et område i tilknytning til COOP Obs! er avsatt til formålet *kombinert samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur*. Arealene ved storsenteret utgjør to sentrale torg, der det ene er bilfritt (Bilde 40), mens det andre deles i to av en trafikkert bilvei. Arealet ved COOP Obs! domineres av en bilvei, og er lite tilrettelagt for annen aktivitet.

På torgarealet foran Rådhuset og Kulturhuset foreslår barna i barnetråkkregistreringen at det etableres mer vegetasjon, slik at området ikke oppleves så grått og hardt. Torget som er innrammet av storsenteret er i dag populært blant barn og unge på Jessheim. Men også her kommer barna med nye ønsker og forslag til flere butikker og kaféer, mer grønne arealer, og noen foreslår også bedre tilrettelegging for å utøve aktiviteter på området.

Bilde 41.

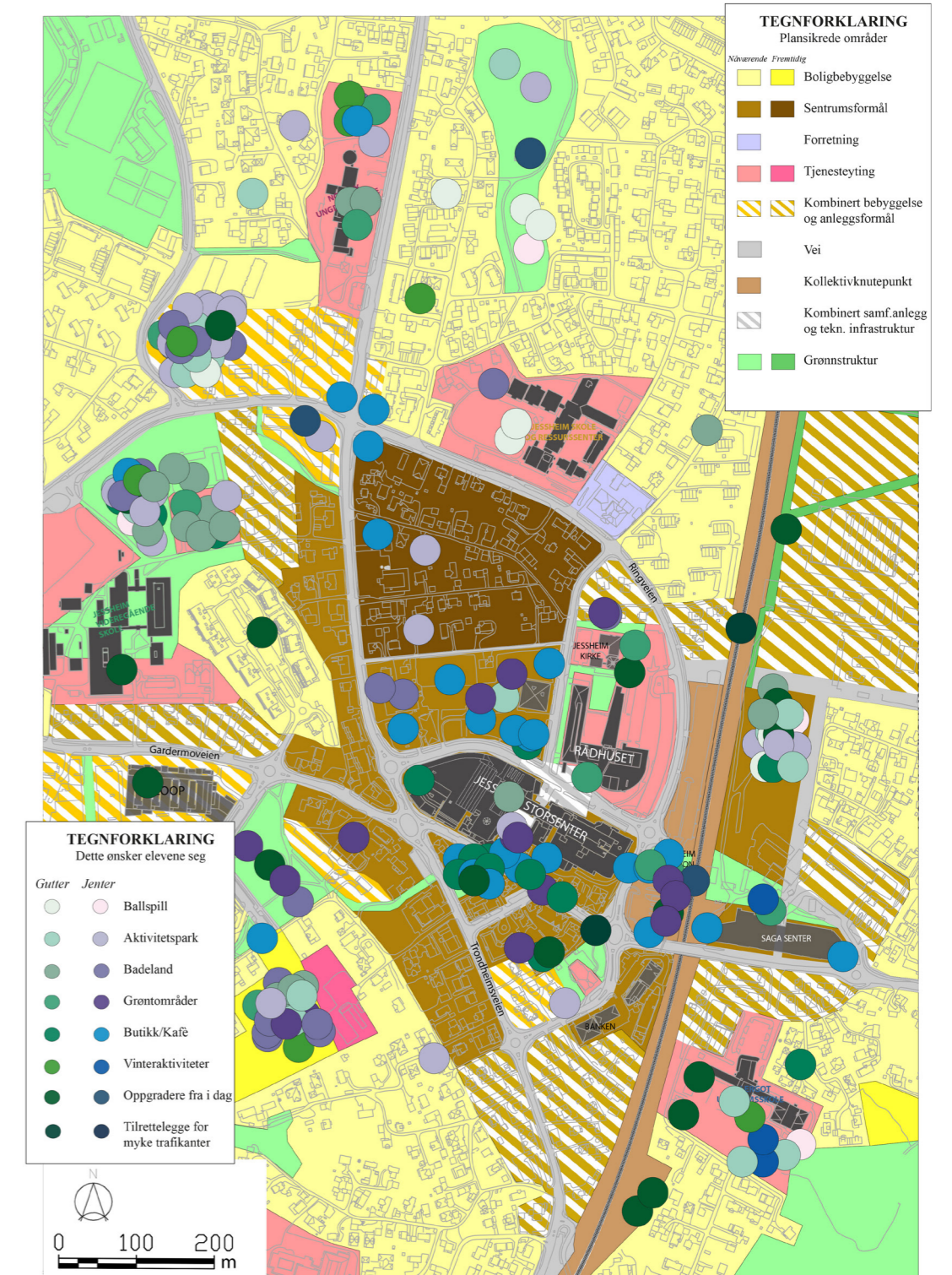
GRØNNSTRUKTUR

Flere mindre og spredte arealer innenfor planområdet er plansikret i kommuneplanen gjennom formålet *grønnstruktur*. Grøntområdet i nordvestre hjørne er et idrettsanlegg med fotball- og tennisbaner, mens det nord for Jessheim skole og ressurscenter er et skogsområde barneskolen og naboene benytter seg mye av. Et fremtidig grøntdrag er foreslått i byplanen øst for jernbanelinjen med utgangspunkt fra den nye tverrveien. Dette grøntdraget skal skape en grønn forbindelse mellom Jessheim sentrum og Jessheim øst.

I skogen nord for Jessheim skole og ressurscenter ønsker flere barn at det tilrettelegges for ulike former for ballspill. På grøntarealene i tilknytning til Jessheimhallen foreslås det også muligheter for å spille ball, i tillegg til både badeland, ulike aktivitetsparker, butikker og kaféer. Barna ønsker at området rundt Jessheim kirke skal bli enda grønnere, og det samme gjelder parken i tilknytning til stasjonen. I den grønne parken som er etablert ved siden av COOP Obs! (Bilde 41), ønsker barna at det skal være kaféer, enda flere trær og også innslag av vann, som for eksempel en dam eller en fontene.

KOBLING TIL BARNETRÅKKENE

Kartet viser sammenhengen mellom hva slags forslag elevene som deltok i barnetråkkregistreringen har til aktiviteter på ulike arealer, og hva slags planer kommunen har for de samme arealene.

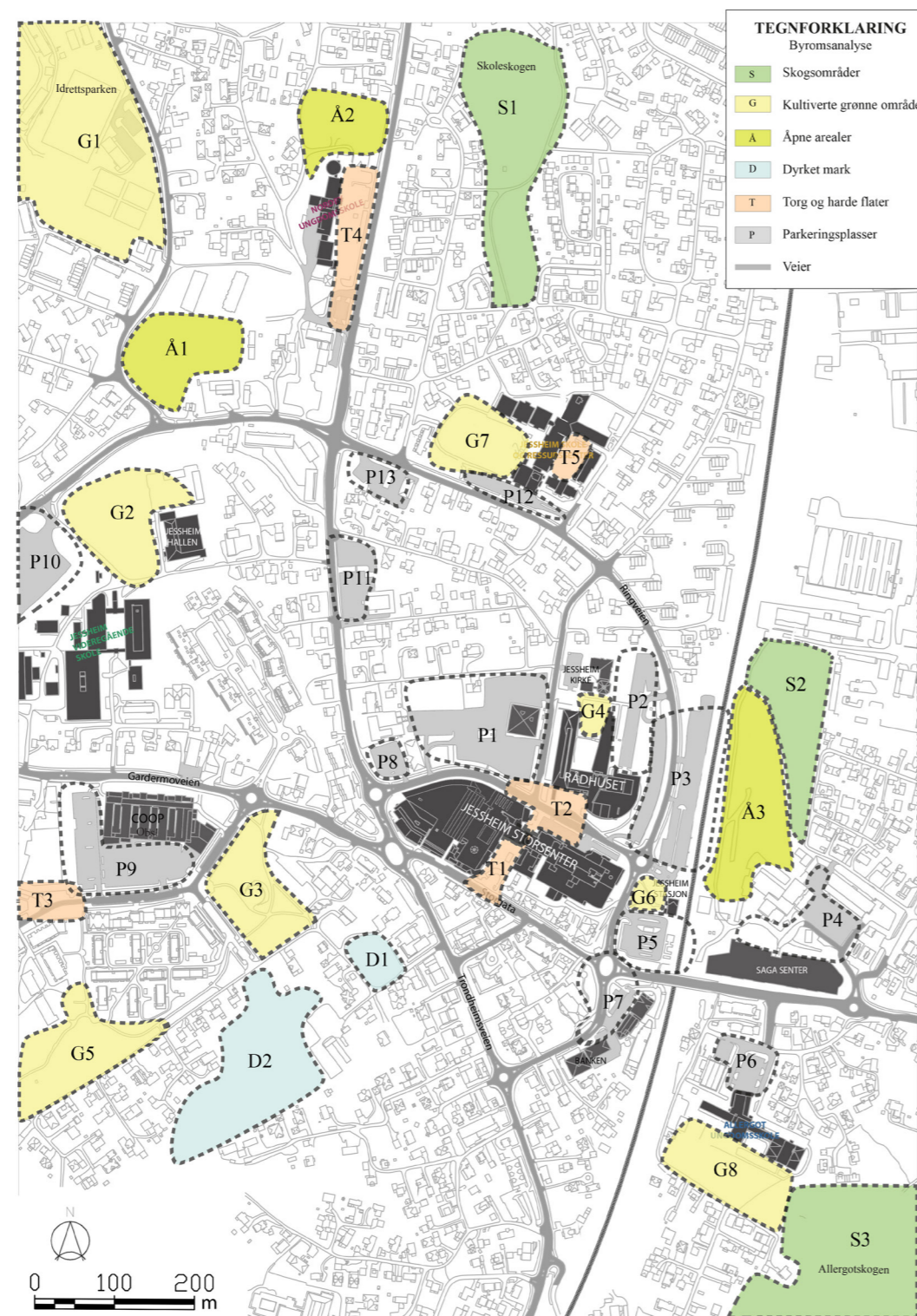

Figur 21.

BYROMSANALYSE

I barnetråkkregistreringene var det en tendens at barna plasserte sine ønsker om nye aktivitetstilbud på de arealene som fremstår som åpne og "tomme" på kartet. Jeg valgte derfor å gjennomføre en faglig vurdering av disse åpne byrommene, for å få en oversikt over hva slags kvaliteter som er der i dag, hva som bør bevares og hvilke områder som har behov for en forandring. Byrommene som ble valgt ut og vurdert er de større, offentlig tilgjengelige arealene uten bebyggelse.

Inndelingen og grupperingen av de ulike byrommene er gjort basert på hva arealene består av i dag. Hvert område som er vurdert, har fått et nummer for enkelt å kunne skille de ulike byrommene fra hverandre i den beskrivende teksten. Noen byrom beskrives alene, mens andre har fått en felles beskrivelse da de har en del fellestrekk. Det er i analysen fokusert på de kvaliteter og opplevelser de ulike byrommene formidler.

Figur 22.

S SKOGSOMRÅDER

Tre byrom er vurdert under kategorien skogsområder (S1-S3), der hvert enkelt område med sine kvaliteter er beskrevet hver for seg. Området S1 og S3 er plansikret i kommuneplanen med formålet *grønnstruktur*, mens området S2 havner inn under formålet *sentrumsformål*.

Bilde 42: Byrom S1.

Skogsområdet S1 er dominert av bjørkeskog, med en asfaltert gang- og sykkelvei som slynger seg gjennom. Området rundt består av private boliger, men det er fire offentlig tilgjengelige innfallsporter til skogen. Det er plassert en tømret gapahuk her. Skogen omtales som "Skoleskogen" og benyttes til skoleutflukter for elevene ved Jessheim skole og ressurscenter. I tillegg er det en trygg og sikker ferdselsåre for alle myke trafikanter. Dette skogområdet er et viktig nærrekreasjonsområde for barn og unge, og nærheten til boligene gjør at barn som bor i nærheten ofte får leke her på egenhånd. I barnetråkkregistreringen markerte elevene at de sykler og bruker skateboard på den

asfalterte gang- og sykkelveien, og at mange bruker dette som skoleveien sin. Det er bemerkelsesverdig at ingen av barna markerte dette som et av sine favorittområder.

Bilde 43: Byrom S2.

Skogsområdet S2 øst for jernbanelinjen er tett og lukket, og fungerer hovedsakelig som en buffersone mellom togtrafikken og bebyggelsen. Skogen domineres av løvskog. En grusvei passerer i nord-sør-retning, mellom vegetasjonen og den tilgrensende boligbebyggelsen. Det er lite som inviterer til ferdsel og opphold på området, noe som kan være grunnen til at ingen benytter seg av grøntområdet i dag. Ingen av elevene i barnetråkkregistreringen benytter seg av dette skogsområdet. De har derimot kommet med flere forslag og ønsker om forbedringer av området. Det er blant barna ønske om et badeland, ulike aktivitetsparker og muligheter for ballspill på dette arealet.

Bilde 44: Byrom S3.

Skogsområdet S3 er en del av Langelandsfjellet, det store skogsområdet som strekker seg sørøstover fra Jessheim sentrum. Dette byrommet omtales som "Allergotskogen", og er sammen med resten av Langelandsfjellet et viktig rekreasjonsområde både sommer og vinter. Private boliger grenser til skogen, men fra Allergot ungdomsskole er det mulig for alle å komme inn i skogen. Skogen består av blandingsskog, og har mange naturlig opparbeidede stier. Nærheten til sentrum gjør dette naturområdet lett tilgjengelig for både innbyggere og besøkende, og så fort man har gått inn i skogen "forsvinner" den omkringliggende bebyggelsen og man er omkranset av natur. Dette byrommet ligger helt i ytterkanten av planområdet, og også utenfor sirkelen som elevene gjorde registreringene sine innenfor, noe jeg tror er grunnen til at ingen har markert noe på dette arealet.

G KULTIVERTE GRØNNE OMRÅDER

Analysen av kultiverte grønne områder sammenfatter åtte ulike byrom (G1-G8) som er gruppert og vurdert med fire ulike beskrivninger. Byrommene G1 til G6 er i kommuneplanen plansikret med formålet *grønnstruktur*, mens byrommene G7 og G8 er en del av skoleområdene til Jessheim skole og ressurscenter og Allergot ungdomsskole, og dermed plansikret med formålet *tjenesteyting*.

Bilde 45: Byrom G1.

Byrommet G1 representerer Idrettsparken, og består av et stort og åpent gresslagt areal. En stor fotballbane med kunstgress og undervarme gjør at deler av området fremstår grønt også på vinterstid. I den nordlige enden ligger to tennisbaner, som benyttes som skøytebane om vinteren. Et klubbhus med tilhørende parkeringsplasser er plassert i ytterkanten av området. Byrommet rammes inn av en bilvei, et boligområde og et smalt vegetasjonsbelte. Det er ingen oppmerkede gang-

og sykkelveier som leder bevegelsen gjennom området.

Idrettsparken er et attraktivt område både sommer og vinter, for små og store. Barn og unge som vokser opp sentrumsnært på Jessheim, er privilegerte som har mulighet til å benytte seg av et slikt idrettsanlegg så nært opp til sentrum, og ikke er avhengige av å måtte reise langt avgårde. Dette gjør også at barna kan komme seg hit på egenhånd, uten å være avhengige av foreldrene. I følge barnetråkkregistreringen er barna godt fornøyde med området, og mange (spesielt gutter) har markert dette som et av sine favorittsteder på Jessheim.

Bilde 46: Byrom G2.

Grøntområdet G2 er et åpent område der en mindre del er asfaltert, mens resten består av en stor gress slette. Noen utplasserte fotballmål inviterer til ballspill, ellers brukes arealene ganske fritt. Området ligger oppe på en bakketopp, noe som sammen med vegetasjonen som rammer inn byrommet, skjærer området fra den nærliggende

og dels trafikkerte Ringveien. Jessheimhallen og Jessheim videregående skole ligger rett ved siden av dette området. En opptråkket gang- og sykkelvei krysser gjennom området.

Dette store grøntområdet blir lite benyttet. Det at arealet ligger litt bortgjemt, har kanskje noe av skylden for dette. I barnetråkkregistreringen ble det foreslått flere nye tiltak på stedet, som for eksempel et badeland og ulike aktivitetstilbud. Flere av barna har markert at Jessheimhallen er et av favorittstedene på Jessheim, men ingen har markert at de benytter seg av uteområdet rundt.

Bilde 47: Byrom G3.

Bilde 48: Byrom G4.

Byrommene G3, G4, G5 og G6 er alle opparbeidede parkområder, men størrelsen og vedlikeholdsnivået på rommene varierer. G3 og G5 er store og nyetablerte grøntområder i forbindelse med utbyggingen av nye boligområder, og rammes inn av boligbebyggelse på alle kanter. G4 og G6 er mindre, veletablerte parkområder i nær tilknytning til sentrumskjernen på Jessheim, og veggene av

det som utgjør disse rommene er ulike offentlige bygg. G6 rammes i tillegg på sommerhalvåret inn av tett vegetasjon. Alle områdene har etablerte gang- og sykkelveier som krysser gjennom, i tillegg til innslag av vegetasjon og ulike sittemuligheter. G3 har også et utendørs amfiteater plassert midt i parken.

Grøntområdene G3 og G5 er store og har kun litt spredt plantet vegetasjon, noe som gjør at områdene oppleves oversiktlige og at det føles trygt å ferdes og oppholde seg der. Men da disse arealene ligger litt i utkanten av sentrumskjernen, blir de mindre benyttet av allmennheten og hovedsakelig av de som bor i boligene rundt. Områdene G4 og G6 er små og oppleves litt trange, i tillegg til at de er lite inviterende som oppholdsarealer. Det er derfor hovedsakelig gjennomgangstrafikk som preger disse områdene. Både byrommet G4 og G6 ble markert av elevene i barnetråkkregistreringen som farlige og utrivelige. Mens området G3 er en av favorittplassene til mange, spesielt for jenter.

Bilde 49: Byrom G8.

Områdene G7 og G8 er utearealene på henholdsvis Jessheim skole og ressurscenter og Allergot ungdomsskole, og består begge av store, åpne gressarealer. Området G7 har i tillegg flere ulike lekeelementer, som blant annet en ballbinge, huskestativ og klatrevegg. Begge områdene har noe asfalterte arealer i tillegg til gressflaten, samt uformelle gang- og sykkelveier på kryss og tvers. Byrommet G7 (skolegården til Jessheim skole og ressurscenter) omkranses i tillegg til skolebygningen av boligbebyggelse, Ringveien og en parkeringsplass, mens byrommet G8 (skolegården til Allergot ungdomsskole) rammes inn av skolen, boligbebyggelse og store mengder naturlig vegetasjon (Allergotskogen). Jernbanelinjen krysser langs ytterkanten av dette byrommet.

Slike arealer som byrommene G7 og G8 inviterer barn til å være kreative og utfordrer dem til å leke variert. Barnetråkkregistreringene viser at elevene setter pris på begge disse områdene, og oppholder seg her mye på fritiden, både om sommeren og om vinteren. Flere av elevene har markert de to skolegårdene som sine favorittplasser, men samtidig også kommet med forslag til forbedringer. De ønsker seg bedre tilrettelegging for ballspill, samt en kafé de kan benytte seg av når de oppholder seg her.

Å ÅPNE AREALER

Tre ulike byrom i Jessheim sentrum er beskrevet under kategorien åpne arealer (Å1-Å3), og vurderes alle med en felles beskrivelse. Områdene er plansikret i kommuneplanen med *kombinert bebyggelse og anleggsformål* (Å1), *tjenesteyting* (Å2) og *sentrumsformål* (Å3).

Bilde 50: Byrom Å2.

Bilde 51: Byrom Å3.

Områdene Å1 og Å3 er i dag ikke utnyttede arealer, og bærer preg av rot og uorden. Byrom Å1 er et anleggsområde hvor flere leilighetskomplekser er under utbygging, domineres derfor av maskiner og materialer og er ikke tilgjengelige arealer for allmennheten. Rommet avgrenses av bygninger og boliger på alle kanter. Byrom Å2 er en stor grusflate, omkranset av glissen vegetasjon hvor boliger, ungdomshuset Calypso og Trondheimsveien skimtes gjennom trærne. Byrom Å3 avgrenses av jernbanelinjen, et tettere skogsparti (det tidligere omtalte byrommet S2) og flere næringsbygg.

Arealet er noe asfaltert, og det er plassert flere containere der.

Byrommet Å1 var tidligere en friidrettsarena (som nå er flyttet til Gystadmarka øst for Jessheim sentrum, for å få plass til flere sentrumsnære boliger). Flere av elevene som deltok i barnetråkkregistreringen kommenterte at de savnet og ville ha tilbake denne arenaen sentrumsnært på Jessheim. Alle tre byrommene ser "tomme" ut på det kartet elevene benyttet under barnetråkkregistreringen, noe som resulterte i at mange valgte å plassere det de savner på Jessheim på disse arealene. Elevene foreslo at arealene skal etableres med badeland, aktivitetsparker av ulike slag, muligheter for ballspill og opparbeidede grønne parkområder.

D DYRKET MARK

To arealer innenfor planområdet (D1-D2) er i dag dyrkede områder, og fordi de har mange like kvaliteter vurderes de her med en og samme beskrivelse. Området D1 er i kommuneplanen sikret som *sentrumsformål*, mens området D2 foreslås i byplanen avsatt til fremtidig *boligbebyggelse*.

Bilde 52: Byrom D2.

Byrommet D1 er en del mindre enn byrommet D2, men begge arealene består av dyrket mark og ligger innklemmt blant boliger og næringsbebyggelse. Både området D1 og D2 benyttes til kornproduksjon. Dette gjør at arealene er populære og attraktive rekreasjonsområder om vinteren, mens det i vekstperioden er uaktuelt med ferdsel og aktiviteter på områdene.

På grunn av den sentrumsnære lokaliseringen til både byrom D1 og byrom D2 er det fra kommunen ønskelig å omdisponere arealene. Også elevene i barnetråkkregistreringen kom med forslag til nye aktiviteter her, som blant annet et badeland, en aktivitetspark, et større parkområde og tilrettelegging for ulike vinteraktiviteter.

T TORG OG HARDE FLATER

Analysen av torg og harde flater omhandler fem byrom (T1-T5), gruppert og vurdert med tre ulike beskrivninger. Byrommene T1, T2 og T3 er sikret i kommuneplanen med formålet *kombinert samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur*, mens byrommene T4 og T5 er deler av skoleområdene og derfor under formålet *tjenesteyting*.

Bilde 53: Byrom T1.

Byrommene T1 og T5 er mindre, lukkede og avlange områder, dominert av åpne, asfaltert eller brosteinsbelagte flater. Området T5 er helt flatt, mens området T1 har en svak helling mot nord. Begge byrommene omkranses av bygninger, med unntak av den ene kortsiden i området T1 som avgrenses av en trapp. Både T1 og T5 er bilfrie områder hvor det er godt tilrettelagte for myke trafikanter.

Begge byrommene har minimalt med grønne innslag, og stein, mur og betong dominerer. Byrommet T1 fremheves i barnetråkkregistreringen som et av favorittområdene til

barna, mens begge områdene benyttes av barn og unge til ulike fritidsaktiviteter både sommer og vinter. Barna ønsker seg flere kaféer og mer vegetasjon i tilknytning til byrom T1.

Bilde 54: Byrom T3.

Byrommet T2 ligger plassert sentrumsnært mellom Jessheim Storsenter, Rådhuset og Kulturhuset, mens byrom T3 ligger litt lenger vekk fra sentrumskjernen, i tilknytning til COOP Obs! og flere leilighetskompleks. Begge byrommene har en bilvei som krysser gjennom og deler områdene i to, og bevegelseslinjene til de myke trafikantene er på tvers av bilveiene. Områdene domineres av harde, asfalterte og brosteinsbelagte flater. Byrom T2 har også noen parkeringsplasser. Avgrensingen nord og sør i rommene defineres av bygninger, mens den i øst og vest er noe mer uklart da dette er retningen til bilveien.

Området T2 er noe mer benyttet som oppholdssted og møteplass enn området T3 på grunn av den sentrale plasseringen. Dette kommer også frem i barnetråkkregistreringen, der T2 er et favorittsted for mange og benyttes til flere ulike aktiviteter.

Bilde 55: Byrom T4.

Skolegården foran Nordby ungdomsskole er vurdert som et eget byrom (T4). Dette arealet er stort, åpent og består hovedsakelig av asfalterte flater, med innslag av ulike faste elementer som blant annet en volleyballbane, basketballkurver og sykkelstativ. Rommet avgrenses av bygninger og Trondheimsveien. En gang- og sykkelvei ligger parallelt med området og Trondheimsveien. Det samme gjør et gjerde med tre åpninger som gjør det mulig å komme inn på området.

Byrommet benyttes av skoleelever i skoletiden, i tillegg til flere barn og unge på fritiden. Dette på grunn av nærheten til ungdomshuset, og de faste elementene som innbyr til aktiviteter og lek. Elevene beskriver i barnetråkkregistreringen at de benytter området både om sommeren og om vinteren. Samtidig som de påpeker at de ønsker seg mer vegetasjon og grønne innslag i stedet for den nå dominerende asfalten.

P PARKERINGSPLASSER

I byromsanalysen er 13 små og store parkeringsplasser vurdert (P1-P13), og en også inkludert et tilgrensende område. På bakgrunn av kvalitetene og egenskapene er byrommene gruppert og vurdert med fire ulike beskrivelser. Arealene er i kommuneplanen sikret som *sentrumsformål* (P1 og P7, mens P11 er foreslått som nytt sentrumsformål), *tjenesteyting* (P2, P3, P6 og P10), *kollektivknutepunkt* (P4 og P5) og *kombinert bebyggelse og anleggsformål* (P8 og P9).

Bilde 56: Byrom P1.

De tre største parkeringsplassene (P1, P9 og P10) er alle asfalterte og oppfattes dominerende i forhold til omgivelsene. P1 ligger sentralt i tilknytning til Jessheim Storsenter, og grenser i tillegg til storsenteret også til en del boligbebyggelse. Under åpningstidene til Jessheim Storsenter er det alltid store mengder biler parkert her. Byrommet P9 ligger i tilknytning til COOP Obs! og rammes inn av flere høye bygninger. Vegetasjonen

som omkranser arealet skaper noe visuell skjerming av den dominerende grå flaten for de forbigående. I ytterkanten av planområdet er litt av parkeringsplassen til Jessheim videregående skole, P10, synlig. Parkeringsplassen avgrenses av Ringveien og en skråning med vegetasjon. Her er det i tillegg til parkeringsplasser for personbiler også holdt av et større areal for på- og avstigning på skolebussene. Området benyttes av mange biler i skoletiden, men er ellers stort sett tomt.

I barnetråkkregistreringen ble byrommene P1 og P9 markert som favorittområder. Her møter barna venner, sykler og skater. Flere av elevene ønsker seg butikker, kaféer, badeland eller mer vegetasjon og grønne omgivelser i stedet for disse parkeringsplassene.

Bilde 57: Byrom P3.

Flere parkeringsplasser i Jessheim sentrum ligger parallelt med bilveiene, og danner smale, avlange rom. Dette gjelder byrommene P2, P3 og P12, som alle ligger parallelt med Ringveien. Byrommene grenser i tillegg til større bygninger. P3 ligger

også i tilknytning til jernbanelinjen. Alle områdene har minimalt med vegetasjon, og asfaltflatene blir derfor det dominerende i byrommene. Det er ofte fult med biler på alle områdene, men noe mindre på P12 etter skoletid.

Ingen av disse byrommene ble fremhevet i barnetråkkregistreringen.

Bilde 58: Byrom P6.

Planområdet har flere mindre parkeringsplasser (P4, P5, P6, P8, P11 og P13) lokalisert i tilknytning til ulike målpunkter. Arealene er asfalterte, og mindre dominerende i landskapet enn de tidligere omtalte parkeringsplassene. Alle byrommene ligger i tilknytning til de store hovedveiene på Jessheim. P5 er bussterminalen på Jessheim, og gjelder kun for busser og taxier.

I barnetråkkregistreringene beskrev elevene at de ønsket en oppgradering av byrommet P5, da de opplever arealet som lite attraktivt.

Bilde 59: Byrom P7.

Byrommet P7 består i tillegg til en parkeringsplass, av et mindre grøntområde skilt fra parkeringsplassen av en bilvei. Grøntområdet er lite og rommer kun en sittegruppe og litt vegetasjon. En gangvei av grus krysser gjennom parken. Byrommet P7 avgrenses av Herredshuset og andre høye bygninger, en rundkjøring og topografien (nedoverbakken ned mot Trondheimsveien). Det lille parkområdet blir sjeldent benyttet til annet enn ferdsel, og på parkeringsplassen er det ofte mange biler parkert.

Heller ikke her har elevene gjort noen markeringer i barnetråkkregistreringen.

VEIER

Veiene innenfor planområdet lukkes fra siden fordi bebyggelsen er plassert tett inntil veien. Bygningene som omkranser veiene er ikke typisk veldig høye, men da landskapet ellers er ganske flatt, skjærer bygningen for utsikten og "lukker" dermed gaterommet. Det er derfor generelt dårlig sikt til sidene når man ferdes langs de større hovedveiene. I tillegg er sikten i kjøreretningen også noe begrenset, da veiene slynger seg gjennom Jessheim sentrum og Trondheimsveien har vekslende kupering. Man får lite inntrykk av omgivelsene og landskapet rundt Jessheim sentrum når man ferdes langs de store hovedveiene. Bildene 60 - 63 viser ulike utsnitt langs Trondheimsveien.

Bilde 60.

Bilde 61.

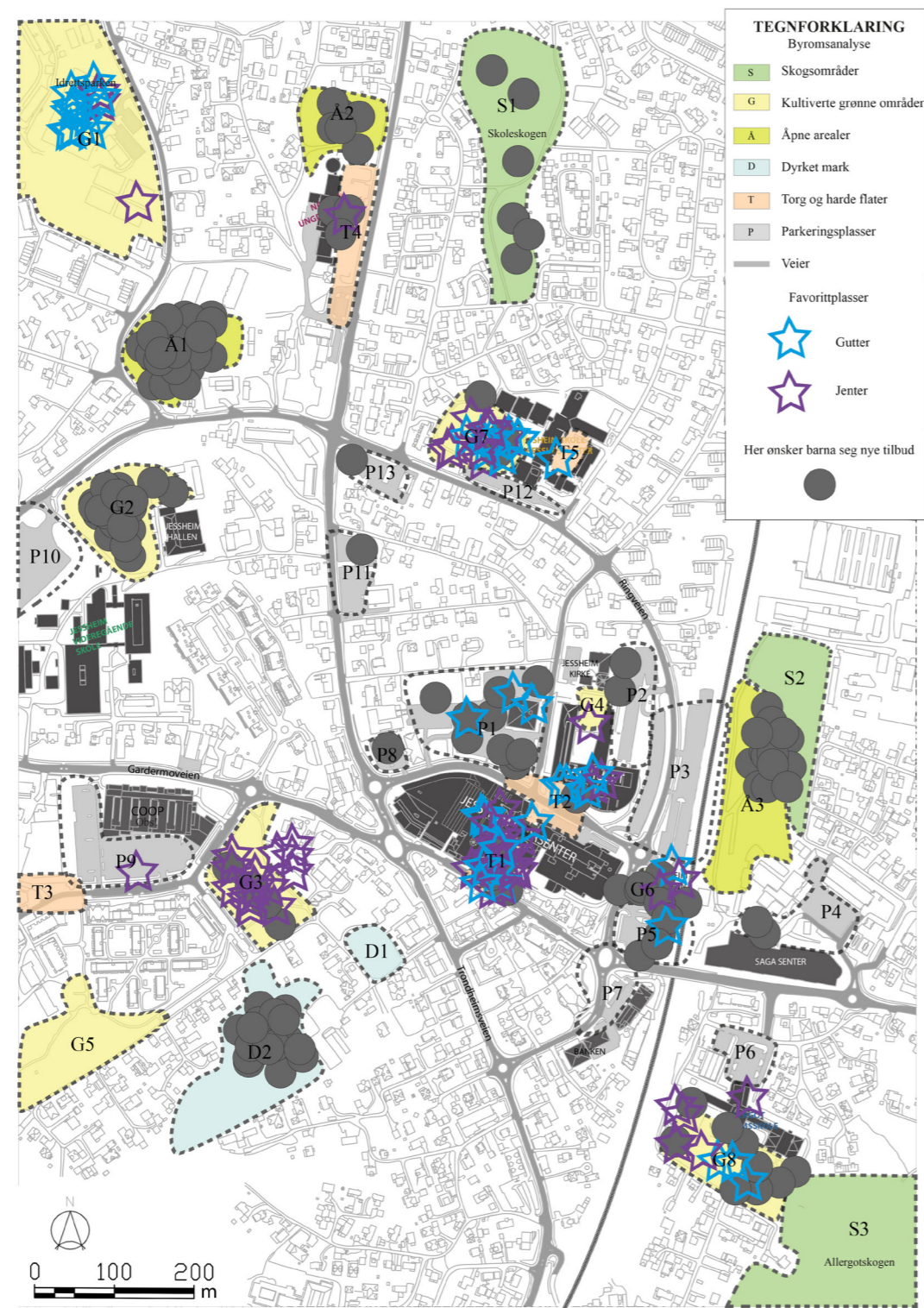
Bilde 62.

Bilde 63.

KOBLING TIL BARNETRÅKKENE

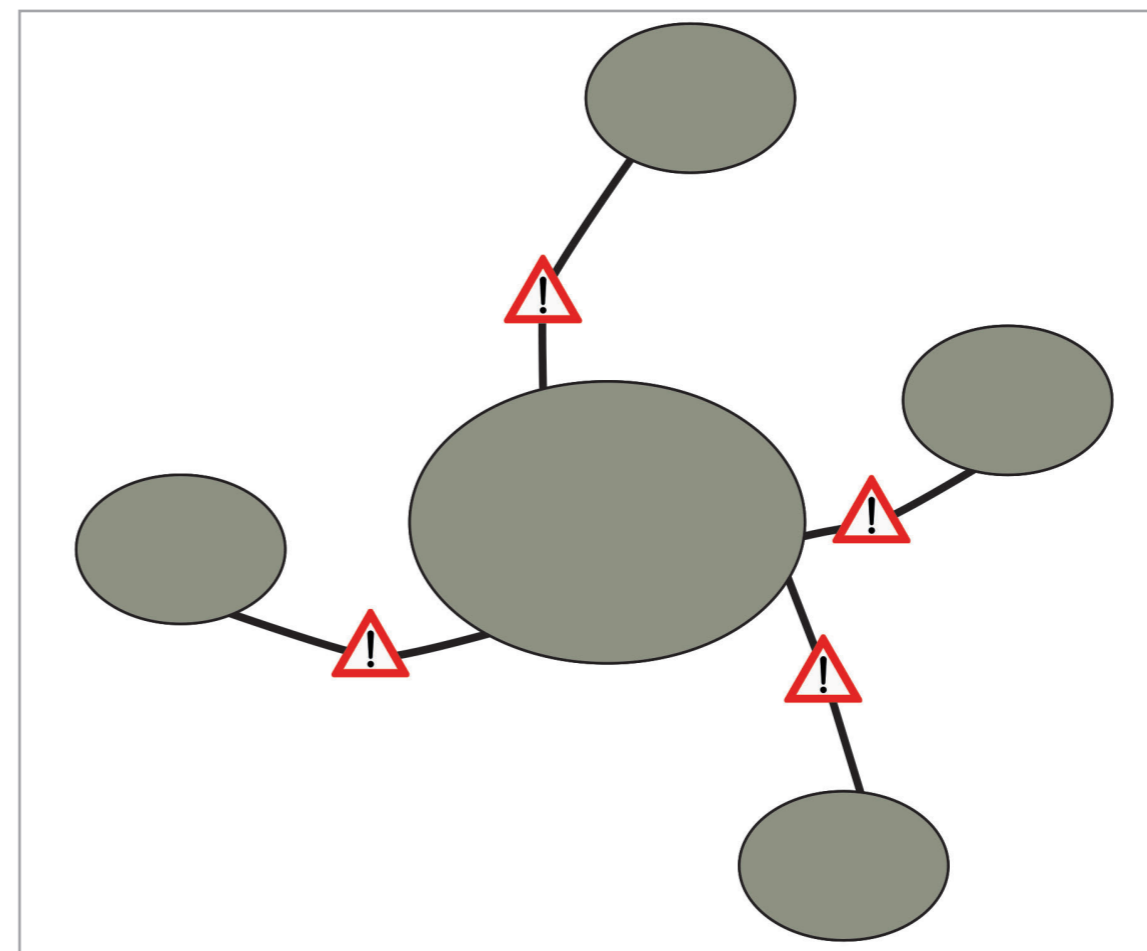
Noen byrom skiller seg ut som verdifulle for barn og unge, og innehar kvaliteter som er verdt og bevare. Andre byrom er mindre attraktive og blir mindre brukt, og burde derfor vurderes med tanke på nye utforminger og løsninger. Kartet i Figur 23 viser hvilke områder fra byromsanalysen som sammenfaller med favorittområdene til barn og unge, og også hvilke byrom som barna ønsker det skal skje en forandring på.

Figur 23.

Skjematisk oppsummering av analysene

Figur 24 viser en skjematisk fremstilling av dagens situasjon for barn og unge på Jessheim. De tre første punktene i oppsummeringen til høyre forklarer figuren.

Figur 24.

OPPSUMMERING DEL 2

Fra analysene tar jeg med meg følgende elementer inn i det videre arbeidet med å tilrettelegge for attraktive uteområder for barn og unge på Jessheim:

- En stor andel av ferdselen for barn og unge i Jessheim sentrum foregår langs hovedveiene, da det er få separate gang- og sykkelveier i området.
- Områdene og tilbudene barna benytter seg av på fritiden er spredt innenfor planområdet.
- Barna opplever flere steder som farlige og ubehagelige, og disse er lokalisert mellom de ulike områdene de benytter seg av på fritiden.
- Favorittområdene til barn og unge på Jessheim samsvarer ikke alltid med arealene de oppholder seg på i fritiden.
- Flere av de større, offentlig tilgjengelige arealene uten bebyggelse virker lite innbydende for barn og unge. De ønsker seg derfor at det gjøres forandringer der og at det etableres nye tilbud som de kan benytte seg av.
- For å kunne realisere enkelte av forslagene fra barna, kreves en omdisponering av arealer.

Del 3.
Forslag

STRATEGIER
FOR FREMTIDIG
BYUTVIKLING

Presentasjon av ulike overordnede strategier for planleggingen av Jessheim sentrum, hvor de ønskene og behovene barn og unge har til utearealene ivaretas.

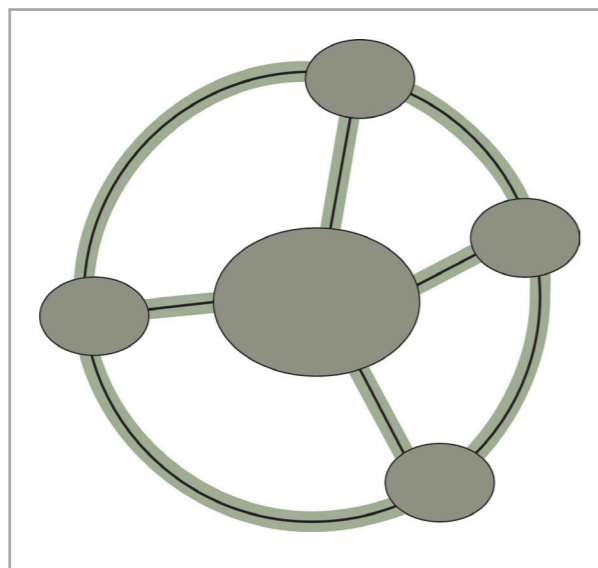
Bilde 64.

3.1 ULIKE ALTERNATIVER PÅ STRATEGIER

På bakgrunn av resultatene og vurderingene av analysene i del 2, samt inspirasjon fra litteraturstudiet i del 1, har jeg utarbeidet forslag på tre ulike strategier Ullensaker kommune kan velge som utgangspunkt når de planlegger den fremtidige byutviklingen av Jessheim sentrum. Alle tre strategiene ivaretar barn og unges interesser, og gir dem mulighet til å delta aktivt i de offentlige byrommene.

Den videre teksten presenterer de ulike strategiene og begrunner hvorfor de er aktuelle for byutviklingen på Jessheim sett i et barneperspektiv. I tillegg vurderes konsekvensene en eventuell innføring av de ulike strategiene vil ha å si for de fysiske omgivelsene på Jessheim. Hver strategi presenteres med eksempler på konkrete tiltak og løsninger. Til slutt tar jeg stilling til hvilken strategi jeg anbefaler kommunen å inkludere i deres videre arbeid med sentrumsutviklingen.

3.1.1 Strategi 1- Trygge ferdselsårer

Figur 25.

Strategien tar utgangspunkt i at planleggingen av uteromsstrukturen på Jessheim bygger videre på de prinsippene som allerede eksisterer i dag. Det vil si at de tilbudene og faste målpunktene som barn og unge benytter seg av i de sentrumsnære områdene, fortsetter å ligge spredt, og at også fremtidige ressurser brukes til å holde slike populære områder ved like. Strategien tar for seg de mellomrommene som oppstår mellom de ulike aktivitetsområdene som barn og unge allerede benytter seg av. Analysene viste at barna opplever strekningene mellom de ulike tilbudene og målpunktene som farlige og ubehagelige. Spørsmål som oppstår utfra funnene i analysene, og som denne strategien tar utgangspunkt i, blir da:

Hvordan skal barn og unge ferdes trygt og sikkert til og fra sine ønskede aktiviteter som i dag ligger spredt i Jessheim sentrum? Hvor bør forbindelsene lokaliseres for at barna skal benytte seg av dem?

En tilnærming til dette er *trygge og sikre ferdselsårer*, der all bevegelse skjer på de myke trafikantenes premisser og at deres sikkerhet blir ivaretatt på best mulig måte. Samtidig er det viktig at lokaliseringen av trygge ferdselsårer er plassert slik at det faller naturlig for barna å velge nettopp disse bevegelseslinjene, det vil si at de ikke medfører en stor omvei.

Barn og unge utvikler seg og lærer gjennom å erfare, men for at foreldre skal kunne tørre å slippe barna sine ut i trafikken på egenhånd, er det avhengig av at sikkerheten til barna blir ivaretatt. Barnetråkkregistreringene viste at mange barn og unge i dag ferdes langs de trafikkerte hovedveiene i Jessheim sentrum. Barna påpekte at dette er strekninger de opplever som farlige eller ubehagelige, hovedsakelig fordi de må ferdes i nær kontakt med motoriserte kjøretøy. For å oppmuntre barn og unge til å ferdes gående, syklende, med rulleskøyter eller skateboard, (altså at foreldre ikke må skyss barna sine rundt) må trafikklarene barna påpeker reduseres. Dette kan gjøres ved konkrete tiltak på hvert enkelt område

elevene opplever som farlige, som for eksempel å plassere ut trafikklys som sørger for at bilistene stopper for myke trafikanter som vil over veien. Men barna må fortsatt ferdes i nærheten av de motoriserte kjøretøyene, så selv om slike tiltak løser problemene på ett område, hindrer det ikke at det oppstår nye farlige situasjoner på andre områder. En annen løsning for å redusere trafikklarene er derfor å etablere trygge ferdselsmuligheter for de myke trafikantene separat fra den motoriserte trafikken. På denne måten unngår man at det oppstår farlige situasjoner mellom myke trafikanter og motoriserte kjøretøy.

FORDELER OG ULEMPER MED STRATEGIEN

Separate gang- og sykkelveier vil gi alle myke trafikanter, ikke bare barn og unge, sikrere ferdselsmuligheter og forhåpentligvis også føre til at flere velger å benytte seg av disse. Topografien på Jessheim er relativt flat, noe som taler for at mange kan benytte seg av sykkelen når de ferdes rundt. Men det forutsetter at det er tilrettelagt med tanke på sikkerhet og trivsel. Separate gang- og sykkelveier kan med fordel utformes med vegetasjon og beplantning, noe som skaper trivsel for de som beveger seg, samtidig som ferdselsåren blir et grønt, visuelt innslag i omgivelsene. Et langt, smalt vegetasjonsbelte er i tillegg positivt for det biologiske mangfoldet.

For at slike gang- og sykkelveier skal fungere etter sin hensikt, er det viktig at de er lagt mellom de målpunktene folk benytter seg av. Gang- og sykkelveien må ikke være en omvei i forhold til bilveien, for da velger de myke trafikantene å bevege seg langs bilveien i stedet. Det er i tillegg viktig med godt vedlikehold, samt at strekningene er godt opplyste. For at sikkerheten til de som ferdes langs gang- og sykkelveiene skal ivaretas på best mulig måte, bør strekninger med store mengder ferdsel ha en form for adskillelse mellom gående og syklende, eller midtstripe som skiller ferdselen i de ulike retningene fra hverandre. Dette kan være vanskelig å gjennomføre på grunn av et større arealbehov.

Etableringen av gang- og sykkelveier separat fra de øvrige bilveiene medfører at flere arealer må settes av til ferdselsformål, i motsetning til om gangveiene ble anlagt parallelt med bilveiene. Det er viktig å ivareta sikkerheten til myke trafikanter i krysningspunktene mellom gang- og sykkelveier og bilveier, og på områder der motoriserte kjøretøy og myke trafikanter henvises til å ferdes på de samme arealene.

Bilde 65: Et trygt og sikkert alternativ, der all ferdsel skjer på myke trafikanters premisser, og hvor det ikke er lov med motorkjøretøy.

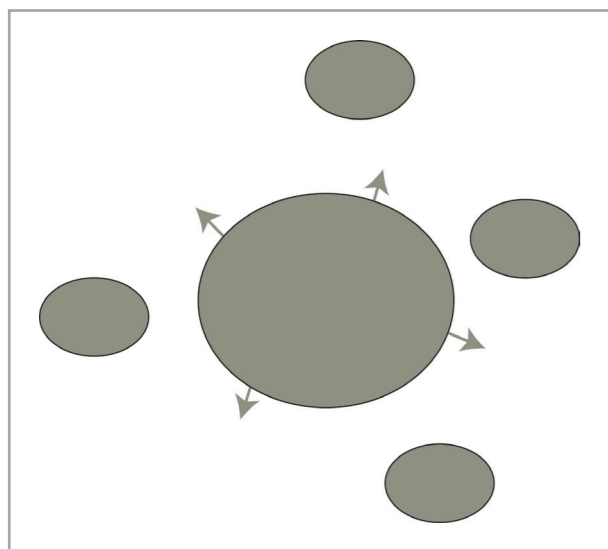

Bilde 66: Planskiltet kryss som skiller ferdselen til myke og motoriserte trafikkgrupper ivaretar sikkerheten på en god måte.

Bilde 67: Der gang- og sykkelveien ligger parallelt med bilveien kan vegetasjon benyttes for å skille de myke trafikantene fra de motoriserte.

3.1.2 Strategi 2 – Tyngde i sentrum samtidig som de perifere områdene bevares

Figur 26.

Analysene i del 2 viste at barn og unge på Jessheim ønsker å oppholde seg i sentrumskjernen på fritiden, og at arealene rundt storsenteret er blant deres favorittområder. I tillegg setter barna pris på de aktivitetstilbudene som i dag eksisterer spredt rundt i ytterområdene, da aktivitetsmulighetene her er svært forskjellige fra de i sentrumskjernen. I de perifere områdene er det store arealer og tilrettelagt for ballspill, mens arealene i sentrumskjernen er mindre og lite tilrettelagte for lek, noe som stiller større krav til kreativitet. Spørsmål en kan stille seg etter disse funnene og som var grunnleggende for utarbeidelsen av denne strategien, er:

Hvordan tilrettelegge for og imøtekomme barn og unges ønske om mer deltakelse i utearealene i sentrumskjernen? Hvordan opprettholde de eksisterende tilbudene av ulike fritidsaktiviteter barn på Jessheim har?

En løsning kan være at tyngden av utviklingen legges til sentrumskjernen, og at det samtidig brukes nødvendige ressurser på å bevare de allerede eksisterende og populære, perifere områdene. Denne strategien har hovedfokus på å utvikle og å gjøre utearealene i sentrumskjernen av Jessheim attraktive, inviterende og imøtekommende for barn og unge. I tillegg må de kvalitetene og tilbudene som allerede eksisterer for barn og unge i dag, men som ligger mer spredt innenfor planområdet, også bevares og utvikles i takt med etterspørselen og behovet.

I barnetråkkregistreringene ble fritidsaktivitetene lokalisert både i sentrumskjernen av Jessheim, og på de mer perifere arealene av planområdet. Det samme gjelder hvilke områder barna anser som sine favorittområder, og på hvilke arealer barna ønsker at det skal etableres nye tilbud. Dette viser at barn og unge på Jessheim ønsker et variert tilbud av aktiviteter og oppholdsarealer, og at det kan aksepteres en viss avstand mellom disse målpunktene.

Offentlige tilgjengelige utearealer sentrumsnært er sjelden statiske, men heller dynamiske og multifunksjonelle. Det vil si at bruken av arealene varierer ut fra hvilke aktiviteter som utøves og hvem som oppholder seg der, noe som varierer med vær, vind og tid på døgnet. Tilstedeværelse av barn og unge i sentrumsområder er med på å skape attraktive og livlige gater, som igjen også tiltrekker andre ulike aldersgrupper. Som planleggere er det viktig å huske på at barn og unge er kreative i sin lek og bruk av utearealer, og at de ikke alltid er avhengige av at det er tilrettelagt for en spesiell aktivitet for at de skal ønske å oppholde seg der.

FORDELER OG ULEMPER MED STRATEGIEN

En av fordelene med å utvikle sentrumskjernen, og samtidig bevare de populære ytterområdene, er at Jessheim kan fortsette å tilby barn og unge de kvalitetene som allerede eksisterer i dag (som for eksempel Idrettsparken) og samtidig imøtekomme barnas ønsker om å bli mer delaktige og inkluderte i fellesskapet i sentrumskjernen. Ved at ytterområdene gir andre tilbud til aktiviteter enn det de offentlige sentrumsområdene vil gjøre, medfører ikke denne strategien at ytterområdene blir utkonkurrert av sentrum. Barn og unge får et bredere tilbud av fritidsaktiviteter, og valget rundt hvilke arealer barna skal oppholde seg på, avhenger av hvilken aktivitet de ønsker å utføre.

En slik utnyttning av arealene gjør at vi unngår konflikter mellom ulike brukergrupper; som for eksempel at barn spiller ball der andre vil sitte i fred og nyte en kaffekopp.

Ved at tilbudene rettet mot barn og unge fortsatt vil være lokalisert spredt innenfor planområdet, vil trafikken av de motoriserte kjøretøyene mellom de ulike målpunktene fortsette å påvirke barnas ferdselsmuligheter og grad av sikkerhet. Det bør derfor iverksettes tiltak for å ivareta barnas muligheter til å ferdes trygt og sikkert, som for eksempel å integrere gang- og sykkelveier separat fra den motoriserte trafikken som presentert i strategi 1. En annen måte å tilrettelegge for ferdselen til de myke trafikantene på, er å utforme enkelte arealer etter *shared space-prinsippet*. Det vil si at alle trafikkgruppene ferdes på det samme arealet, der biltrafikken beveger seg langsomt og på de myke trafikantenes premisser. En slik utforming er aktuelt der andelen av myke trafikanter er høy, for eksempel på arealene nær Jessheim Storsenter.

Bilde 68: Barn leker i urbane områder og skaper dynamiske utearealer.

Bilde 70: Noen aktiviteter er mer arealkrevende enn andre, som for eksempel fotball.

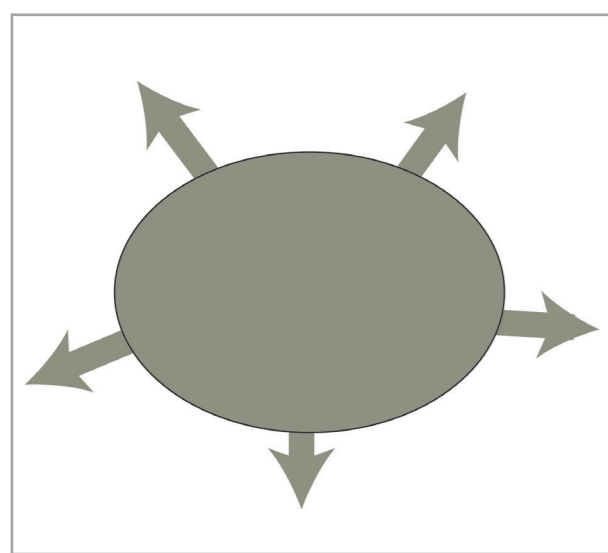

Bilde 69: Barn og unge ønsker å være en del av det urbane miljøet, og ikke bare utføre sine aktiviteter på områder som er utformet spesielt med tanke på lek.

Bilde 71: En gate med shared space-utforming. Myke trafikanter og motoriserte kjøretøy beveger seg på det samme arealet.

3.1.3 Strategi 3- Kompakt sentrumskerne

Figur 27.

Denne strategien tar utgangspunkt i de samme spørsmålene som ble stilt innledningsvis i strategi 2, men presenterer en annen tilnærming til løsning.

Hvordan tilrettelegge for og imøtekomme barn og unges ønske om mer deltakelse i utearealene i sentrumskjernen? Hvordan opprettholde de eksisterende tilbudene av ulike fritidsaktiviteter barn på Jessheim har?

Det foreslås en offensiv strategi der alle offentlige tilbud lokaliseres sammen i en større, kompakt sentrumskerne. Det vil si at alle målpunktene folk benytter seg av, uavhengig av alder og kjønn, havner innenfor et begrenset område og at det

dermed blir korte avstander mellom de ulike tilbudene. Ved å legge alle ressursene og tilbudene til sentrumskjernen, flyttes aktivitetstilbudene som i dag eksisterer i ytterområdene, inn til en større sentrumskerne, og aktivitetene i ytterområdene forsvinner.

Alle aktiviteter finner sted i sentrumskjernen, og boligområder omgir sentrumsfunksjonene på alle kanter. Da det ikke lenger er behov for bevegelseslinjer på tvers av ytterpunkter, vil alle ferdselsårer gå direkte inn og ut mellom boligområdene og det sentrerte sentrumsområdet. Og fordi alle sentrumsfunksjonene utgjør en kompakt kjerne, er det ikke nødvendig med motoriserte kjøretøy innenfor sentrumsområdet (med unntak av varetransport), og biltrafikken kan derfor ledes rundt i ytterkant av sentrumskjernen.

FORDELER OG ULEMPER MED STRATEGIEN

Analysene i del 2 viser at de områdene og veistrekningene elevene som deltok i barnetråkkregistreringen opplever som farlige og utrygge, er lokalisert mellom de ulike faste målpunktene til barn og unge på Jessheim. Farene er også markert mellom ulike arealer barna benytter seg av på fritiden og mellom arealer barna ser på som sine favorittområder. Ved å plassere alle disse målpunktene, fritidsaktivitetsarealene

og favorittområdene innenfor en kompakt sentrumskerne, vil farene som i dag eksisterer i "mellomrommene", forsvinne derfra og ikke lenger skape hindringer og ubehag for barn og unge når de ferdes mellom de ulike aktivitetene. Ved å planlegge den fremtidige sentrumsutviklingen etter en slik strategi, unngår man også den typiske utviklingen der utearealer som er tilpasset barn og unge ligger spredt med lange avstander i mellom.

Fordeler med slike kompakte sentrumskjerner er at alle tilbud og målpunkter blir lett tilgjengelige innenfor et begrenset område, og at personer i alle aldre trekkes mot det samme området. Det legges godt til rette for å skape tilhørighet og et fellesskap blant de som ferdes og oppholder seg i sentrumskjernen. Et byrom med mye aktivitet og bevegelse, og som kontinuerlig er under forandring på grunn av innholdet i rommet, tiltrekker seg enda flere mennesker. Liv skaper liv.

Det at alle funksjonene blir samlet så kompakt, kan også være negativt hvis sentrumsområdene blir opplevd som noe "overfylte". Det må derfor vurderes om det er nok arealer generelt til å gjennomføre en slik løsning. Planleggere må i tillegg til sentrumsfunksjonene ta hensyn til at innbyggerne og besøkende har behov for utearealer i ulike størrelser og med gode lysforhold, og at

ikke all aktivitet og alle tilbud bare skal foregå inne på store kjøpesentra. For å få plass til alle de ønskede funksjonene innenfor ett og samme sentrumsområde, og samtidig opprettholde gode og attraktive utearealer, betyr dette at sentrumskjernen vil få en større utstrekning enn det den har i dag.

Fraværet av motoriserte kjøretøy i sentrumskjernen fører til at det blir tryggere å ferdes og oppholde seg på utearealene, noe som blant annet taler for flere aktivitets- og oppholdsmuligheter for barn og unge. Det kan også føre til at flere velger å benytte seg av sykkelen som fremkomstmiddel fremfor bilen, da sykkelen kan benyttes helt inn i sentrumskjernen og det ønskede målpunktet. Kjører man bil, må man parkere den i utkanten av sentrum, og deretter gå inn til de ulike funksjonene. Dersom en løsning med en helt bilfri sentrumskerne ikke lar seg gjennomføre, er det tidligere omtalte shared space-prinsippet også en aktuell løsning.

Det at en slik kompakt sentrumskerne gjør at det blir minimalt med aktiviteter i ytterpunktene, kan føre til at de farene og ubehagelige områdene som barna i dag opplever mellom de ulike målpunktene og aktivitetsområdene, forflytter seg og i stedet inntreffer mellom hjemmet og et ønsket målpunkt som nå ligger i sentrumskjernen. Dette er uheldig

fordi det kan medføre at i stedet for å utføre aktivitetene og være fysisk aktive, velger barna å oppholde seg hjemme og kanskje også innendørs, fordi de prioriterer å unngå farene. Eller at foreldre føler de må skyss barna sine frem og tilbake til de ulike aktivitetene, for at barna deres skal kunne føle seg trygge.

Byutvikling basert på en strategi som dette gjør at sentrumsområdene blir ekstra dynamiske, på grunn av den store variasjonen av aktiviteter og sammensetning av folkegrupper som oppholder seg og ferdes der. De omkringliggende områdene derimot blir mer statiske, fordi all aktiviteten med unntak av ferdselen på disse arealene forsvinner.

Bilde 72: Illustrasjon av et kompakt sentrumsområde omgitt av boligbebyggelse.

Avslutning strategier

Jeg har nå vurdert de tre forslagene på strategier, og sett de i sammenheng med både hvilke forutsetninger Jessheim har for en fremtidig byutvikling og hvilke ønsker og behov barn og unge har til de offentlig tilgjengelige utearealene. Dette vil jeg nå bruke videre i en drøfting og anbefaling til hvilke(n) strategi(er) og idè(er) jeg mener kommunen vil dra nytte av i sin planlegging og som vil styrke resultatet.

3.2 DRØFTING OG ANBEFALING TIL VALG AV STRATEGI

Med bakgrunn i vurderingen av de tre strategiene, følger her en drøfting av de ulike alternativene og deretter en anbefaling for den fremtidige byutviklingen på Jessheim.

3.2.1 Drøfting

En fordel med strategi 1 sammenliknet med de to andre strategiene er at barn og unge på Jessheim her får muligheten til å ferdes trygt og sikkert mellom de ønskede aktivitetsområdene og målpunktene. De vil dermed unngå de trafikkfarene som de opplever i dag i forbindelse med ferdsel tett innpå de motoriserte kjøretøyene. Ved å inkludere planskilte kryss mellom gang- og sykkelveier og øvrig veisystem vil sikkerhetsfølelsen og trygghetsfølelsen ivaretas. En annen fordel med strategi 1 er at eksisterende og fortsatt ønskede aktivitetstilbud for barn og unge kan opprettholdes.

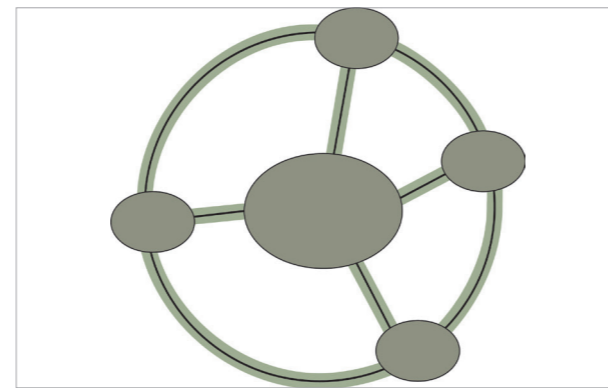
Strategi 1 har en ulempe sammenliknet med de to andre. Den tar kun for seg ferdselen, og vektlegger ikke utviklingen av nye tilbud. I barnetråkkregistreringen kommer det fram at barna også har nye tilbud på ønskelisten.

En annen ulempe med denne strategien er arealbruken. Da målet med trygge ferdselsårer er å holde ferdselsårene til de myke trafikantene helt adskilt fra de motoriserte kjøretøyene, for

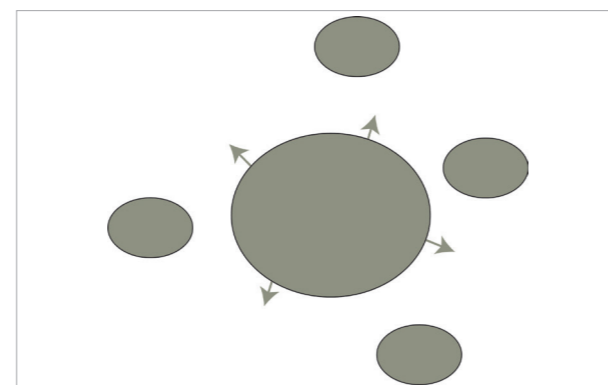
eksempel ved å føre gang- og sykkelveien gjennom etablerte boligfelt, kreves det større arealbruk avsatt til dette formålet i denne strategien sammenliknet med både strategi 2 og 3. I strategi 2 er situasjonen som i dag, det vil si at gang- og sykkelveiene ligger parallelt med bilveiene, og nødvendigvis ikke krever så stor arealutvidelse. I strategi 3 blir behovet for ferdselsårer langt mindre da avstandene mellom målpunktene blir kortere.

Sammenlikner vi strategi 2 med strategi 3 er fordelene her at områdene som barna trives på i dag bevares og de vil fortsatt ha de samme tilbudene i ytterområdene. Fordelen med strategi 2 framfor strategi 1 er at variasjonen av tilbud og tilretteleggingen for barn og unges deltakelse i sentrumskjernen øker. Allsidigheten totalt blir større da plasskrevende aktiviteter ivaretas samtidig som det blir flere tilbud i sentrum, slik barna har ønsket.

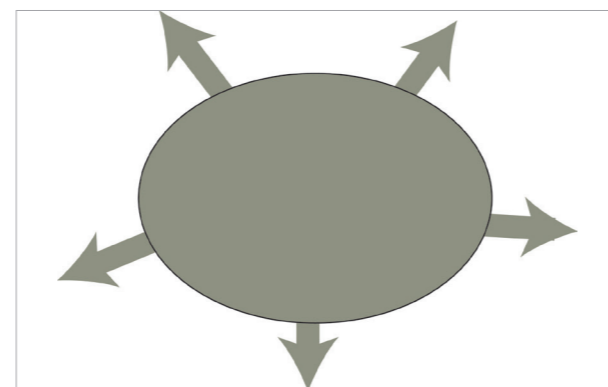
Ulempen med strategi 2 er at det fortsatt er avstand mellom tilbudene i sentrumskjernen og de andre målpunktene. Dette krever forflytning, uten at det i denne strategien er lagt vekt på trygge ferdselsårer. Strategi 3 samler alle aktivitetstilbudene og målpunktene i en større sentrumskjerne og har derfor ikke samme problemet med avstand.

Figur 28: Strategi 1 - Trygge ferdselsårer

Figur 29: Strategi 2 - Tyngde i sentrum samtidig som de perifere områdene bevares.

Figur 30: Strategi 3 - Kompakt sentrumskjerne

3.2.2 Anbefaling til valg av strategi

Barn og unge ønsker å oppholde seg både i selve sentrumskjernen på Jessheim og i områdene rundt, men oppfatter flere av strekningene mellom disse områdene som farlige og ubehagelige med tanke på egen sikkerhet. I tillegg savner barna flere tilbud de kan benytte seg av på fritiden.

Min anbefaling til valg av overordnet strategi som grunnlag for den fremtidige byutviklingen på Jessheim, er en kombinasjon av strategi 1 og strategi 2. Med det mener jeg at den videre planleggingen bør ha fokus på å etablere trygge ferdselsårer mellom barnas ulike aktivitetsområder, samtidig som det bør brukes ressurser på å utvikle sentrumskjernen og bevare og vedlikeholde de eksisterende populære arealene i ytterkant av sentrum. Denne anbefalingen er forankret i resultatene fra analysearbeidet i tillegg til den omtalte litteraturen i del 1 av denne oppgaven. Ved å legge disse strategiene til grunn for en videre planlegging av sentrumsutviklingen på Jessheim, viser Ullensaker kommune at de inkluderer et barneperspektiv i sin planlegging.

Begrunnelsen for at strategi 3 ikke er aktuell er at det er et plasskrevende alternativ. Sentrumsområdet vil bli kompakt, samtidig som det vil få en større geografisk utstrekning. Strategien vil bygge på at alle offentlige sentrumsfunksjoner og aktivitetstilbud samles. Det innebærer at fotballbaner, skøytebaner og andre plasskrevende aktiviteter må inn i sentrumskjernen. Dette er lite aktuelt slik Jessheim sentrum er i dag, med tanke på innbyggertall og størrelse.

MULIGHET

På Jessheim er det med god planlegging muligheter for å anlegge gang- og sykkelveier i de omkringliggende boligområdene rundt sentrum, men det krever at enkelte private og offentlige arealer omdisponeres. Slike gang- og sykkelveier vil være til nytte for alle aldersgrupper, ikke bare de unge.

Både de sentrale og de perifere områdene er populære blant barn og unge. Dette fordi arealene tilbyr ulike former og muligheter for aktiviteter. I sentrumskjernen opplever barn og unge at de er

en del av fellesskapet og det urbane miljøet. Ved å inkludere og legge til rette for barn og unges deltakelse på de offentlige utearealene i Jessheim sentrum, skapes et mer levende og dynamisk sentrumsområde, noe som gjør at arealene blir mer attraktive også for andre aldersgrupper.

Bevaringen og vedlikeholdet av ytterområdene sørger for at barn og unge også får tilfredsstilt sine ønsker om å utøve mer plasskrevende aktiviteter.

I tillegg bør planleggingen også ta hensyn til de nye forslagene som gikk igjen hos flere av elevene som deltok i barnetråkkregistreringen. At mange barn kommer med de samme ønskene betyr at det er verdt å ta hensyn til disse.

3.2.3 Kartskisse med forslag

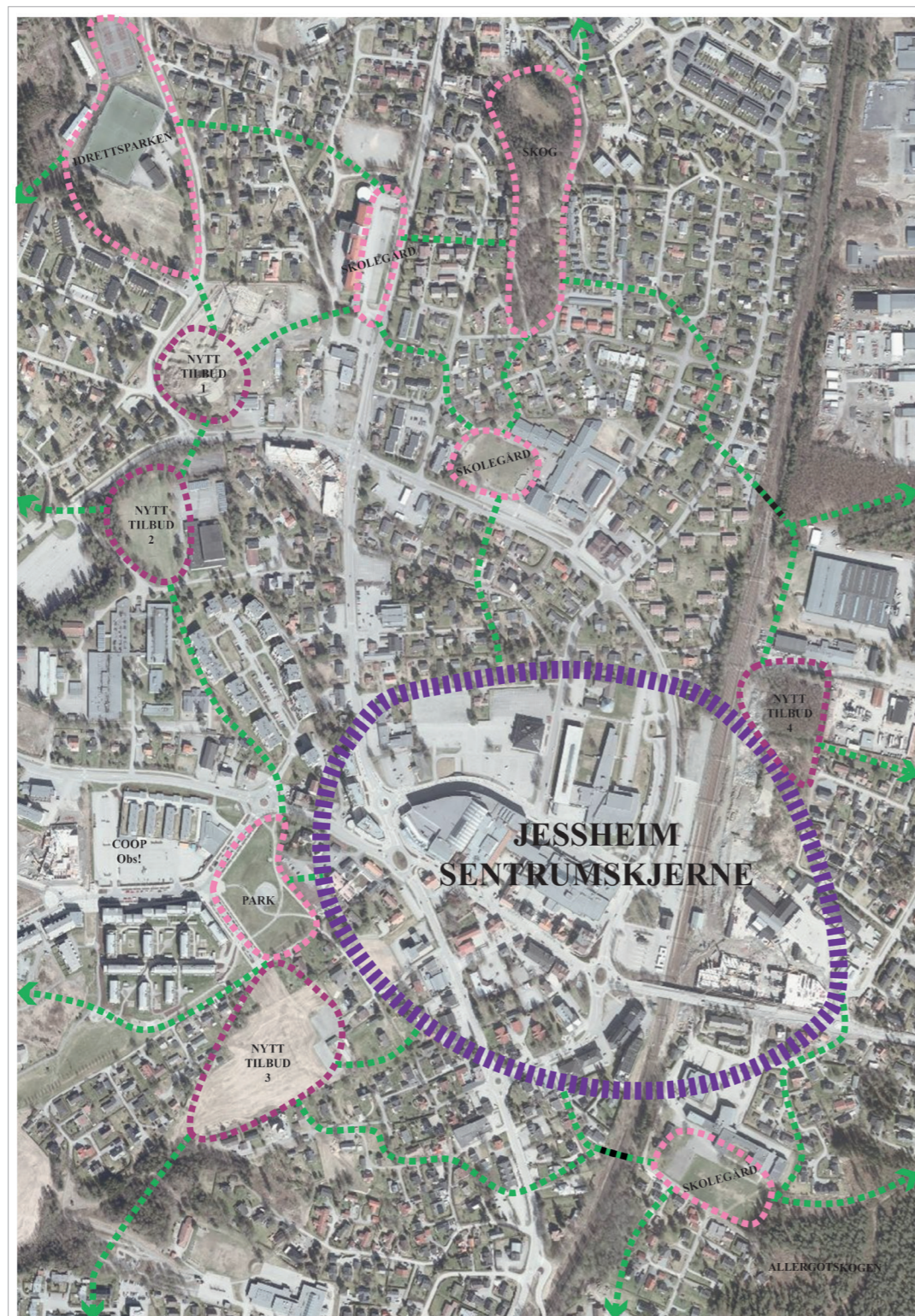
Områdene jeg anbefaler Ullensaker kommune å ha fokus på ut fra kunnskapen jeg har tilegnet meg gjennom arbeidet med denne oppgaven er:

- Jessheim sentrumskjeerne.
- Skolegårdene.
- Skogsområdet nord for Jessheim skole og ressurscenter.
- Idrettsparken.
- Parkområdet ved COOP Obs!.
- Nye tilbud (1-4), basert på forslagene elevene som deltok i barnetråkkregistreringen hadde.

Viktige tiltak i tillegg til disse konkrete områdene er:

- Gang- og sykkelveier
- Gang- og sykkelveibroer

Kartskissen illustrerer lokaliseringen av disse områdene og tiltakene. I den påfølgende teksten utdyper jeg hva jeg mener bør prioriteres på de ulike områdene som er markert.

Figur 31.

■■■■ JESSHEIM SENTRUMSKJERNE

Det markerte området illustrerer en mulig avgrensning av en fremtidig indre sentrumskjeerne på Jessheim. Den inkluderer Jessheim Storsenter, Rådhuset, Kulturhuset og Saga Senter. I tillegg er også Jessheim stasjon med bussterminal innenfor sentrumskjeernen, noe som resulterer i at de som velger å reise kollektivt til Jessheim, havner midt i kjernen av byen med en gang de kommer. Dette gjør det mer attraktivt å benytte seg av kollektive transportmidler.

Bakgrunnen for markeringen er at det her foreslås å konsentrere fremtidige etableringer av sentrumsfunksjoner innenfor dette arealet, slik at en markant indre sentrumsstruktur på Jessheim opprettholdes. Forskjellen fra den tidligere markerte sentrumskjeernen (se Figur 4 side 33) er at denne sentrumskjeernen også strekker seg over på østsiden av jernbanelinjen, noe som samsvarer med kommunens mål om å styrke sentrumsområdet i denne retningen.

For å imøtekomme barnas ønsker og behov innenfor sentrumskjeernen, må det i takt med oppføringen av nye bygninger også legges til rette for offentlige utearealer som inviterer barn, unge og andre aldersgrupper til å oppholde seg der. Barna ønsker seg flere butikker, kaféer og grøntområder i sentrumskjeernen. Stedsanalysen fremhevet to allerede eksisterende torg innenfor avgrensningen

som med sine kvaliteter og tilbud er attraktive for alle aldersgrupper. Disse bør bevares.

I dag opptar parkeringsplasser store arealer i sentrumskjeernen. En del av disse arealene kan frigjøres ved at det legges parkeringsplasser i flere plan.

Forslaget legger opp til at all ferdsel innenfor markeringen skal foregå på de myke trafikantenes premisser, og at store deler av den motoriserte trafikken legges utenfor sentrumskjeernen.

■■■ SKOLEGÅRDENE

De tre skolegårdene innenfor planområdet er populære områder for barn og unge som oppholder seg der både i skoletiden og på fritiden. Barna forteller at de allerede utøver en del aktiviteter her, men at de også ønsker seg enkelte forandringer og forbedringer. De ønsker seg bedre tilrettelegging for ballspill ved Jessheim skole og ressurscenter og Allergot ungdomsskole. Ved Nordby ungdomsskole ønsker de seg et grønnere uttrykk ved å inkludere mer vegetasjon.

Dette er ønsker som enkelt kan imøtekommes, og som hverken krever mye ressurser eller lang planlegging. Jevnlige vedlikeholdsarbeid er nødvendig for at kvalitetene og tilbudene på disse områdene skal opprettholdes.

■■■ SKOGSOMRÅDET NORD FOR JESSHEIM ■■■ SKOLE OG RESSURSSENTER

Skogspartiet nord i planområdet blir benyttet av barn og unge både som en trygg ferdselsåre og for opphold og lek. Det er viktig å ta vare på de kvalitetene og det særpreget dette området har i forhold til omgivelsene. Her gis barn og unge mulighet til å ha kontakt med naturen selv inne i mer tettbebygde områder.

Barna ønsker at det tilrettelegges for muligheten til å utøve ulike ballspill innenfor dette området. Nærheten til både skolegården på Jessheim skole og ressurscenter og Idrettsparken, som begge tilbyr ulike ballidretter, taler imot at de særegne kvalitetene dette skogsområdet har skal forsvinne på bekostning av mer ballspill. Ved å etablere trygge gang- og sykkelforbindelser til Idrettsparken og Jessheim skole og ressurscenter, slik som kartskissen viser, kan barna bevege seg dit dersom de ønsker å spille ball.

Opprettholdelse av kvalitetene i skogspartiet er avhengig av at det ikke utøves hærverk eller forsøpling i området. Den slyngende, asfalterte gang- og sykkelveien gjennom området setter krav til vedlikehold. Det må i tillegg sørges for at det er belysning etter at det har blitt mørkt for å ivareta tryggheten.

■■■ IDRETTSPARKEN

Dette er et svært populært område som er mye besøkt av barn og unge på Jessheim. Det er tilrettelagt for ballspill både sommer og vinter, samt skøytemuligheter om vinteren. Mange barn fremhever dette som et av sine favorittområder, og ingen har kommet med forslag til forandringer eller forbedringer av området. Det er derfor viktig at dette arealet med sine kvaliteter bevares, noe kommunen har gjort i sin plan ved å avsette det til formålet grønnstruktur.

■■■ PARKOMRÅDET VED COOP OBS!

Parken vest for Jessheim Storsenter som ligger i tilknytning til COOP Obs! ble markert av mange jenter som et av deres favorittområder. Dette ble gjort selv om ingen markerte at de benytter seg av den på fritiden. Årsaken her kan være at området ligger litt i utkanten av sentrumskjernen, samt på "feil" side av sentrum i forhold til nærmiljøet til elevene. Det er viktig å ta vare på denne parken ut fra barnas ønsker om grøntområder, og å gjøre den mer tilgjengelig ved å planlegge trygge ferdselsårer. Parken er forholdsvis stor slik at det kan inkluderes flere tilbud eller elementer der uten at de eksisterende kvalitetene forsvinner. Barna ønsker seg for eksempel et vannspeil.

■■■ NYTT TILBUD 1

Arealet *Nytt tilbud 1* er markert fordi elevene som deltok i barnetråkkregistreringen kom med mange nye forslag på hva dette området kan ha av tilbud. Grunnen til at så mange elever plasserte et av forslagene sine her, kan være fordi arealet så "tomt" ut på kartet som ble benyttet i registreringen. Stedsanalysen derimot viser at dette er et anleggsområde med leilighetskompleks under utbygging.

I kommuneplanen er det omtalte arealet avsatt til kombinert bebyggelse og anleggsformål. Dette fører til at det er vanskelig å imøtekomme barnas ønsker om å etablere nye tilbud som de kan benytte seg av på dette arealet. Men på grunn av at området ligger mellom Idrettsparken og sentrumskjernen, bør det legges til rette for en offentlig gang- og sykkelvei gjennom området, slik at barn og unge kan ferdes trygt og sikkert mellom sine populære målpunkt.

Barna ønsket varierte aktivitetstilbud eller et badeland, noe som går igjen som forslag på flere områder. På grunn av den allerede påbegynte utbyggingen kan ikke disse ønskene realiseres her, og må derfor vurderes et annet sted innenfor planområdet.

■■■ NYTT TILBUD 2

Dette området ble i stedsanalysen beskrevet som åpent og litt bortgjemt, og at det blir lite brukt. Barn og unge benytter seg av Jessheimhallen like ved, men ingen har fremhevet dette utearealet som attraktivt gjennom barnetråkkregistreringen. I stedet kom barna med mange nye forslag knyttet til nye tilbud her. Barna ønsker seg også her et badeland og ulike former for aktivitetsparker. På dette arealet er det større mulighet for å vurdere plassering av ett av de nevnte forslagene, da det ikke eksisterer andre utbyggingsplaner her. Det vil heller ikke gå utover spesielle bevaringsverdige kvaliteter. I kommuneplanen er arealet avsatt til grønnstruktur.

■■■ NYTT TILBUD 3

Arealet innenfor denne avgrensningen er i dag dyrket mark, men i byplanen er det foreslått til fremtidig boligbebyggelse. Elevene i barnetråkkregistreringen kom med nye forslag til utnyttelse av dette arealet. De ønsker seg også her et badeland, ulike former for aktivitetsparker eller et grøntområde. Den allerede så populære parken i tilknytning til COOP Obs! grenser til dette arealet, og gjør at behovet for enda et grøntdrag innenfor denne delen av planområdet er mindre. Forslagene om badeland eller aktivitetspark kan her heller vurderes opp mot kommunens forslag til

flere boliger. Dersom det likevel blir flere boliger, gjelder samme argumentet her som på arealet *Nytt tilbud 1*. Det vil si at det må etableres en offentlig tilgjengelig gang- og sykkelvei gjennom området, slik at det sikres trygge ferdselsmuligheter for barn og unge.

■■■ NYTT TILBUD 4

Området *Nytt tilbud 4* er i kommuneplanen avsatt til sentrumsformål. Stedsanalysen viste at området i dag består av en tett løvskog, og at det ikke foregår noen aktivitet der. Elevene i barnetråkkregistreringen så muligheten til å plassere flere av sine ønsker om nye tilbud her. De ønsker seg for eksempel et tilrettelagt område for ballspill, et badeland, en aktivitetspark eller generelt bare en oppgradering fra slik det er i dag. Det at området ikke blir benyttet i dag, taler for å etablere et nytt tilbud her. Forslaget fra barna om et badeland kan for eksempel samsvare med kommunens ønske om sentrumsfunksjoner.

■■■ GANG- OG SYKKELVEIER

På kartskissen har jeg kommet med et overordnet forslag på trasévalg for gang- og sykkelveier, separat fra den øvrige trafikken. Det er viktig å påpeke at markeringen kun er et forslag, og at det ikke er vurdert i detalj. Traséene som er markert, vil gi myke trafikanter, deriblant barn og unge, gode muligheter til å ferdes trygt og sikkert mellom sine ønskede målpunkter. Det foreslåtte gang- og sykkelveinettet vil dekke Jessheim sentrumsområde så godt at det er mulig å komme inn på de trygge ferdselsårene mange steder.

■■■ GANG- OG SYKKELVEIBROER

For å redusere den barriereeffekten jernbanelinjen representerer, foreslås det flere muligheter for de myke trafikantene til å krysse jernbanelinjen. Disse kryssemulighetene er i forbindelse med de separate gang- og sykkelveiene, og lokaliseringener ikke vurdert i detalj, men kun et forslag på omtrentlig plassering. Målet er at det ikke skal bli omveier for barn og unge når de ferdes fra ett målpunkt til et annet.

3.3 GJENNOMFØRINGEN

Som en avslutning på denne masteroppgaven kommer her en oversikt over hvordan tiltakene kan realiseres gjennom planarbeid og finansiering. Dette er gjort for å oppfordre Ullensaker kommune til å inkludere de tiltakene jeg har foreslått i den fremtidige utviklingen av Jessheim sentrum.

3.3.1 Planarbeidet

Ullensaker kommune er avhengig av gode planer for at den anbefalte strategien skal kunne gjennomføres. Forslagene må først og fremst innarbeides i kommuneplanen og i de ulike kommunedelplanene som gir føringer til den videre reguleringen.

Ved utarbeidelse av reguleringsplaner for de ulike delområdene i Jessheim er det viktig at barn og unge får mulighet til å påvirke planprosessene, for eksempel gjennom en barnetråkkregistrering, og at barnas ønsker får en reell vurdering.

Vedtatt kommuneplan i Ullensaker stiller krav til opparbeiding av utearealer i forbindelse med utbygging. Det stilles også krav om at det skal være en nærlekeplass på 1-2 dekar maksimalt 250 meter fra nye boliger, og en grendelekeplass på 5-6 dekar maksimalt 500 meter fra nye boliger. Det skal være én grendelekeplass per 300 boliger. Grendelekeplassen skal være egnet både for ballspill og et naturareal med trevegetasjon der bygging av trelekehytter er tillatt (Planbestemmelser § 2.4. Ullensaker kommune 2008).

Kommuneplanen har også en del rekkefølgebestemmelser til utbyggingsområder. Ingen av rekkefølgebestemmelsene berører Jessheim sentrum direkte, bortsett fra en generell om infrastruktur; herunder gang- og sykkelveier (Planbestemmelser § 2.2. Ullensaker kommune 2008).

Mitt forslag til gjennomføringen av de ulike tiltakene er at det i første omgang legges vekt på å vedlikeholde og bevare de eksisterende tilbudene som barna benytter seg av i ytterområdene i dag. Samtidig må man ta hensyn til barn og unge ved fortetting og transformasjon av sentrumskjernen. Begrunnelsen for dette er at det er billigere og enklere å ivareta allerede eksisterende tiltak i forhold til å etablere nye. Barn og unge kan dermed fortsette å utøve sine fritidsaktiviteter i ytterområdene samtidig som sentrumskjernen er under utbygging. Resultatet av utbyggingen i sentrumskjernen må være slik at barn og unges ønsker der også er ivaretatt.

Videre må det prioriteres å etablere trygge ferdselsårer mellom de ulike aktivitetene og målpunktene. For å få til slike sammenhengende

ferdselsårer må de innarbeides i *kommuneplanen* for Jessheim. Deretter er det ved utarbeidelse av *reguleringsplaner for delområder* viktig at ferdselsårene inkluderes der slik at de kan etableres. Ved utarbeidelse av reguleringsplaner må kommunen vurdere om de kan stille som en rekkefølgebestemmelse at gang- og sykkelveiene er etablert før grunneiere får bygge ut sin eiendom.

Når alt dette er på plass, kan forslagene som gjelder nye etableringer og tilbud realiseres. Det har vist seg å være et stort ønske blant barn og unge på Jessheim at det skal være et tilbud knyttet til badeaktiviteter, samt flere tilrettelagte områder for ulike uorganiserte aktiviteter innenfor planområdet. På kartskissen (Figur 31 side 88) illustreres hvor disse forslagene til tilbud kan lokaliseres. Kommunen må foreta en mer detaljert vurdering for å se hvilke lokaliseringer som egner seg best.

3.3.2 Finansiering av tiltakene

For å finansiere de ulike tiltakene, kan Ullensaker kommune søke støtte fra staten eller fylket. Kommunen kan eventuelt pålegge private utbyggere til å bidra. En del av tiltakene må Ullensaker kommune påregne helt eller delvis å finansiere selv.

Tabell 8 og 9 viser en oversikt over hvor kommunen kan få finansiering til tiltakene fra, eller om de eventuelt må bruke egne midler.

TILTAK	FINANSIERES AV	FORKLARING
Sentrumsutvikling i kjerneområdet av Jessheim	Kommunen Fylket Staten Private	Tiltak på kommunale veier og offentlige plasser i sentrum er primært kommunens ansvar. I perioder kan det være mulig å søke tilskudd til slike tiltak enten fra fylkeskommunen eller staten. Det må i så fall undersøkes om det er aktuelle tilskuddsordninger når tiltaket tenkes gjennomført. For private som skal bygge nytt i sentrumskjernen må kommunen kreve opparbeidelse av utearealer eller gangveier i form av rekkefølgebestemmelser i reguleringsplanen, eventuelt gjennom en egen utbyggingsavtale mellom kommunen og grunneier.
Opprustning av skolegårder	Kommunen Staten	Må innarbeides i kommunens budsjetter. Eventuelt kan det også være tilskuddsordninger fra stat eller fylke til slike tiltak. For eksempel har Kultur- og kirkedepartementet en egen ordning om nærmiljøanlegg som kan delfinansiere opprustning av skolegårder. Tiltaket må ha en kostnadsramme mellom 80 000kr og 400 000kr. Tilskuddssatsen er 50 % (Kultur- og kirkedepartementet 2005).
Vedlikehold av skogsområde	Kommunen	Kan eventuelt utføres med kommunens egne folk eller aktivitetsgjenger i vernede bedrifter.
Opprustning av idrettsområder	Staten	"Det kan søkes om tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig virksomhet og som ikke er underlagt kommersielle interesser. Hovedregel er at det kan søkes om tilskudd med inntil 1/3 av anleggets godkjente kostnad opp til et maksimumsbeløp, som for tiden er kr 700 000." (Kulturdepartementet 2013)

Tabell 8.

TILTAK	FINANSIERES AV	FORKLARING
Vedlikehold av parkområde og idrettsområder	Kommunen	Kan eventuelt utføres med kommunens egne folk eller aktivitetsgjenger i vernede bedrifter.
Etablere et badeland	Private aktører	Forutsetter at dette blir et kommersielt tilbud som er økonomisk lønnsomt for den som etablerer det. Må i hovedsak finansieres som en ordinær utbygging.
Etablere en aktivitetspark	Kommunen Staten	Kommunens egenandel må innarbeides i de kommunale budsjetter. "Det kan søkes om tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig virksomhet og som ikke er underlagt kommersielle interesser. Hovedregel er at det kan søkes om tilskudd med inntil 1/3 av anleggets godkjente kostnad opp til et maksimumsbeløp, som for tiden er kr 700 000." (Kulturdepartementet 2013)
Bygging av gang- og sykkelveier	Kommunen Staten	Må innarbeides i kommunens budsjetter. Tursti/turløype lenger enn 500 m kan finansieres som nærmiljøanlegg fra spillemidler (Kultur- og kirkedepartementet 2005). Periodevis kan statlige myndigheter, for eksempel veidirektoratet, eller fylket ha tilskuddsordning til bygging av gang- og sykkelveier. Dette må undersøkes.

Tabell 9.

VEIEN VIDERE

Ullensaker kommune oppfordres til å ta hensyn til barn og unges ønsker i forbindelse med sentrumsutviklingen på Jessheim. Dette bør være tema i barn og unges kommunestyre når det utarbeides nye planer som påvirker utformingen av Jessheim sentrum. Ved utarbeidelse av reguleringsplaner på Jessheim må kommunen organisere dette arbeidet slik at barn og unges meninger kommer frem, og at disse får en reell vurdering i planprosessen.

Kommunen kan på denne måten profilere seg med at de inkluderer barn og unge i planleggingen, og at de tar barn og unge på alvor. Dette forplikter i praksis!

Avslutning

REFLEKSJON

Arbeidet med en masteroppgave medfører at man må ta en rekke valg underveis i prosessen for å nå de målene man har satt seg og svare på problemstillingen i løpet av tiden man har til rådighet. Det er fort gjort å grave seg ned i mye litteratur, da barn og unge er et interessant og fremtidsrettet tema som det er skrevet en hel del om. Derfor bestemte jeg meg for hvor mye tid jeg skulle bruke på litteraturstudiet, og valgte ut en passe mengde litteratur å fordype meg i. Denne valgte litteraturen ga meg et godt utgangspunkt til å kunne svare på problemstillingen, selv om jeg gjerne skulle ha lest enda mer da dette er et spennende tema.

Jeg bestemte meg tidlig for at barnetråkkmetoden skulle bli en stor del av oppgaven min, og tilegnet meg derfor mye kunnskap om metoden ved å studere ulike veiledere og erfaringer. Ved å gjennomføre metoden selv, sitter jeg nå igjen med egne erfaringer og tanker rundt hva jeg skulle gjort annerledes dersom jeg hadde fått muligheten til å gjøre det om igjen. Tidsbegrensningen gjorde at jeg ikke fikk gjennomført metoden helt optimalt, men jeg fikk innblikk i hensikten og verdien av å gjennomføre en slik medvirkningsprosess med barn og unge. Ideelt sett skulle jeg ha snakket med flere klasser for å få et mer statistisk korrekt resultat. Jeg er fornøyd med både forberedelsene

og gjennomføringen av metoden, men skulle gjerne hatt mulighet til å reise tilbake til de ulike skoleklassene etter at jeg hadde samlet sammen resultatene, og før jeg begynte å bearbeide informasjonen, for å diskutere funnene med elevene. Dette ville gjort det mulig å luke bort eventuelle misforståelser, og gitt elevene sjansen til å forklare sine markeringer mer detaljert.

Sammenlikner jeg mine erfaringer med erfaringene Renata Aradi gjorde seg gjennom prosjektet i Fredrikstad, er det både likheter og ulikheter. Jeg er enig med Aradi i at det er viktig å skille på om besvarelsene er fra jenter eller gutter, da det viser seg at jenter og gutter ofte utøver ulike aktiviteter og at de oppholder seg på ulike arealer. Dette ble også bekreftet i min gjennomførte barnetråkkregistrering. Ser man på kartet i min oppgave der barna markerte hvor de ønsket seg nye aktiviteter, og hva slags aktivitetstilbud de ønsket seg der, var derimot forskjellen mellom kjønnene minimal. Jentene og guttene savnet mye av de samme tilbudene.

I følge Aradi kan det være et etisk problem at barna ser hverandres besvarelser, i henhold til personvern. Jeg opplevde i tillegg at barna ble påvirket av hverandres besvarelser, det vil si at enkelte valgte å svare det samme som sidemannen.

Aradi fremhever verdien av å ha veiledere med kjennskap til området til stede under registreringen, slik at elevene kan få hjelp til å kjenne seg igjen på kartet. Samtidig påpeker hun hvor viktig det er med engasjerte lærere for å få et suksessfullt resultat. Jeg gjorde meg også disse erfaringene. I klassene der læreren var deltakende og bidro i veiledningen, ble også elevene engasjerte. Der læreren derimot viste lite interesse, var det vanskeligere å engasjere elevene.

En erfaring Aradi gjorde seg var at dersom registreringen til barna var inkludert i pensum og evaluering av et fag, gjorde elevene grundigere arbeid med undersøkelsen. Denne erfaringen kan ikke jeg si noe om ut fra mine undersøkelser, da jeg kun gjennomførte registreringen uten at det var en del av elevenes pensum. Min opplevelse var at barna var ivrige og syntes det var interessant å lete seg frem på kartet og la god innsats i besvarelsen. Jeg tror presentasjonen jeg hadde i forkant av registreringene kan være noe av grunnen til at barna viste så stor interesse. Der beskrev jeg min hensikt med arbeidet, og viste til at kommunen ville få overlevert mitt ferdige arbeid som bygger på barnas ønsker og behov. På den måten forsto barna at de kunne være med å påvirke utviklingen av Jessheim sentrum

Ved at jeg gjennomførte barnetråkkmetoden før den faglige vurderingen av prosjektområdet, ble valget av temaene i stedsanalysen og avgrensningen av planområdet gitt ut fra resultatene fra barnetråkkene. Grunnen til at jeg kunne gjøre det i denne rekkefølgen, er at jeg har kjennskap til Jessheimområdet, fordi jeg er oppvokst her. Dersom jeg ikke hadde hatt denne kunnskapen, ville jeg ha måttet gjennomføre analysene i motsatt rekkefølge, altså gjort stedsanalysen før barnetråkkmetoden. Jeg tror også at stedsanalysene da ville ha vært noe mer omfattende og inkludert flere temaer, for å ha et godt nok grunnlag til å beskrive omgivelsene på Jessheim.

Arbeidet med å utvikle strategiforslagene, ble gjort ut fra den innhentede informasjonen i analysene og kunnskap og idéer fra litteraturstudiet. Det kunne vært mulig å utarbeide forslag på flere strategier, men jeg valgte å begrense meg til tre som jeg mener er meget aktuelle med tanke på problemstillingen. Hadde jeg gått inn på et mer detaljert nivå, ville sannsynligvis flere områder blitt markert på kartskissen der de anbefalte løsningene presenteres. Ut fra det overordnede nivået denne oppgaven har, ble kun de større områdene presentert og vurdert.

ETTERORD

Opgaven avslutter med informasjon om hvordan kommunen kan realisere forslagene. Jeg inkluderte dette som en del av oppgaven for å vise hvilke prosesser man må gjennom før idéene blir virkelighet, og hvilke støtteordninger, samt private og kommunale midler, man eventuelt kan benytte seg av. For å realisere tiltakene må man både ha gode planer og finansiering på plass.

Gjennom studiet har vi gjennomført store prosjektoppgaver som gruppearbeid. Gruppene har bestått av enten bare landskapsarkitekter eller en blanding av personer med ulik faglig bakgrunn. Dette var første gangen jeg jobbet selvstendig hele veien uten å ha gruppemedlemmer å diskutere og drøfte ulike scenarioer med underveis. Dette har vært uvant, men også veldig lærerikt. Jeg har vært nødt til å sette meg inn i all informasjonen på egenhånd, og tatt bevisste og godt forankrede valg gjennom hele prosessen. Jeg er fornøyd med resultatet av oppgaven og føler jeg har klart å lande prosjektet slik jeg ønsket det. Jeg har gjennomført mine mål med oppgaven, og mener jeg har besvart problemstillingen på en god måte.

Jeg håper Ullensaker kommune vil dra nytte av denne oppgaven og at de ser verdien i å inkludere barn og unge tidlig i planleggingsprosesser som berører dem. Og ikke minst håper jeg at de lar seg inspirere av mine vurderinger og forslag til den videre byutviklingen på Jessheim.

Arbeidet med masteroppgaven har lært meg mye om det å jobbe selvstendig med et prosjekt over en lengre periode, og ikke minst faglig. Alt dette er verdifull lærdom som jeg tar med meg inn i min nå påbegynnende yrkeskarriere. Jeg har lært mye om et tema jeg kunne lite om på forhånd.

Gjennom studiet har vi gjennomført store prosjektoppgaver som gruppearbeid. Gruppene har bestått av enten bare landskapsarkitekter eller en blanding av personer med ulik faglig bakgrunn. Dette var første gangen jeg jobbet selvstendig hele veien uten å ha gruppemedlemmer å diskutere og drøfte ulike scenarioer med underveis. Dette har vært uvant, men også veldig lærerikt. Jeg har vært nødt til å sette meg inn i all informasjonen på egenhånd, og tatt bevisste og godt forankrede valg gjennom hele prosessen. Jeg er fornøyd med resultatet av oppgaven og føler jeg har klart å lande prosjektet slik jeg ønsket det. Jeg har gjennomført mine mål med oppgaven, og mener jeg har besvart problemstillingen på en god måte.

Jeg håper Ullensaker kommune vil dra nytte av denne oppgaven og at de ser verdien i å inkludere barn og unge tidlig i planleggingsprosesser som berører dem. Og ikke minst håper jeg at de lar seg inspirere av mine vurderinger og forslag til den videre byutviklingen på Jessheim.

LITTERATURLISTE

Bøker og dokumenter

Almhjell, E. & Ridderström, G. (2003). *Barnetråkk. Veileder til planveven*. . Tønsberg: Statens vegvesen region sør. 26 s.

Aradi, R. (2010). Kartlegging av barns bruk av plass. Erfaringer fra Fredrikstad, Norge. *Kart og plan*, 70: 16.

Asplan Viak. (2004). Sykkkelbyen Jessheim. Sandvika/Jessheim/Lillestrøm. 77 s.

Barn og unges kommunestyre (BUK). (2012). Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Skoler-Ullensaker/Grunnskole1/Brukermedvirkning/Barn-og-unges-kommunestyre-BUK/> (lest 26.02.2014).

Barneombudsloven. (1981). *Lov om barneombud*. Tilgjengelig fra: <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-06-5?q=lov+om+barneombud> (lest 14.04.2014).

Berglund, U. & Nordin, K. (2010). *Guide til barnkartor i GIS- ett verktøy for barns inflytande i stads- och trafikplanering* Uppsala, Sverige: Institutionen för stad och land SLU. 48 s.

Distriktssenteret. (u.å.). *Stedsutvikling*. Tilgjengelig fra: <http://distriktssenteret.no/temaer/stedsutvikling/> (lest 13.05.14).

Finn kart. (u.å.). Tilgjengelig fra: <http://kart.finn.no/> (lest 09.04.14).

FNs barnekonvensjon. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter. Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989. Ratifisert av Norge 8. januar 1991*. Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf (lest 14.04.2014).

Freeman, C. & Tranter, P. (2011). *Children & their urban environment*. London: Earthscan. 265 s.

Gehl, J. (2010). *Byer for mennesker*. København: Bogværket. 273 s.

Guwallius, K. (2012). Drømmen om den urbana familien. *Movium magasin*, 4: 6 s.

Klima- og Miljødepartementet. (1989). *Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen*. Oslo. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/dok/rundskriv/2008/t-2-08/rikspolitiske-retningslinjer-for-barn-og.html?id=516951> (lest 10.04.2014).

Kultur- og kirke departementet. (2005). *Spillemidler til ordinære nærmiljøanlegg 2005 (V-0795B)*. Oslo.

Kulturdepartementet. (2013). *Søknad om spillemidler til idrettsanlegg*. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/idrett/soknad-om-spillemidler-til-idrettsanlegg.html?id=86916> (lest 01.05.2014).

Kylin, M. (2012). Är barn mer än människor? *Movium magasin*, 4: 3 s.

Lenninger, A. (2012a). Fula, skitiga och elaka. *Movium magasin*, 4: 3 s.

Lenninger, A. (2012b). Är det viktigt att planerare kan prata med barn? *Movium magasin*, 4: 5 s.

Norsk Form. (2010). *Barnetråkk: veileder 2010. Registrering av barn og unges arealbruk*. Oslo: Norsk form. 46 s.

Olsson, T. (2012). Gummiasfalt på lekplatser: Varför så trendigt? *Movium magasin*, 4: 2 s.

Plan- og bygningsloven. (2008). *Plan- og bygningslov av 14. juni 1985 nr 77 med endringer, sist ved lov av 17. juni 2005 nr. 90 (i kraft 1. januar 2008) og av 12. mai 2006 nr. 15 (i kraft 1. januar 2007)*. Oslo: Cappelen akademisk forlag. 74 s.

Rasmusson, A. (2012). Går det att skapa barnvänligare städer? *Movium magasin*, 4: 1 s.

Retningslinjer for barn og planlegging. (1989). *Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen*. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/dok/rundskriv/2008/t-2-08/rikspolitiske-retningslinjer-for-barn-og.html?id=516951> (lest 14.04.2014).

Samdal, O. L., I., Torsheim, T., Manger, M. S., Brunborg, G. S. & Wold, B. (2009). Trender i helse og livsstil blant barn og unge 1985-2005. Norske resultater fra studien "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land". Bergen. 206 s.

Skjeggedal, T. (1993). *Stedsanalyse: innhold og gjennomføring : veileder*. Oslo: Departementet. 48 s.

Statistisk sentralbyrå. (2000). *Folkemengd 1.januar 2000 og endringer i 1999*. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/a/histstat/ab/ab_1998-2000/200010/T-3.html (lest 09.04.2014).

Thon Eiendom. (u.å.). *Jessheim Storsenter- stedet for gode opplevelser*. Tilgjengelig fra: <Http://www.Thonshopping.No/jessheim> (lest 01.04.14).

Ullensaker Herredstyre. (2011). *Reglement for Barn og unges Herredstyre*. Ullensaker. 4 s.

Ullensaker kommune. (2008). *Kommuneplan Ullensaker 2008-2020*. Ullensaker. 44 s.

Ullensaker kommune. (2012). *Elevrådet - Ullensakerskolen*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Skoler-Ullensaker/Grunnskole1/Brukermedvirkning/Elevradet/> (lest 10.04.2014).

Ullensaker kommune. (2013a). *Byplan Jessheim 2030. Jessheim - tilgjengelig og levende regionsenter*. Jessheim. 78 s.

Ullensaker kommune. (2013b). *Kommunedelplaner*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Planer-og-utvikling/kommunedelplaner/> (lest 10.04.2014).

Ullensaker kommune. (2013c). *Medvirkningsprosjekter Jessheimplanene*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Planer-og-utvikling/kommunedelplaner/Byplan-Jessheim/Medvirkningsprosjekter--Jessheimplanene/> (lest 05.03.2014).

Ullensaker kommune. (2013d). *Områderegulering*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Planer-og-utvikling/Reguleringplan/> (lest 10.04.2014).

Ullensaker kommune. (2013e). *Sykkkelbyen Jessheim*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Planer-og-utvikling/Sykkelby/Sykkelbyen-Jessheim/> (lest 10.04.2014).

Ullensaker kommune. (2014a). *Byplan Jessheim-status etter offentlig ettersyn*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Virksomheter/Planer-og-utvikling/kommunedelplaner/Byplan-Jessheim/> (lest 03.04.2014).

Ullensaker kommune. (2014b). *Elever setter fokus på skoleveien sin med prosjekt Tråkk*. Jessheim. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Nyheter/Prosjekt-Trakk/> (lest 03.04.2014).

Ullensaker kommune. (2014c). *Fakta om Ullensaker*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/no/Hovedmeny/For-privatperson/Om-Ullensaker-kommune/Fakta-om-Ullensaker/> (lest 09.04.2014).

Ullensaker kommune. (2014d). *Om Ullensaker kommune*. Tilgjengelig fra: <https://www.ullensaker.kommune.no/Hovedmeny/For-privatperson/Om-Ullensaker-kommune/> (lest 09.04.2014).

Utdanningsdirektoratet. (u.å.). *Læreplan i elevrådsarbeid*. Tilgjengelig fra: <http://www.udir.no/kl06/ELR1-01/Hele/Formaal/> (lest 27.02.2014).

Åkerblom, P. (2012). Leken i fara - vuxna största hotet. *Movium magasin*, 4: 2 s.

Wikipedia. (2013). Strategi. Tilgjengelig fra: <http://no.wikipedia.org/wiki/Strategi> (lest 12.05.2014).

Referansepersoner

Hovind, T. E. (2014). *Intervju med tidligere Ordfører (1991-1993) i Ullensaker kommune* Jessheim (27.02.2014).

BILDELISTE

Bilder som ikke nevnes her har jeg tatt selv.

Bilde 1: Innledning. Blanke ark. Tilgjengelig fra: <http://allninemuses.wordpress.com/2012/09/19/midweek-muse-how-to-start-writing-a-book/> (lest 01.04.14).

Bilde 3: Glade og fornøyde barn. Tilgjengelig fra: <http://www.familyresourcecentreuk.org.uk/about-us/what-our-families-say/> (lest 07.05.14).

Bilde 4: Barn og unge taler i Barn og unges kommunestyre. Tilgjengelig fra: <http://www.eigersund.kommune.no/barn-og-unges-prioriteringer.5458129-148494.html> (lest 07.05.14).

Bilde 5: Barn og unge avlegger stemmer i Barn og unges kommunestyre. Tilgjengelig fra: <http://www.tromso.kommune.no/barn-og-unge.178272.no.html> (lest 07.05.14).

Bilde 7: Barn sykler. Tilgjengelig fra: <http://www.visitcopenhagen.com/bikecopenhagen> (lest 07.05.14).

Bilde 9: Historisk bilde av Jessheim stasjon. Tilgjengelig fra: <http://www.romeriksforlaget.no/innhold.htm> (lest 28.01.14).

Bilde 10: Storgata på Jessheim. Tilgjengelig fra: <http://www.absolutnoruega.com/jessheim-activo-poblado-cerca-al-aeropuerto-de-oslo/> (lest 07.05.14).

Bilde 11: Siluetten til barn og unge som leker. Tilgjengelig fra: <http://www.happeningsmagazinepa.com/2013/04/16/identifying-child-abuse/silhouette-group-of-happy-children-playing-on-meadow-sunset-s/> (lest 08.05.14).

Bilde 12: Barn leser. Tilgjengelig fra: <http://littlefloweryoga.com/blog/P6> (lest 11.05.14).

Bilde 15: Tenåringer møtes på en trapp. Tilgjengelig fra: <http://www.fanpop.com/clubs/teenagers/images/6899868/title/teenagers-photo> (08.05.14).

Bilde 64: Ballonger som midlertidig innslag i et urbant område. Tilgjengelig fra: <http://www.huntandgather.org/air-city> (lest 28.01.14).

Bilde 65: Separat gang- og sykkelvei. Tilgjengelig fra: <http://sustainability.formas.se/en/Issues/Issue-4-November-2011/Content/Focus-articles/Why-do-we-walk-in-the-city/> (lest 07.05.14).

Bilde 66: Gang- og sykkelveibro. Tilgjengelig fra: <http://www.archidir.com/bridge-architecture/organic-hexagonal-design-of-motril-footbridge-by-guijon-arquitectura/> (lest 07.05.14).

Bilde 67: Gang- og sykkelvei parallelt med bilveien. Tilgjengelig fra: <http://www.dt.no/nyheter/ny-gang-og-sykkelvei-til-seks-millioner-1.7847302> (lest 07.05.14).

Bilde 68: Barn og unge leker i urbane områder. Tilgjengelig fra: http://www.civicdesigncenter.org/past_udf/june-urban-design-forum.641353 (lest 07.05.14).

Bilde 69: Barn og unge vil være en del av samholdet i urbane områder. Tilgjengelig fra: <http://gehlcitiesforpeople.dk/2010/06/28/in-favour-of-public-space/> (lest 07.05.14).

Bilde 70: Barn spiller fotball. Tilgjengelig fra: <http://blog.kidtelligent.com/does-your-child-cheat/kids-playing-soccer/> (lest 07.05.14).

Bilde 71: Shared space. Tilgjengelig fra: <http://www.gruene-havelland.de/falkensee/shared-space/> (lest 07.05.14).

Bilde 72: Kompakt sentrumsjerne. Tilgjengelig fra: <http://imgarcade.com/1/urban-area/> (lest 10.05.14).

Bilde 73: Avslutning. Ny kunnskap. Tilgjengelig fra: http://www.openbooktoronto.com/news/national_book_count_says_canada_nation_readers (lest 01.04.14).

FIGURLISTE

Figurer som ikke nevnes her er egenproduserte.

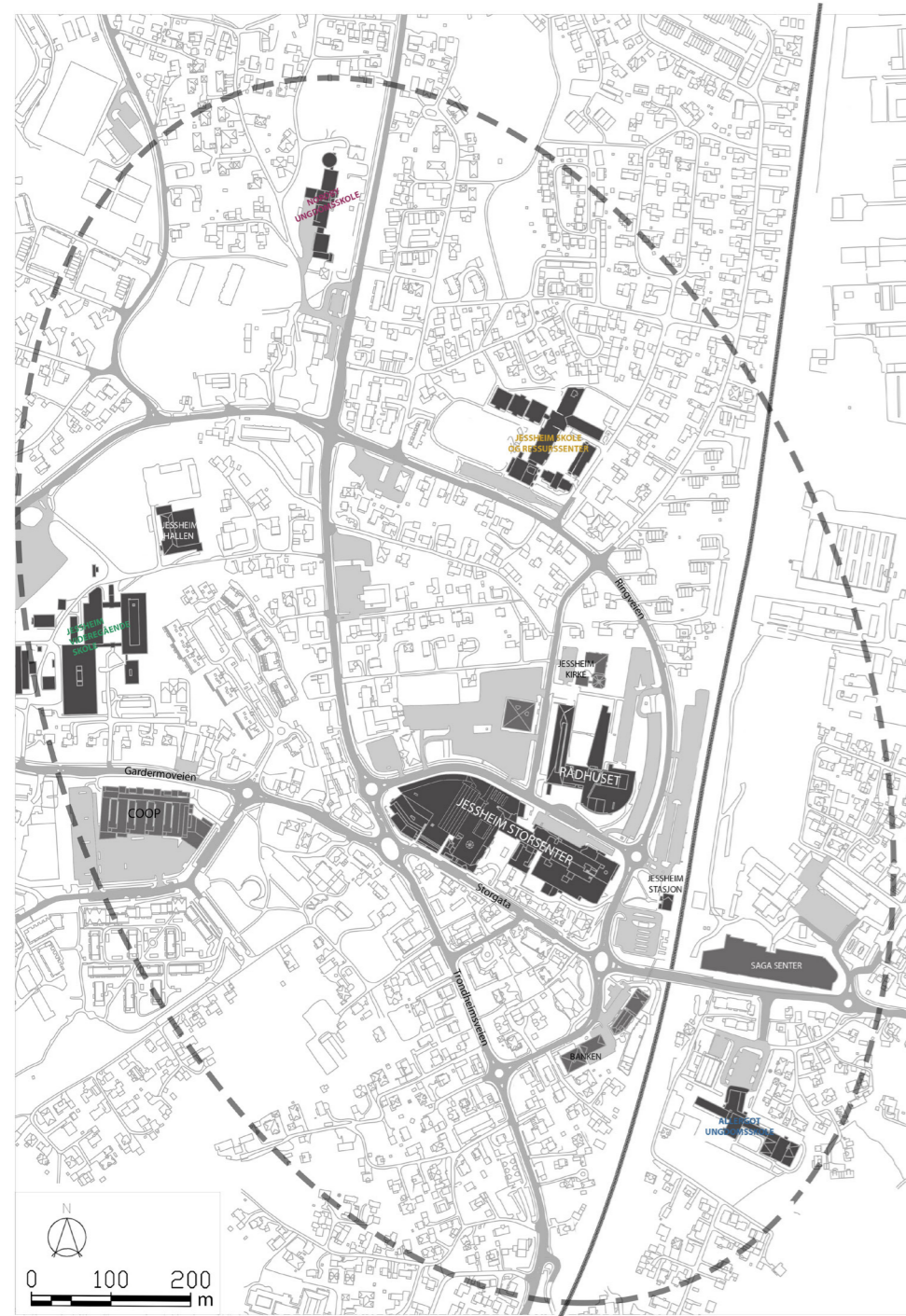
Figur 1: Tegneseriestripe med Tommy og Tigern. Tilgjengelig fra: <http://heltnormalt.no/tommytigern> (Lest 15.04.13).

Figur 6: Tegnet av elev ved Jessheim skole og ressurscenter, 29.01.14.

Figur 7: Tegnet av elev ved Jessheim skole og ressurscenter, 29.01.14.

Figur 8: Tegnet av elev ved Jessheim skole og ressurscenter, 29.01.14.

Barnetråkk. Dokumenter benyttet i Barnetråkkregistreringen

Hvordan bruker du utearealene i Jessheim sentrum?

Denne spørreundersøkelsen er laget for å høre hva du som er barn eller ung i dag gjør utendørs dersom du er i Jessheim sentrum, og hva du kunne ønske deg dersom noe skulle endres.

Jeg er landskapsarkitektstudent og skal skrive en oppgave om sentrumsutvikling på Jessheim. I oppgaven skal jeg komme med forslag til hvordan områder utendørs bør være for at barn og unge skal bruke dem, og også hvor disse områdene for barn og unge bør være. Derfor ønsker jeg å høre hva du synes om Jessheim sentrum slik det er i dag, og hva du ønsker deg for fremtiden.

Politikerne i Norge ønsker at barn og unge skal være med i planleggingen av områdene rundt der de bor, slik at også barn og unges interesser blir best mulig ivaretatt. I følge FN's barnekonvensjon har alle barn og unge rett til å kunne si sin mening om ting som berører dem, og med barn og unge menes her alle som er 18 år og yngre.

For meg er derfor DIN mening om Jessheim viktig. Alle svar er verdifulle for meg og vil være til stor hjelp i oppgaven min.

Spørsmålene i denne undersøkelsen gjelder kun områder som ligger utendørs i Jessheim sentrum, da det er dette området jeg skal skrive om. Med Jessheim sentrum menes det området som ligger innenfor den stiplede sirkelen på kartet, og alle svarene du gir skal derfor ligge innenfor denne sirkelen. Det er viktig å huske på at spørsmålene gjelder for både sommer og vinter, og du skal derfor sette en sirkel rundt det årstiden svaret ditt gjelder for. Du kan sette flere kryss på samme spørsmål, og du kan også sette sirkel rundt både sommer og vinter hvis du ønsker det.

Takk for at du hjelper meg, og lykke til med besvarelsen!

Anne Kamstrup Hovind
Landskapsarkitektstudent ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Ås.

Spørreundersøkelsen består av 14 spørsmål og ett kart hvor du tegner inn svarene dine hvis spørsmålet ber deg om å gjøre det.

1. **Kjønn:**
 - Jente
 - Gutt
2. **Klassetrinn:**
3. **Skole:**

SKOLEN:

4. **Hvilken vei bruker du til og fra skolen?**
Marker med en **BLÅ FARGE** på kartet, husk kun innenfor sirkelen (du kan markere flere veier).
5. **Hvordan kommer du deg til og fra skolen?**
Du kan krysse av for flere alternativer. Sett en runding rundt sommer eller vinter, eller begge to, for å vise hvilken årstid svaret ditt gjelder. Fyll inn bak *Annet* om du reiser på andre måter.

- Går (Sommer / Vinter)
- Sykler (Sommer / Vinter)
- Buss (Sommer / Vinter)
- Tog (Sommer / Vinter)
- Bilir kjørt med bil (Sommer / Vinter)
- Ski (Sommer / Vinter)
- Spark (Sommer / Vinter)
- Annet: (Sommer / Vinter)
- Annet: (Sommer / Vinter)

6. **Finnes det farlige eller skumle plasser utendørs langs din skolevei som gjør at du føler deg redd eller utrygg?**
Sett kryss med **BLÅ FARGE** langs din skolevei på kartet, husk kun innenfor sirkelen (du kan markere flere steder). Hvis du svarer ja, forklar kort hvorfor du føler deg redd eller utrygg.

- Ja, jeg har markert farlige eller skumle plasser med blå kryss på kartet

Forklaring:

- Nei, jeg synes ikke det er noen farlige eller skumle plasser og har derfor ikke markert noe på kartet

FRITIDEN:

7. **Hvilke veier bruker du på fritiden?**
For eksempel for å besøke venner, besteforeldre, dra på trening eller annet. Marker med en **GRØNN FARGE** på kartet, husk kun innenfor sirkelen (du kan markere flere veier).

- Ja, jeg har markert de veiene jeg bruker på fritiden med grønn farge på kartet
- Nei, veiene jeg bruker på fritiden er utenfor sirkelen og jeg har derfor ikke markert noe på kartet

8. Er det noen veier, snarveier eller stier du bruker bare for å gå en tur?

Marker med **GUL FARGE** på kartet, husk kun innenfor sirkelen (du kan markere flere veier).

- Ja, jeg har markert de veiene jeg bare bruker for å gå en tur med gul farge på kartet
- Nei, jeg går aldri tur eller de veiene jeg bruker er utenfor sirkelen og jeg har derfor ikke markert noe på kartet

9. Hvilke steder utendørs i Jessheim sentrum bruker du på fritiden, og hva gjør du der?

Marker stedene med **GRÅ FARGE** på kartet, og skriv tall fra listen nedenfor på de markerte plassene for å vise hva du gjør der (du kan markere flere områder, og også sette flere tall på samme området). Husk kun innenfor sirkelen. Sett en runding rundt sommer eller vinter, eller begge to, for å vise hvilken årstid svaret ditt gjelder. Fyll inn bak *Annet* om du gjør andre ting enn det som er på listen.

1. Fotball	(Sommer / Vinter)
2. Håndball	(Sommer / Vinter)
3. Møter venner	(Sommer / Vinter)
4. Skateboard/rollerblades	(Sommer / Vinter)
5. Sykkel	(Sommer / Vinter)
6. Ski	(Sommer / Vinter)
7. Aker	(Sommer / Vinter)
8. Skøyter	(Sommer / Vinter)
9. Venter på busser/toget	(Sommer / Vinter)

10. Annet:..... (Sommer / Vinter)

11. Annet:..... (Sommer / Vinter)

12. Annet:..... (Sommer / Vinter)

10. Finnes det farlige eller skumle plasser i Jessheim sentrum som gjør at du føler deg redd eller utrygg?

Marker med en **RØD FARGE** på kartet, husk kun innenfor sirkelen (du kan markere flere steder). Hvis du svarer ja, forklar kort hvorfor du føler deg redd eller utrygg.

- Ja, jeg har markert farlige eller skumle plasser med rød farge på kartet

Forklaring:

- Nei, jeg synes ikke det er noen farlige eller skumle plasser og har derfor ikke markert noe på kartet

FAVORITTER:

11. Har du en eller flere favorittplasser utendørs i Jessheim sentrum?

Marker minst én, og gjerne flere favorittplasser på kartet, husk kun innenfor sirkelen. Benytt symbolene som er listet opp nedenfor når du markerer, og forklar kort nedenfor bak det symbolet du brukte på kartet. (Hva bruker du plassene til, hva er viktig for deg der, og er det noe du ønsker skal bli tatt vare på der?)

Sett en runding rundt sommer eller vinter, eller begge to, for å vise hvilken årstid svaret ditt gjelder.

 Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

 Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

FARE OG HINDRINGER:

12. Synes du det er noen farlige eller utrivelige steder utendørs i Jessheim sentrum?

Marker med bokstaver på kartet, husk kun innenfor sirkelen. Bruk bokstavene fra listen nedenfor når du markerer, og forklar kort i listen bak den bokstaven du brukte på kartet. (Hva opplever du som farlig eller utrivelig på dette stedet?) Du kan markere større områder, og sette bokstaven på dette området. Sett en runding rundt sommer eller vinter, eller begge to, for å vise hvilken årstid svaret ditt gjelder.

A. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

B. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

C. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

13. Er det noen steder utendørs i Jessheim sentrum du gjerne vil være, men ikke får lov til å være?

Marker med bokstaver på kartet, husk kun innenfor sirkelen. Bruk bokstavene fra listen nedenfor når du markerer, og forklar kort i listen bak den bokstaven du brukte på kartet. (Hvorfor kan du ikke gjøre det du ønsker på dette stedet?) Du kan markere større områder, og sette bokstaven på dette området.

D. Forklaring:
.....

E. Forklaring:
.....

F. Forklaring:
.....

HVA SAVNER DU?

14. Hvis du fikk velge tre steder utendørs i Jessheim sentrum hvor du kunne gjøre en forandring; hvor ville du gjort disse forandringene, og hva vil du heller gjøre der?

Marker ønskede områder med bokstavene R, S og T på kartet, husk kun innenfor sirkelen. Forklar kort i listen bak den bokstaven du brukte på kartet. (Hva vil du gjøre her?) Sett en runding rundt sommer eller vinter, eller begge to, for å vise hvilken årstid svaret ditt gjelder.

R. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

S. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

T. Forklaring:
..... (Sommer / Vinter)

Takk for at du svarte på denne spørreundersøkelsen. Din klasse vil få tilsendt oppgaven med forslag på tilrettelegging av utearealer for barn og unge i Jessheim sentrum.

TAKK FOR DINE SVAR!

**Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet**

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no